

ISSN 2945-1000

Το τελευταίο τεύχος
δημιουργήθηκε τον
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟ 2025

Νεοφώτιστοι: Τούρκοι ή Ρωμηοί;

“Εδώ και καιρό πληροφορούμασταν για Τούρκους που βαπτίζονται. Ορισμένοι εξ αυτών όχι μόνο δηλώνουν ότι βαπτίστηκαν Χριστιανοί Ορθόδοξοι, αλλά υποβάλλουν και αίτηση στο δικαστήριο για να αναγνωριστούν ως Ρωμηοί Ορθόδοξοι (Rum Ortodoks)!”

ΣΕΛΙΔΑ 2

Αποχαιρετώντας την έντυπη έκδοση της «Ανατολής»

Σχεδόν πριν από ένα χρόνο εκδόθηκε το τελευταίο έντυπο φύλλο της «Ανατολής».

Στο φύλλο εκείνο είχαμε δημοσιεύσει αναλυτικά τους λόγους που αποφασίσαμε τον τερματισμό του κύκλου της έντυπης εφημερίδας. Για όσους τους διέφυγε αναδημοσιεύουμε το άρθρο και στην παρούσα έκδοση (Σελ. 4).

Επίσης γράψαμε ότι θα κυκλοφορήσουμε ένα αποχαιρετιστήριο τεύχος, στο οποίο θα δημοσιεύαμε και μια αποτίμηση της 35χρονης πορείας της «Ανατολής» σε συνάρτηση με την πορεία της Ρωμηοσύνης αυτή την περίοδο.

Μετά την έκδοση του φύλλου, υπήρ-

ξαν πολλές εξελίξεις ειδησεογραφικού ενδιαφέροντος, τις οποίες έπρεπε να καλύψουμε για τις ανάγκες της διαδικτυακής «Ανατολής». Στο διάστημα αυτό στον ιστότοπο anatolinet.gr δημοσιεύσαμε αποκλειστικότητες και φέραμε στην δημοσιότητα θέματα, που δεν έχουν δημοσιευτεί σε άλλα μέσα ενημέρωσης.

Έτσι κύλησε ο χρόνος σε έντονους ρυθμούς, και δυστυχώς δεν μπορέσαμε να εκδώσουμε στην περιοδικότητα του το τεύχος που αναφέραμε.

Παρά ταύτα, μετά από μακρά σκέψη αποφασίσαμε να κυκλοφορήσουμε το αποχαιρετιστήριο τεύχος, έστω σε ψηφιακή μορφή (σε pdf), στο σχήμα και στο

σχεδιασμό της έντυπης «Ανατολής». Και το διαθέτουμε χωρίς συνδρομή, στους αναγνώστες.

Οι λόγοι που προχωρούμε σε αυτή την κίνηση είναι οι εξής: Αφενός εκτιμήσαμε ότι θα έπρεπε να υπάρχει ένα τεύχος επιλόγου, για τους αναγνώστες μας που διατηρούν το αρχείο της «Ανατολής». Το τεύχος μπορεί να τυπωθεί σε έναν επαγγελματικό εκτυπωτή, και να αρχειοθετηθεί σε έντυπη μορφή. Αφετέρου υπήρχαν δημοσιογραφικά θέματα, όπως η αποτίμηση των 35 ετών, κάποιες συνεντεύξεις κ.α., τα οποία θέλαμε να δημοσιοποιηθούν στη μορφή της «Ανατολής» που γνωρίζουν οι αναγνώστες της έντυπης έκδοσης μας. Βέβαια τα περισσότε-

ρα άρθρα αυτού του τεύχους ήδη έχουν δημοσιευτεί στον ιστότοπο.

Θεωρήσαμε σωστό να δώσουμε αυτές τις εξηγήσεις, για το τεύχος που κατά κάποιο τρόπο σηματοδοτεί το πέρασμα από την έντυπη περιοδική έκδοση της «Ανατολής» στον ιστότοπο anatolinet.gr

Σε άλλη στήλη (Σελ. 3) θα διαβάσετε το άρθρο της αποτίμησης της 35χρονης εκδοτικής πορείας της «Ανατολής». Το οποίο τελικά είναι μια αποτίμηση της διαδρομής που διέγραψε η Ρωμηοσύνη αυτά τα χρόνια. Είναι η καταγραφή των γεγονότων που αφορούν την Ρωμηοσύνη, μέσα από τις σελίδες και την οπτική γωνία της «Ανατολής».

ΙΩΑΝΝΑ ΚΟΥΤΣΟΥΡΑΔΗ Η Φιλόσοφος Πολίτισσα του Κόσμου

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗ ΜΑΡΙΑ ΖΑΧΑΡΑΚΗ
ΣΕΛΙΔΕΣ 6 - 7

Οι Πολίτες δοκιμάστηκαν, έκαναν νέα αρχή και άλλαξαν!

ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΤΗΝ
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΛΟΥΔΑΡΟΥ
ΣΕΛΙΔΕΣ 8 - 9

Το Ζωγράφειο πιο γερό με αφαίρεση των δύο πρόσθετων ορόφων

Από τις στήλες της “Ανατολής” πολλές φορές έχουμε αναφερθεί στην κατάσταση αφασίας, στην οποία έχει περιέλθει η Ελληνορθόδοξη κοινότητα της Κωνσταντινούπολης. Χαρακτηριστικό αυτής της κατάστασης είναι η έλλειψη αντανάκλαστικών στα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζει η κοινότητα μας. Λόγω αυτής της κατάστασης πιστεύουμε ότι είναι πολύ σημαντική η απόφαση της Μεγαλυνύμου Κοινότητας Σταυροδρομίου και της Διεύθυνσης του Ζωγραφείου Λυκείου, να προχωρήσουν στην αφαίρεση των δύο πρόσθετων ορόφων του ιστορικού κτιρίου, για να ενισχύσουν την στατική ασφάλεια του έναντι σεισμών. Η κίνηση αυτή ήταν επιβεβλημένη μετά και από τις εκθέσεις που συνέταξαν επιστήμονες, οι οποίοι μελέτησαν την στατική αντοχή των σχολικών κτιρίων, του Ζωγραφείου, του Ζαπτείου και της Μεγάλης Σχολής. Όμως δεν ήταν δεδομένο ότι θα γινόταν η αφαίρεση των ορόφων, διότι εκτός των άλλων δυσκολιών υπήρχε και το οικονομικό κόστος του εγχειρήματος. Όπως ανακοινώθηκε η Ελληνική Ένωση Τραπεζών προσέφερε δωρεά 500.000 Ευρώ, η οποία καλύπτει σχεδόν την μισή δαπάνη του έργου.

Στην 6η σελίδα δημοσιεύουμε την σχετική ανακοίνωση που εξέδωσε η Μεγαλυνύμος Κοινότητα Σταυροδρομίου. Οι αναγνώστες μας μπορούν να παρακολουθήσουν τις εξελίξεις σχετικά με το σημαντικό έργο, από τον ιστότοπο μας anatolinet.gr

Η φωτογραφία από την έναρξη των εργασιών αφαίρεσης των δύο ορόφων.

Κατασκήνωση και ‘ελληνομάθεια’ κάνουν παρέα διακοπές

ΣΕΛΙΔΑ 13

Νεοφώτιστοι: Τούρκοι ή Ρωμηοί;

Σε αυτό το άρθρο θα ανοίξουμε ένα ευαίσθητο θέμα με 'δύσκολες' πλευρές.

Αν και έχουμε στην διάθεση μας, εδώ και καιρό, σημαντικά έγγραφα σχετικά με αυτό, μάς προβλημάτισε η παρουσίαση του επειδή έχει πολυδιάστατο χαρακτήρα.

Το θέμα αφορά τους νεοφώτιστους, δηλαδή πολίτες της Τουρκίας που βαπτίστηκαν Χριστιανοί Ορθόδοξοι τα τελευταία χρόνια.

Εδώ και καιρό πληροφορούμασταν για Τούρκους που βαπτίζονται. Το θέμα αυτό στη Τουρκία παραμένει 'ταμπού', γιατί είναι γνωστό ότι ο Προφήτης Μωάμεθ έχει ορίσει οι εξωμότες (mürted) να τιμωρούνται με θανάτωση. Παρ' ό,τι η χώρα συνταγματικά είναι ανεξίθρησκη (laik), η ταυτότητα του «Σουνίτη Μουσουλμάνου Τούρκου» είναι κυρίαρχη στο κράτος και στη κοινωνία. Σε αυτές τις συνθήκες δεν είναι ούτε απλό, ούτε εύκολο, ένας Μουσουλμάνος πολίτης να βαπτιστεί Χριστιανός.

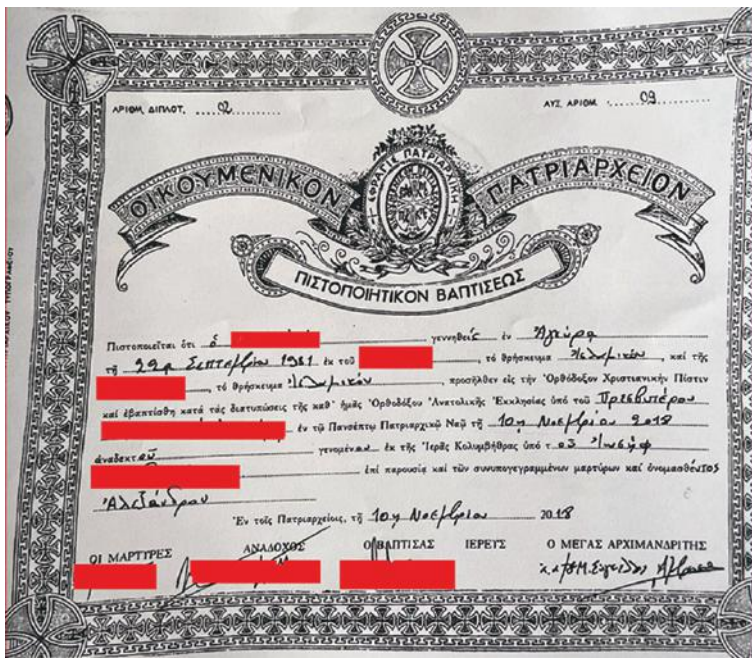
Επίσης, οι υπηρεσίες του κράτους με τα παρακλάδια τους, έχουν αναδείξει την 'μισιοναρική δράση των Χριστιανών' ως 'υπόθεση εθνικής ασφάλειας'. Στο σημείο αυτό να αναφέρουμε ότι σύμφωνα με κάποια δημοσιευμένα στοιχεία, οι περισσότεροι Τούρκοι που ασπάζονται τον Χριστιανισμό, προσχωρούν στην Προτεστάντική Εκκλησία.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία, ενδεχομένως για να μην κατηγορηθεί για προσυλητισμό και στοχοποιηθεί, μέχρι πρότινος απέφευγε να βαπτίζει Χριστιανούς Ορθόδοξους στην Τουρκία. Φαίνεται ότι αυτό έχει αλλάξει τον τελευταίο καιρό. Κάποιες πληροφορίες από εκκλησιαστικούς κύκλους, αναφέρουν πως ο αριθμός των βαπτισμένων Ορθόδοξων πλέον ξεπερνά τις μερικές εκατοντάδες. Όμως αυτό είναι δύσκολο να επιβεβαιωθεί. Διότι οι περισσότεροι εξ αυτών, δεν δηλώνουν στις δημόσιες αρχές την αλλαγή θρησκείας. Με άλλα λόγια, στα χαρτιά εμφανίζονται ως μουσουλμάνοι.

Αυτοί οι νεοφώτιστοι, εθνικά παραμένουν Τούρκοι. Μέχρι τώρα δεν έχει παρατηρηθεί να εντάσσονται στην Παπαεφτιμική «Τουρκορθόδοξη» ψευδοεκκλησία.

Υπάρχει και μια κατηγορία, οι οποίοι όχι μόνο δηλώνουν ότι βαπτίστηκαν Χριστιανοί Ορθόδοξοι, αλλά υποβάλλουν και αίτηση στο δικαστήριο για να αναγνωριστούν ως Ρωμηοί Ορθόδοξοι (Rum Ortodoks)!

Σε αρκετές περιπτώσεις αυτοί που προσφεύγουν

στην δικαιοσύνη, είναι γονείς που επιθυμούν να εγγραφούν τα παιδιά τους σε ομογενειακά μειονοτικά σχολεία.

Αν και δεν έχουμε αριθμητικά στοιχεία για τις οικογένειες αυτές, πλέον δεν είναι 'μεμονωμένη περίπτωση'. Το κυριότερο, η διαδικασία που ακολούθησαν για να εγγραφούν τα παιδιά τους, δημιούργησε δικαστικό και νομικό προηγούμενο.

Στα Ρωμαίικα μειονοτικά σχολεία εγγράφονται μόνο τα παιδιά που οι γονείς τους ανήκουν στην Ελληνορθόδοξη μειονότητα, της οποίας τα δικαιώματα έχουν αναγνωριστεί με την Συνθήκη της Λωζάνης.

Και σε αυτό το σημείο ανοίγει μια μεγάλη συζήτηση: Οι νεοφώτιστοι Ορθόδοξοι Χριστιανοί, είναι Ρωμηοί ή Τούρκοι;

Θα ήταν χρήσιμο να καταγράψουμε τους βασικούς προβληματισμούς και τα ερωτήματα που προκαλούνται, από αυτό το νέο δεδομένο:

- Η ένταξη στην Ελληνορθόδοξη μειονότητα με δικαστικές αποφάσεις, μήπως είναι ένα σχέδιο για την αλλοίωση των εθνικών χαρακτηριστικών της μειονότητας; Μήπως είναι ένας ύπουλος «Δούρειος ίππος» για να αλωθεί ολοκληρωτικά η κοινοτική περιουσία της

μειονότητας;

- Ακόμη και αν δεν υπάρχει κάποιο σχέδιο από σκοτεινούς μηχανισμούς, η Ελληνορθόδοξη μειονότητα, είναι σε θέση να ενσωματώσει τους νεοφώτιστους στην κοινοτική οργάνωση της;

- Ποια στάση να κρατήσει η Εκκλησία, που χορηγεί τα έγγραφα με τα οποία οι νεοφώτιστοι προσφεύγουν στα δικαστήρια; Έχοντας μεγάλο μερίδιο ευθύνης στην διαδικασία της «Ρωμηοποίησης» των νεοφώτιστων, μπορεί να αγνοεί τους όποιους κινδύνους στο όνομα της αύξησης του εκκλησιαστικού σώματος;

- Όταν η Τουρκική δικαιοσύνη αναγνωρίζει και σέβεται με τις αποφάσεις της, το δικαίωμα του αυτοπροσδιορισμού των πολιτών της χώρας, αυτό θα αποτελέσει πίεση για τη στάση της Ελλάδας; Να υπενθυμίσουμε ότι η Ελλάδα αγνοεί αποφάσεις και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στο θέμα των μειονοτικών συλλόγων με τον προσδιορισμό «Τουρκικό/η».

- Από την οπτική του διεθνούς δικαίου που αφορά τις μειονότητες πώς αξιολογούμε τις δικαστικές αποφάσεις «Ρωμηοποίησης»; Και ιδιαίτερα από αυτή της Συνθήκης της Λωζάνης, που προσδιορίζει τις μειονότητες στην Τουρκία και περιγράφει το πλαίσιο των δικαιωμάτων τους.

Σε κάποια από αυτά τα ερωτήματα θα επανέλθουμε σύντομα με νέο άρθρο. Αν και δεν πρόκειται να δώσουμε απαντήσεις σε όλα, θέτουμε όμως τον προβληματισμό. Περισσότερες απαντήσεις θα δοθούν από αυτούς που τους αφορούν άμεσα, όπως οι παράγοντες της ομογένειας, οι αρμόδιοι της Εκκλησίας, οι νομικοί με ειδικευση σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σε αυτό το άρθρο θα παρουσιάσουμε και τα στοιχεία για τον μηχανισμό «Ρωμηοποίησης». Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον το σκεπτικό των δικαστικών αποφάσεων, το οποίο μπορεί να διαφωτίσει και κάποια από τα ερωτήματα.

Πρόκειται για πρωτόγνωρες προκλήσεις που ξεπερνούν τα όρια της Ελληνορθόδοξης κοινότητας στην Τουρκία. Στο επόμενο άρθρο μας.

Γρηγόρης Κεσίσογλου

Δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο anatolinet.gr στις 11 Μαΐου 2025

Θα ζωντανέψει το Μικρασιατικό προσφυγικό σπίτι

Η Ένωση Σμυρναίων Νίκαιας & Πειραιώς, προχωρεί σε μια σημαντική πρωτοβουλία για την διάσωση της προσφυγικής μνήμης, της ιστορίας και του πολιτισμού του Ελληνισμού της Ανατολής και ιδιαίτερα της Σμύρνης.

Παρακάτω δημοσιεύουμε την σχετική ανακοίνωση – πρόσκληση της Ένωσης, ενός ιστορικού Μικρασιατικού συλλόγου, το οποίο μέχρι σήμερα προσφέρει σημαντικό έργο στην διατήρηση της Μικρασιατικής συλλογικής ταυτότητας.

Στην ανακοίνωση δημοσιεύονται και τηλέφωνα επικοινωνίας, για όσους επιθυμούν να πληροφορηθούν λεπτομέρειες για την πρωτοβουλία.

Ανακοίνωση Ένωσης Σμυρναίων Νίκαιας & Πειραιώς

Αγαπητά μέλη και φίλοι της Ένωσης

Το ΔΣ αποφάσισε να ερευνήσει την δυνατότητα δημιουργίας στην Ένωση μας «Απεικόνιση» Σμυρνέικης προσφυγικής οικίας.

Η προσφυγική οικία δεν είναι απλώς ένα σπίτι. Είναι μνήμη, είναι πολιτισμός, είναι το άυλο αποτύπωμα μιας πατρίδας που χάθηκε, αλλά ποτέ δεν ξεχάστηκε. Είναι το σημείο όπου η καρδιά της Σμύρνης συνέχισε να χτυπά, χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από την Ιωνία.

Με τη δημιουργία της απεικόνισης της Προσφυγικής

Οικίας, τιμούμε τη ζωή, την αντοχή και την αξιοπρέπεια των προγόνων μας που ξεριζώθηκαν βίαια από τη γη τους και πάλεψαν να ξαναχτίσουν τα πάντα από την αρχή.

Η προσφυγική κατοικία γίνεται ένα ζωντανό αρχείο μνήμης:

- Μαρτυρεί την καθημερινότητα των πρώτων χρόνων της εγκατάστασης.
- Φέρνει κοντά μας τον τρόπο ζωής, την αρχοντιά και την κουλτούρα των Μικρασιατών.
- Μετατρέπει την Ιστορία σε βίωμα, ειδικά για τις νεότερες γενιές.

Σε μια εποχή που η λήθη απειλεί να σβήσει τις ρίζες, η απεικόνιση αυτή στέκεται φάρος ιστορικής συνείδησης. Είναι φόρος τιμής, είναι παιδευτικός τόπος, είναι ένας ναός ανθρωπιάς και πολιτισμού.

Η Σμύρνη ζει εδώ. Όχι μέσα από τα ερείπια, αλλά μέσα από την αγάπη, τη δημιουργία και τη μετάδοση της μνήμης.

Για τον σκοπό αυτό το ΔΣ ζητάει την συνδρομή σας σε προσφορά αντικειμένων σχετικών με το θέμα μας, για να παρουσιάσουμε δωμάτια κουζίνας, κρεβατοκάμαρας, καθιστικού.

Η παραλαβή οποιουδήποτε αντικειμένου θα γίνεται με απόδειξη της Ένωσης.

Επικοινωνία για οποιαδήποτε προσφορά στα τηλέφωνα 6937164050 και 6945903902

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Το Δ.Σ.

Δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο anatolinet.gr στις 22 Ιουνίου 2025

“ΑΝΑΤΟΛΗ”

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΘ’ ΗΜΑΣ ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ - “ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΑΤΟΛΗ”
ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Γρηγόριος Κεσίσογλου

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΟΪΡΑΝΗΣ 130 - 132, Τ.Κ. 17673, ΚΑΛΛΙΘΕΑ,
ΤΗΛ.: 69744.25986

E-mail: anatoli@otenet.gr - www.anatolinet.gr

Ετήσια συνδρομή: Ελλάδα 25 Ευρώ

Λοιπές χώρες: 35 Ευρώ

ISSN: 2945-1000

ΓΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ:

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ: 076 00608 447

IBAN: GR 510 110 076 00000 076 00608 447

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ: 60 2705 0061 547

IBAN: GR12 0171 0270 0060 2705 0061 547

Οι χαμένες ευκαιρίες... το ορατό Τέλος...

Επιστρέφουμε τον χρόνο 35 χρόνια πίσω. Τόπος η Αθήνα. Η «Ανατολή» ξεκινά το εκδοτικό ταξίδι της με βασική αποστολή να καλύψει το κενό στην ενημέρωση, για την κοινωνική δραστηριότητα των εκπατρισμένων Κωνσταντινουπολιτών.

Έκτοτε κύλησε πολύ νερό κάτω από τις γέφυρες των ποταμών. Η αρχική αποστολή της «Ανατολής» διευρύνθηκε, καλύπτοντας τα θέματα που αφορούν τον χώρο της καθ' ημάς Ανατολής. Όμως στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος μας παρέμεινε η Ελληνορθόδοξη κοινότητα της Κωνσταντινούπολης.

Κι αυτό όχι για λόγους τοπικισμού. Αλλά επειδή η Πόλη ήταν και είναι η συμβολική πρωτεύουσα της καθ' ημάς Ανατολής. Και ως εκ τούτου η Κοινότητα μας εκεί, όση και αν είναι αριθμητικά, όποια και αν είναι τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της, έχει διαχρονική σημασία. Αυτό μάς 'δίδαξε' και η 35χρονη δημοσιογραφική θητεία μας.

Αποτιμώντας τις σημαντικότερες εξελίξεις, τα τελευταία 35 χρόνια, στον χώρο της καθ' ημάς Ανατολής, ξεχωρίζουμε δύο:

- Την αναγέννηση μητροπόλεων, όπως της Σμύρνης, της Πισιδίας, και την ενεργοποίηση άλλων παλαιφάτων μητροπόλεων της Ανατολής.

- Την τέλεση θείων λειτουργιών σε εκκλησίες και μονές στη Μικρά Ασία και την Ανατ. Θράκη, οι οποίες έπαψαν να λειτουργούν το 1922. Σε συνδυασμό με τις θ. λειτουργίες, η αναζωογόνηση των προσκυνηματικών ταξιδιών και η επίσκεψη πολλών χιλιάδων απογόνων Μικρασιατών και Ανατολικο-θρακιωτών προσφύγων στους τόπους καταγωγής τους.

Οι παραπάνω εξελίξεις οφείλονται κυρίως στην βούληση και τις ενέργειες του Οικουμενικού Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίου. Ο οποίος αξιοποίησε και τις κατάλληλες πολιτικές συγκυρίες.

Αυτές είναι σημαντικές εξελίξεις, διότι δημιουργούν μια γέφυρα επανασύνδεσης με τον γεωγραφικό χώρο της Ανατολής, με τον οποίο οι δεσμοί μας κόπηκαν βίαια το 1922 και την Ανταλλαγή που ακολούθησε.

Με πολλά δημοσιεύματα προβάλλαμε αυτή την γέφυρα επανασύνδεσης, επειδή υποστηρίζουμε ότι ο Ελληνισμός της καθ' ημάς Ανατολής, έχει μια κληρονομιά στη Μικρά Ασία και την Ανατ. Θράκη, την οποία δεν μπορεί να απεμπολήσει.

Η μεγάλη πρόκληση είναι εάν ο κοινωνικός χώρος, δηλαδή οι φορείς, οι ομάδες και οι μονάδες που απαρτίζουν τον Ελληνισμό της Ανατολής, θα αξιοποιήσουν αυτή την γέφυρα.

Βέβαια, το αν θα διαρκέσει αυτή η διαδικασία, θα εξαρτηθεί και από τις πολιτικές συγκυρίες. Επίσης σημαντική παράμετρος είναι εάν θα υπάρξουν άξιοι συνεχιστές του έργου του Παναγιώτατου!

Στο διάστημα των 35 ετών υπήρξαν καθοριστικές εξελίξεις, σε ό,τι αφορά την επιβίωση της

Χάθηκε η ιστορική ευκαιρία που παρουσιάστηκε μετά το 2006. Ακυρώθηκαν πρωτοβουλίες μεταρρύθμισης κι εν τέλει σπαταλήθηκε το 'κεφάλαιο' του χρόνου και της θετικής συγκυρίας

1η: Από το Συνέδριο του 2006, ο αείμνηστος Δ. Φραγκόπουλος, ο καθ. Χρ. Κλαίρης και ο κ. Λ. Βίγκας.

2η: Οι πρώτες κοινοτικές εκλογές στην Πόλη, μετά από 15 χρόνια, το 2006.

3η: Η Γενική Συνέλευση της Οικουμενικής Ομοσπονδίας Κωνσταντινουπολιτών, από την οποία εκλέχτηκε η πρώτη Διοίκηση.

Ελληνορθόδοξης μειονότητας που παρέμεινε στις εστίες του μετά την Συνθήκη της Λωζάνης.

Την περίοδο που εκδόθηκε η «Ανατολή» οι κοινότητες μας στην Τουρκία, βρίσκονταν στο κατώφλι του οριστικού αφανισμού. Στην Κωνσταντινούπολη η διαρροή των Ρωμηών συνεχιζόταν, υπό αδιάκοπες ασφυκτικές πιέσεις, ακόμη και τρομοκρατικές επιθέσεις σε εκκλησίες. Στην Ίμβρο είχαν απομείνει 250 γέροντες και στην Τένεδο μια χούφτα ομογενείς, που μετρούσαν τις μέρες τους, υπό την σκιά του φόβου.

Η δημοσιογραφική αποστολή μας ήταν, να δώσουμε ένα χέρι συμπαράστασης στους ομογενείς που ένιωθαν εγκαταλελειμμένοι και ξεχασμένοι. Να γίνουμε η φωνή διαμαρτυρίας

για τα παθήματα τους. Ήταν μια εποχή που ούτε τηλεοπτικές μεταδόσεις από την Πόλη είχαμε, ούτε εκπομπές και ρεπορτάζ στα ελληνικά μέσα ενημέρωσης, για την ομογένεια. Δεν θα κρίνουμε εμείς εάν ήμασταν επιτυχείς στην εκπλήρωση της αποστολής. Το βέβαιο είναι ότι οι σελίδες της «Ανατολής» εκείνης της περιόδου, ήταν γεμάτες με αποκλειστικές ειδήσεις που αφορούσαν την κοινότητα μας στην Πόλη.

Οι συνθήκες άλλαξαν, όταν άλλαξε το πολιτικό σκηνικό στην Τουρκία και το κράτος σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων άρχισε να προσαρμόζεται στις προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του διεθνούς δικαίου.

Την περίοδο εκείνη η κυβέρνηση Ερντογάν επέτρεψε τις εκλογές στα κοινοτικά ιδρύματα (βακούφια) των μειονοτήτων, άρχισε να επιστρέφει δημιουργικά κοινοτικά ακίνητα και θέσπισε νομικό πλαίσιο που έδινε δυνατότητα οικονομικής αυτοδυναμίας σε αυτά.

Τότε παρουσιάστηκε η πρόκληση για τις κοινότητες μας: Να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για επιβίωση και αναγέννηση.

Αυτή ήταν μια ιστορική ευκαιρία. Στην Κωνσταντινούπολη μια νέα γενιά Ρωμηών, ολιγάριθμη μεν δυναμική δε, πήρε την πρωτοβουλία για ανασύνταξη της Ρωμαϊκής κοινότητας. Γεγονός ορόσημο ήταν το Συνέδριο «Συνάντηση στην Πόλη» το 2006. Αυτό πυροδότησε την ανανέωση των κοινοτικών διοικήσεων με εκλογές. Επίσης σημαντικός σταθμός σε αυτή την πορεία, ήταν η ίδρυση του Συνδέσμου Υποστήριξης Ρωμαϊκών Κοινοτικών Ιδρυμάτων, του συντονιστικού φορέα της Πολιτικής ομογένειας.

Ανάλογη κινητικότητα καταγράφεται και στην Ίμβρο, με πρωτοβουλία των εκπατρισμένων Ιμβριών. Οι οποίοι, με κινητήριο μοχλό τον Σύλλογο Ιμβριών της Αθήνας, βάζουν τα θεμέλια της αναγέννησης που ακολούθησε.

Την ίδια περίοδο άνεμος ανασύνταξης φύσηξε και στην κοινότητα των εκπατρισμένων Κωνσταντινουπολιτών. Οι ζυμώσεις για την ίδρυση της Οικουμενικής Ομοσπονδίας Κωνσταντινουπολιτών, οι γερές βάσεις που τέθηκαν με το ιδρυτικό καταστατικό της, προκάλεσαν ένα κύμα αισιοδοξίας. Πλέον φαινόταν εφικτό οι εκπατρισμένοι Κωνσταντινουπολίτες να συντονίσουν την δράση τους, θέτοντας ως προτεραιότητα τους στόχους:

- Της διασφάλισης των συνθηκών για την διατήρηση της Κοινότητας μας στην Πόλη.

- Της στενής συνεργασίας με τους ομογενείς μας στην Πόλη.

- Της διεκδίκησης αιτημάτων για αποκατάσταση αδικιών που υπέστη η Πολιτική Ρωμιοσύνη.

Αυτές οι συνθήκες ανασύνταξης, δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για σειρά πρωτοβουλιών, με σκοπό την μεταρρύθμιση και εξυγίανση σε διάφορους τομείς της κοινοτικής ζωής των Κωνσταντινουπολιτών. Θα καταγράψουμε ενδεικτικά κάποιους, ίσως τους βασικότερους, όπου εκδηλώθηκαν πρωτοβουλίες.

1- Στην ομογενειακή εκπαίδευση, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση της.

2- Στην κοινωνική αλληλεγγύη στην Πόλη, με σκοπό τον συντονισμό και τον εξορθολογισμό των παροχών στους οικονομικά αδύναμους συμπολίτες.

3- Στο μεγαλύτερο ομογενειακό ίδρυμα, τα Φιλανθρωπικά Καταστήματα Βαλουκλή, για αλλαγή της άνομης διοίκησης του.

4- Στην οργάνωση εθελοντικών δράσεων νέων στην Κωνσταντινούπολη, με σκοπό την

υποστήριξη της Κοινότητας και ενθάρρυνση της παλιννόστησης.

Ο ερευνητής του μέλλοντος, εάν αναζητήσει πρωτογενείς πηγές για τις πρωτοβουλίες αυτές, μπορεί να μελετήσει το αρχείο της «Ανατολής» και θα βρει πλούσιο υλικό.

Ως εφημερίδα συμμετείχαμε ενεργά σε αυτές τις διαδικασίες με σκοπό την ενημέρωση των αναγνωστών μας, αλλά και την υποστήριξη των πρωτοβουλιών μεταρρύθμισης και ανασύνταξης. Από το Συνέδριο του 2006 και τις κοινοτικές εκλογές, έως τις εξελίξεις για τα δημιουργικά ακίνητα και την διαχείριση των κοινοτήτων, η «Ανατολή» αποτέλεσε την βασική πηγή ενημέρωσης για όλο το φάσμα των κοινοτικών υποθέσεων της Πολιτικής Ρωμιοσύνης.

Και ερχόμαστε στο παρόν. Μετά από 35 χρόνια, παρατηρώντας την σημερινή κατάσταση τόσο της ομογένειας μας στην Πόλη όσο και των εκπατρισμένων Κωνσταντινουπολιτών, θα ισχυριστούμε το εξής: Χάθηκε η ιστορική ευκαιρία που παρουσιάστηκε μετά το 2006. Ακυρώθηκαν οι πρωτοβουλίες που αναφέραμε είτε εν τη γενέσει, είτε καθ' οδόν. **Κι εν τέλει σπαταλήθηκε το 'κεφάλαιο' του χρόνου και της θετικής συγκυρίας.**

Οι δημοκρατικές διαδικασίες για την εκλογή διοικήσεων στα κοινοτικά ιδρύματα μας στην Πόλη, εκφυλίστηκαν με τον αποκλεισμό όσων δεν είναι της 'παρέας'. Πολλοί επικαλούνται τις αρχές της διαφάνειας και της λογοδοσίας, στην διαχείριση των κοινοτήτων μας, αλλά ελάχιστοι τις εφαρμόζουν.

Οι φορείς που ιδρύθηκαν με μεγάλες προσδοκίες, εντός και εκτός Πόλης, απώλεσαν την προωθητική δυναμική τους και έπαψαν να είναι καταλύτες της κοινοτικής μας εξέλιξης. Και δυστυχώς οι ηγεσίες μας δεν πείθουν ότι μπορούν να πετύχουν την ανάταξη. Οι «προσωπικές ατζέντες», η επικράτηση των ισχυρών μονάδων σε βάρος της συλλογικότητας, δεν αφήνουν περιθώρια αισιοδοξίας.

Γι' αυτό σήμερα, ως Πολιτική Ρωμιοσύνη, βρισκόμαστε στο κατώφλι της εξόδου από το προσκήνιο της Ιστορίας και την μετάβαση μας στο Μουσείο της Ιστορίας.

Σε αδρές γραμμές αυτή είναι η αποτίμηση των 35 χρόνων. Η εικόνα που αποτυπώνουμε ίσως είναι ζοφερή. Και γι' αυτό θα θέλαμε να ακούσουμε, τον αντίλογο. Να διαβάσουμε τον αντίθετο ισχυρισμό, ότι είμαστε σε καλό δρόμο, ότι είναι ευοίωνες οι προοπτικές της Πολιτικής Ρωμιοσύνης.

Ως επίλογο δεν έχουμε να προτείνουμε κάποια διέξοδο. Άλλωστε ο ρόλος του μέσου ενημέρωσης, είναι να παρατηρεί, να καταγράφει και να σχολιάζει. Και αυτό που καταγράφουμε, είναι ένα καράβι που βουλιάζει. Με θεατές όλους μας!

«Ανατολή»

Συνεχίζουμε σε νέο στίβο

Το άρθρο αυτό δημοσιεύτηκε στο τελευταίο έντυπο τεύχος της "Ανατολής"

Αγαπητές αναγνώστριες, αγαπητοί αναγνώστες

Το 2024 η «Ανατολή» συμπληρώνει 35 χρόνια εκδοτικής ζωής. Με την έκδοση του επόμενου τεύχους, κλείνει ο κύκλος ζωής της έντυπης «Ανατολής». Και θα συνεχίσουμε την ενημερωτική αποστολή μας, από τον συνδρομητικό ιστότοπο anatolinet.gr.

Αυτά τα 35 χρόνια που εκδίδεται η «Ανατολή» οικοδομήσαμε μια πολύτιμη σχέση ειλικρινούς επικοινωνίας με εσάς. Έτσι και τώρα, με ευθύτητα θα σας παραθέσουμε τους παράγοντες που συνέτειναν να λάβουμε την απόφαση αυτή.

Η «Ανατολή» εκδόθηκε το 1989, ως εφημερίδα της Ελληνικής κοινότητας της Κωνσταντινούπολης. Σταδιακά το περιεχόμενο της διευρύνθηκε, με θέματα που αφορούν τις κοινότητες της Ιμβρου, της Τενέδου και εν γένει τις Ρωμαίικες κοινότητες της καθ' ημάς Ανατολής.

Όταν εκδόθηκε η «Ανατολή», ο τύπος (εφημερίδες και περιοδικά) ήταν το κυριότερο μέσο ενημέρωσης των τοπικών κοινοτήτων, όπως οι δικές μας.

Σε αυτά τα 35 χρόνια άλλαξαν πολλά, κυρίως μετά την είσοδο μας στην ψηφιακή εποχή. Ιδιαίτερα μετά την έλευση των σύγχρονων μέσων επικοινωνίας, όπως τα social media, οι αλλαγές ήταν ραγδαίες και σαρωτικές. Πλέον κάθε χρήστης ενός σύγχρονου κινητού τηλεφώνου, μπορεί να γίνει 'ρεπόρτερ' μεταδίδοντας άμεσα το όποιο κοινωνικό γεγονός στα social media. Και δυστυχώς, υπάρχουν πολλοί που πιστεύουν ότι ενημερώνονται επαρκώς από τα social media, τύπου facebook.

Μια άλλη παράμετρος που άλλαξε άρδην, είναι η ταχύτητα. Σε αντίθεση με την αστραπιαία ταχύτητα που μεταδί-

δονται τα νέα στο διαδίκτυο, τα έντυπα μέσα ενημέρωσης είναι εγκλωβισμένα στην ταχύτητα της περιοδικότητάς τους. Η ταχύτητα μετάδοσης πληροφοριών, μεταξύ ενός διαδικτυακού μέσου και ενός μηνιαίου έντυπου δεν μπορεί καν να συγκριθεί.

Επίσης στα διαδικτυακά μέσα δεν υπάρχει όριο στον όγκο περιεχομένων, ο οποίος στα έντυπα μέσα περιορίζεται από τον αριθμό των σελίδων. Στα τρία περίπου χρόνια που λειτουργεί ο ιστότοπος anatolinet.gr είναι δεκάδες οι ειδήσεις και τα ρεπορτάζ που δεν μπόρεσαμε να δημοσιεύσουμε στην έντυπη «Ανατολή», λόγω έλλειψης χώρου.

Παράλληλα με τις κοσμογονικές εξελίξεις στην τεχνολογία των μέσων ενημέρωσης, συντελείται και μια διαδοχή. Αποσύρεται η γενιά των ανθρώπων που ως βασικό μέσο ενημέρωσης είχαν την εφημερίδα. Βασικός λόγος, ο βιολογικός κύκλος της ζωής. Αλλά πλέον και αρκετοί άνθρωποι προχωρημένης ηλικίας, προσπαθούν και καταφέρνουν να χρησιμοποιήσουν τα διαδικτυακά μέσα επικοινωνίας και ενημέρωσης. Οι νέες γενιές που διαδέχονται τις παλαιότερες, είτε μας αρέσει είτε όχι, θεωρούν ξεπερασμένο μέσο την έντυπη εφημερίδα και δεν την διαβάζουν.

Ζώντας την πραγματικότητα που περιγράφουμε παραπάνω, πήραμε την απόφαση και το 2021 δημιουργήσαμε τον ιστότοπο anatolinet.gr. Η εμπειρία των τριών ετών ικανοποιεί τις προσδοκίες που είχαμε, ως προς την έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση του κοινού μας. Αλλά ανοίγει και νέους ορίζοντες, για την προσφορά νέων εμπειριών στην ενημέρωση. Έτσι οδηγηθήκαμε στην απόφαση να κυκλοφορήσουμε και ένα ηλεκτρονικό περιοδικό, για το οποίο γράψαμε στο προηγούμενο τεύχος.

Μετά την δημιουργία της υποδομής

για μετάβαση της «Ανατολής» στην ψηφιακή εποχή, ήταν θέμα χρόνου να κλείσει ο κύκλος ζωής της έντυπης «Ανατολής». Στην απόφαση μας να κλείσει τώρα, έπαιξε καθοριστικό ρόλο η υπέρογκη αύξηση του κόστους εκτύπωσης και κυρίως του κόστους ταχυδρόμησης της εφημερίδας, τον τελευταίο χρόνο. Για να ισοσκελιστούν οι αυξήσεις, θα έπρεπε να ανατιμηθεί κατά πολύ η ετήσια συνδρομή. Δεν επιλέξαμε να αυξήσουμε την τιμή της συνδρομής, επειδή θα επιβάρυνε δυσανάλογα τους συνδρομητές μας.

Τα 35 χρόνια που κυκλοφορεί η «Ανατολή», ακολουθήσαμε πολιτική οικονομικής συνδρομής, γιατί δικαίωμα στην ενημέρωση έχουν και οι οικονομικά ασθενέστεροι.

Γι' αυτό επί 12 χρόνια διατηρήσαμε την ίδια τιμή συνδρομής. Γι' αυτό δεν δι-ακόψαμε την συνδρομή όσων ήθελαν να διαβάσουν την εφημερίδα, αλλά αντιμετώπιζαν σοβαρή οικονομική δυσχέρεια, λόγω ανεργίας κ.λ.π.

Η απόφαση μας αυτή συμπίπτει με την μεταβίβαση της επαγγελματικής δραστηριότητας των εκδόσεων «Ανατολή», εξαιτίας της συμπλήρωσης του εργασιακού κύκλου του υποφαινόμενου.

Όμως αυτή είναι η τυπική πλευρά. Επειδή η ουσιαστική, δηλαδή η ενημέρωση του Ελληνισμού της καθ' ημάς Ανατολής, η ευαισθητοποίηση του για τα προβλήματα και τις προοπτικές της Ρωμιοσύνης, είναι ένας μαραθώνιος που δεν τελειώνει. Επομένως, είμαστε στο τέλος ενός κύκλου και συνεχίζουμε από άλλο στίβο.

Τελειώνοντας θέλω να ευχαριστήσω ολόψυχα, τις αναγνώστριες και τους αναγνώστες μας. Ειδικά εσάς που συμπορευτήκαμε από τα πρώτα βήματα της «Ανατολής» το 1989. Σας ευχαριστώ από τα βάθη της καρδιάς μου, γι' αυτή την μακρόχρονη συνοδοιπορία. Αλλά η σκέψη μου πάει και στους αναγνώστες

μας που έφυγαν από την ζωή στην διάρκεια των 35 ετών, με πολλούς από τους οποίους είχαμε γνωριστεί και προσωπικά. Αιωνία η μνήμη τους. Επίσης ευχαριστώ θερμά όλους εσάς, που με την συνδρομή σας, με τα αμέτρητα μηνύματά σας, με την αγάπη και την εκτίμηση που εκδηλώσατε όλα αυτά τα χρόνια, συμπαρασταθήκατε στο έργο μας και γίνατε στυλοβάτες της «Ανατολής».

Στα 35 χρόνια της «Ανατολής», συνεργαστήκαμε με πολλούς ανθρώπους, τόσο για τον εμπλουτισμό του περιεχομένου της εφημερίδας, όσο και για τις πρακτικές διαχειριστικές εργασίες. Οι περισσότεροι εξ αυτών προσέφεραν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά και αφίλοκερδώς. Χωρίς την προσφορά τους θα ήταν αδύνατο η έντυπη «Ανατολή» να φτάσει μέχρι εδώ. Τους ευχαριστώ και τους ευγνωμονώ.

Πιστεύω ότι πολλοί από εσάς, έχοντας εκτιμήσει την ενημέρωση που προσφέρουμε, θα θελήσετε να μας ακολουθήσετε και στον ιστότοπο anatolinet.gr. Θα σας βοηθήσουμε ούτως ώστε να μην έχετε καμία δυσκολία σε αυτή τη νέα εμπειρία για εσάς.

Αλλά και εσείς αγαπητοί αναγνώστες, που για ποιονδήποτε λόγο δεν θα μας ακολουθήσετε στο διαδίκτυο, αλλά θα θέλατε να διαβάζετε τα δημοσιεύματά μας, επικοινωνήστε μαζί μας. Θα προσπαθήσουμε να βρούμε έναν τρόπο να μην στερηθείτε την ενημέρωση που προσφέρουμε από τον ιστότοπο μας.

Στο επόμενο τεύχος θα κάνουμε έναν απολογισμό των 35 ετών, της έντυπης «Ανατολής», σε συνάρτηση με την πορεία της Ρωμιοσύνης αυτή την περίοδο. Αυτή η πορεία ήταν η πυξίδα μας στον 35χρονο βίο της έντυπης «Ανατολής». Με αυτή την πυξίδα θα πορευτούμε και στο μέλλον.

Γρηγόρης Κεσίσογλου

Οι τρόποι που μπορείτε να διαβάζετε τα δημοσιεύματά μας

Φίλες και φίλοι αναγνώστες,

Όπως αναφέρουμε σε άλλο άρθρο, η ενημέρωση των αναγνωστών μας θα συνεχίσει μέσα από τον ιστότοπο anatolinet.gr.

Εάν θέλετε να διαβάζετε τα δημοσιεύματα στον ιστότοπο θα πρέπει να κάνετε εγγραφή στο www.anatolinet.gr.

Για να σας διευκολύνουμε την εγγραφή μπορούμε να την κάνουμε κι εμείς εκ μέρους σας. Και στη συνέχεια να σας γνωστοποιήσουμε τους κωδικούς πρόσβασης.

Γι' αυτό επικοινωνήστε μαζί μας στο τηλέφωνο 69744.25986, για περαιτέρω συνεννόηση.

Να σημειώσουμε ότι στον ιστότοπο anatolinet.gr η συνδρομή διάρκειας ενός έτους είναι 20 Ευρώ.

Το ποσό αυτό μπορεί να πληρωθεί με τραπεζική κάρτα μέσα από τον ιστότοπο. Εναλλακτικά μπορεί να καταβληθεί στον τραπεζικό λογαριασμό μας (υπάρχει στο τέλος του άρθρου).

- Οι συνδρομητές στον ιστότοπο anatolinet.gr θα λαμβάνουν και τα ηλεκτρονικά περιοδικά που θα κυκλοφορούμε σε τακτά διαστήματα. Οι αναγνώστες μας θα έχουν την δυνατότητα να ξεφυλλίσουν στην οθόνη τους και να εκτυπώσουν το σύνολο ή μέρους του ηλεκτρονικού περιοδικού.

Να σημειώσουμε ότι αυτά τα ηλεκτρονικά περιοδικά, θα προορίζονται

για την ενημέρωση των αναγνωστών μας με ένα διαφορετικό τρόπο. Δεν θα είναι διαθέσιμα στο ευρύ κοινό.

- Οι συνδρομητές που δεν επιθυμούν να εγγραφούν στον ιστότοπο anatolinet.gr, αλλά επιθυμούν να λαμβάνουν τα ηλεκτρονικά περιοδικά υπό μορφή pdf, παρακαλούμε να μας ενημερώσουν για να τους καταγράψουμε σε ειδικό κατάλογο παραληπτών. Το ποσό της συνδρομής μπορεί να καταβάλλεται στον τραπεζικό λογαριασμό μας.

Οποιαδήποτε βοήθεια θέλετε για την εγγραφή σας καλέστε μας να σας εξηγη-ρητήσουμε άμεσα και να διευκρινίσουμε τις απορίες σας.

Επίσης μην ξεχνάτε ότι η καλύτερη διαφήμιση για την εφημερίδα μας είναι η δική σας σύσταση σε φίλους και γνωστούς, να διαβάζουν την "Ανατολή". Για να βλέπουν τα γεγονότα μέσα από την

ματιά του Ελληνισμού της Ανατολής. Αλλά και για να διαβάζουν ειδήσεις και πληροφορίες που δεν δημοσιεύονται σε

άλλα μέσα ενημέρωσης.

IBAN ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

GR51 0110 0760 0000 0760 0608 447

ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ: ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

IBAN ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

GR12 0171 0270 0060 2705 0061 547

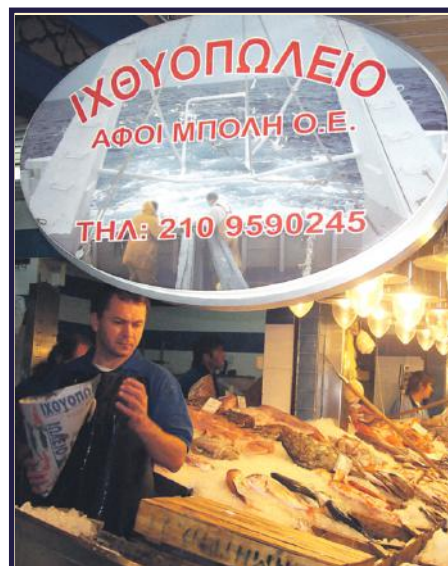
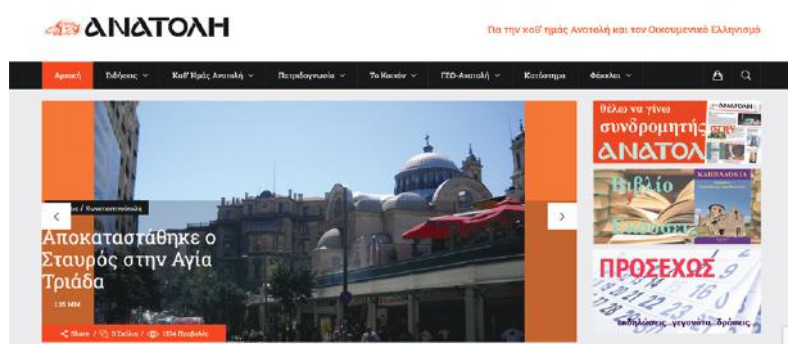
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ: ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

IBAN ALPHA BANK

GR10 0140 3180 3180 0211 4002 370

ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ: ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Παρακαλούμε στην Αιτιολογία να γράψετε Ονοματεπώνυμο και να μας ενημερώσετε με μήνυμα για την κατάθεση.

**ΙΧΘΥΟΠΩΛΕΙΟ
ΑΦΟΙ ΜΠΟΛΗ**

*Στο κατάστημα μας
θα βρείτε τα πιο
φρέσκα ψάρια και
θαλασσινά*

**ΠΛΑΤΩΝΟΣ 5, ΑΓΟΡΑ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ,
τηλ. 210.95.90.245 - 210.95.78.135**

Τιμή στην μνήμη των Εθελοντών από τον Πατριάρχη

Το μνημείο των Κωνσταντινουπολιτών αξίζει την δέουσα τιμήση

Κατά μια καλή συγκυρία, στην 70^η επέτειο της Ημέρας της Νίκης των Συμμαχικών δυνάμεων κατά του Ναζισμού, ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος τίμησε την μνήμη των εθελοντών Κωνσταντινουπολιτών, στο μνημείο που έχει ανεγερθεί στο Παλαιό Φάληρο, προς τιμή της προσφοράς και θυσίας τους κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ο Παναγιώτατος, στη διάρκεια της παραμονής του στην Αθήνα, ενέταξε στο πρόγραμμα του την τέλεση Τρισαγίου στο Μνημείο, στην τελετή που οργάνωσαν ο Δήμος Παλ. Φαλήρου και η Οικουμενική Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών (Οι.Ομ.Κω.). Ήταν η πρώτη φορά, από τα εγκαίνια του μνημείου το 2019, που ο Παναγιώτατος επισκέφτηκε και απότισε φόρο τιμής στο Μνημείο των εθελοντών.

Η τελετή ξεκίνησε με το Τρισάγιο που τέλεσε ο Οικουμενικός Πατριάρχης, ενώπιον του μνημείου. Στη συνέχεια ο Δήμαρχος Παλ. Φαλήρου κ. Γιάννης Φωστηρόπουλος, καλωσόρισε τον Οικουμενικό Πατριάρχη και είπε:

«Η παρουσία σας Παναγιώτατε στο Παλ. Φάληρο, για την τέλεση του Τρισαγίου προς τιμήν των ηρωικών Κωνσταντινουπολιτών, που έδωσαν την ζωή τους στον θάνατο της ελευθερίας, αποδίδει το πρέπον μεγαλείο στη μνήμη των ανδρών που υπερασπίστηκαν με αυταπάρα την πατρίδα. Η θυσία τους αποτελεί αιώνιο φάρο πίστης, πατριωτισμού και εθνικής αξιοπρέπειας».

Ο Δήμαρχος αναφερόμενος στο μνημείο σημείωσε: «Το μνημείο αυτό ανεγέρθηκε με πρωτοβουλία του τότε Δημάρχου Παλ. Φαλήρου και σημερινού βουλευτή κ. Διονυσίου Χατζηδάκη, με την θερμή υποστήριξη της Οι.Ομ.Κω., του προέδρου της κ. Ουζούνγλου και φυσικά του κ. Νίκου Μιχαηλίδη. Αποτελεί από τότε σημείο συνάντησης της ιστορία με την μνήμη, και της βαθιάς σύνδεσης του Παλ. Φαλήρου με το Μικρασιατικό και Κωνσταντινουπολιτικό στοιχείο».

Επίσης ο κ. Φωστηρόπουλος επισήμανε τις σχέσεις με το Κωνσταντινουπολιτικό στοιχείο της περιοχής, λέγοντας:

«Ιδιαίτερη μνεία αξίζει, στη διαρκή άσπωση συνεργασία του Δήμου μας με τα Κωνσταντινουπολιτικά σωματεία που έχουν βρει στέγη στο Παλ. Φάληρο, συμβάλλοντας έμπρακτα στη διατήρηση της ιστορικής μνήμης και της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Εξίσου τιμητική είναι και η σταθερή μας συνεργασία με τον πολιτιστικό Σύλλογο Ιμβρίου που εμπλουτίζει με την δράση του το πολιτιστικό αποτύπωμα στην πόλη μας. Κάθε χρόνο στις 29 Μαΐου τελούμε επιμνημόσυνη δέηση τιμώντας την μνήμη του τελευταίου αυτοκράτορα του Βυζαντίου, Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, και των τελευταίων μαχητών της Πόλης. Είναι μια πράξη πίστης και συνέχειας, που συμβολίζει την αδιάκοπη σύνδεση του Ελληνισμού με τις ρίζες και την ιστορία του».

Ο Δήμαρχος έκλεισε τον σύντομο χαιρετισμό του, με τα λόγια του λογοτέχνη Κώστα Ουράνη, «τότε πεθαίνουν οι νεκροί, όταν τους λησμονάνε», και με την ευχή η θάλασσα του Αιγαίου να είναι γέφυρα φιλίας μεταξύ των δύο λαών.

Στη συνέχεια τον λόγο πήρε ο πρόεδρος της Οι.Ομ.Κω. κ. Νίκος Ουζούνγλου, για ένα σύντομο χαιρετισμό. Αναφερόμενος στους εθελοντές Κωνσταντινουπολίτες είπε: «Είναι αυτοί που άκουσαν το κάλεσμα της ιστορίας, όταν όλοι πιστεύανε ότι ο ολοκληρωτισμός θα επικρατούσε σε όλο τον κόσμο. Αντιστάθηκαν σε αυτό, και θυσίασαν την ζωή τους. Τους ευγνωμονούμε και τους μνημονεύουμε».

Και κάλεσε στο βήμα τον κ. Νίκο Μιχαηλίδη, που είναι ο άνθρωπος ο οποίος εμπνεύστηκε το μνημείο και ανέλαβε την πρωτοβουλία για την ανέγερση του.

Να σημειώσουμε ότι στον κ. Μιχαηλίδη οφείλεται εν πολλοίς και η επίσκεψη του Παναγιώτατου στο μνημείο, που αποτέλεσε τον λόγο πραγματοποίησης της τελετής.

Ο κ. Μιχαηλίδης στην αρχή της σύντομης προσφωνήσής του, ευχαρίστησε τον Παναγιώτατο «για την τιμή που μας έκανε να αφιερώσει από τον πολύτιμο χρόνο του, και να δώσει ένα τρισάγιο για τους πεσόντες Κωνσταντινουπολίτες, έφεδρους και εθελοντές, που θυσίαστηκαν για την πατρίδα».

Στη συνέχεια ευχαρίστησε τους ανθρώπους που συνέβαλαν στην ανέγερση του μνημείου και γι' αυτό αξίζει να επισημανθούν:

«Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους δύο δημάρχους Παλ. Φαλήρου, το νυν Γιάννη Φωστηρόπουλο, και τον πρώην και σήμερα βουλευτή της Ν.Δ. κ. Διονύσιο Χατζηδάκη, για το οικόπεδο που μας παραχώρησαν και την βάση που κατασκεύασαν, και επίσης να τονίσω ότι

Ο Παναγιώτατος τελεί Τρισάγιο ενώπιον του μνημείου

Ο εμπνευστής του μνημείου κ. Ν. Μιχαηλίδης στο βήμα, δίπλα του ο πρόεδρος της Οι.Ομ.Κω. κ. Ν. Ουζούνγλου

είναι πάντα κοντά σε εμάς τους Κωνσταντινουπολίτες. Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλουμε και στο προσωπικό του Δήμου.

Ευχαριστώ επίσης τον κατασκευαστή του μνημείου, γνωστό γλύπτη και πανεπιστημιακό, Πραξιτέλη Τζανουλίνο, ο οποίος σχεδίασε και έφτιαξε ένα από τα ωραιότερα μνημεία της χώρας μας, με μοτίβα της Αγίας Σοφίας και πέτρες από τα τείχη της Κωνσταντινούπολης».

Αναφερόμενος στους λόγους που τον ώθησαν στην ανέγερση του μνημείου, είπε:

«Είχα την τιμή να γνωρίσω από κοντά τους τελευταίους επιζήσαντες εθελοντές, που ήταν πραγματικοί ήρωες, τον Αχιλλέα Ζαχαρόπουλο, τον Δημήτρη Νικολαΐδη, τον Γεώργιο Σουρμελή και τον τελευταίο θανόντα από τους εθελοντές, τον Αντώνη Μουρτζιάδη. Το παράπονο των συγγενών των εθελοντών, ήταν ότι ποτέ δεν φτιάχτηκε για αυτούς ένα μνημείο. Τότε τους υποσχέθηκα πως θα προσπαθούσα με όλες τις δυνάμεις μου να το φτιάξουμε. Κι επίσης να γράψω ένα βιβλίο για τις ιστορίες τους.

Είμαι ευτυχής γιατί με την βοήθεια του Θεού και το παιδικό μου φίλο, Ελληνοαμερικάνου τώρα, Σταύρου Βελέντζη, φτιάξαμε αυτό το μνημείο και λίγο καιρό μετά, μπόρεσα με την συνδρομή και του Βασίλη Στεφανάκη, να γράψω το βιβλίο. Επίσης θέλω να εκφράσω ένα μεγάλο ευχαριστώ, στον ακούραστο πρόεδρο της Οι.Ομ.Κω. κ. Νίκο Ουζούνγλου».

Ο κ. Μιχαηλίδης εμφανώς συγκινημένος, έκλεισε τον λόγο του με τα εξής: «Παναγιώτατε χθες έβλεπα την πολυτέλεια και τον πλούτο του Βατικανού, και την συνέκρινα με το δικό μας το δρομάκι στο Φανάρι, πιστέψτε με αισθάνθηκα ταπεινά υπερήφανος, πιο κοντά στον Θεό και στις αξίες του Χριστιανισμού».

Μετά τους χαιρετισμούς ο Δήμαρχος κ. Φωστηρόπουλος μαζί με τον κ. Χατζηδάκη, κατέθεσαν στεφάνι στο μνημείο. Ενώ εκ μέρους των Κωνσταντινουπολιτών στεφάνη κατέθεσαν ο κ. Ουζούνγλου μαζί με τον κ. Μιχαηλίδη.

Μετά προσήλθε στο βήμα ο Παναγιώτατος, ο οποίος απηύθυνε χαιρετισμό με ενδιαφέρουσες αναφορές:

«Να εκφράσω την χαρά και την συγκίνηση μου, γιατί με edώθη η ευκαιρία μέσα στο πρόγραμμα της ολιγοήμερης παραμονής μου στην Αθήνα να βρεθώ σήμερα το πρωί ανάμεσα σας. Ανάμεσα σε Κωνσταντινουπολίτες αλλά και Αθηναίους, οι οποίοι άνοιξαν την αγκαλιά τους, και αγκάλιασαν με περισσή στοργή και αδελφική αγάπη τους εκ Κωνσταντινουπόλεως, και Ιμβρου και Γενέδου εγκατασταθέντας εδώ.

Η συνάντησή μας πραγματοποιείται εξ αφορμής ενός οφειλομένου χρέους, προς τους πεσόντες εφένδρους και εθελοντές, κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τους

προερχομένους από την Κωνσταντινούπολη. Πράγματι οφείλονται ευγνώμονες ευχαριστίες σε όλους εκείνους, οι οποίοι είχαν την πρωτοβουλία να στήσουν αυτό το μνημείο, εδώ στο φιλόξενο έδαφος τους Παλαιού Φαλήρου. Τον νυν και τον πρώην Δήμαρχο Παλαιού Φαλήρου, τον πρόεδρο της Οι.Ομ.Κω., τον φίλτατο κ. Νίκο Μιχαηλίδη, και όλους τους άλλους συμπράξαντες και συμβαλλόντας, τους εκφράζω την ευγνωμοσύνη της Μητρός Εκκλησίας, και των εν Κωνσταντινουπόλει συνεχιζόντων την παραμονή τους αδελφούς μας.

Ήταν μια οφειλομένη έκφραση τιμής και ευγνωμοσύνης, προς όλους εκείνους οι οποίοι θυσίασαν την ζωή τους για την ελευθερία, για τα ιδανικά, στα οποία διαχρονικά πιστεύει και είναι αφοσιωμένο το Γένος μας.

Συγκινούμαι ιδιαίτερος διατί μεταξύ των πεσόντων ήταν και ο κατά σάρκα αδελφός του γέροντος μου, του μακαριστού Μητροπολίτου Χαλκηδόνας Μελίτωνος, ο Πολύδωρος Χατζής. Βρίσκεται προς το τέλος το όνομα του, επειδή πηγαίνουν με αλφαριθμητική σειρά, όπως είναι γραμμένα τα ονόματα αυτά και σε αντίστοιχο πίνακα στο Γενικό Προξενείο της Ελλάδος στη Κωνσταντινούπολη. Κάθε φορά που εισέρχομαι στον χώρο του Γενικού Προξενείου της Ελλάδος, συγκινούμαι και τους ενθυμούμαι όλους αυτούς τους πεσόντες αδελφούς μας με ευγνωμοσύνη.

Φέρνω σε όλους σας την ευλογία της Μητρός Εκκλησίας, του Πατριαρχείου μας, το οποίο με την χάρη του Θεού εδραίο και αμετακίνητο, παραμένει εκεί εις τις από αιώνων επάλξεις του, και όπως είπε ο προσφιλέστατος Άρχων κ. Μιχαηλίδης, εμείς βαδίζουμε επί τα ίχνη του Χριστού, του ταπεινού και απλοϊκού Θεανθρώπου. Δεν συγκινούμεθα, δεν ζηλεύουμε, δεν φθονούμε τα μεγαλεία του Βατικανού ή άλλων κέντρων άλλων πόλεων. Τα έχω ζήσει στην Ρώμη κατά τα τρία χρόνια της μετεκπαιδύσεώς μου εκεί, αλλά ποτέ δεν αισθάνθηκα σύμπλεγμα κατωτερότητας, βλέποντας τα. Είμεθα ευγνώμονες στον Θεό, για αυτό που είμεθα, για αυτό που έχουμε, και όλοι μαζί θα συνεχίσουμε στον δρόμο των παραδόσεων και των ιδανικών της φυλής και του γένους μας».

Ο Παναγιώτατος έκλεισε τον λόγο του ευχαριστώντας τον Μητροπολίτη Νέας Σμύρνης κ. Συμεών: «Θέλω να ευχαριστήσω όλως ιδιαίτερος τον αδελφό Άγιο Νέας Σμύρνης, ο οποίος και με έδωσε την άδεια να κάνω τα τρισάγια σήμερα το πρωί, σε προσφιλείς νεκρούς στο Κοιμητήριο του Φαλήρου, της Νέας Σμύρνης και τώρα εδώ. Να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου για την αγάπη και την πατρική στοργή με την οποία περιβάλλει τους συμπατριώτες μας, που εγκαταστάθηκαν μέσα στα όρια της Μητροπόλεως του. Ενθυμούμαι την επίσκεψή μου πέραι κατά την διάρκεια των ημερών του Πανιμβριακού Συνεδρίου, κατά το οποίο μας άνοιξαν την αγκαλιά τους, ο Δεσπότης και η Ι. Μητρόπολη Νέας Σμύρνης, μας έδωσαν κάθε ευκολία, κάθε τιμή, κάθε εξυπηρέτηση, και τότε ο τοπικός Δήμος αφιέρωσε μια πλατεία στα εμπερίστατα νησιά μας, της Ιμβρου και της Τενέδου, εκφράζω λοιπόν και προς την Ιερά Μητρόπολη και προς τον δήμο τις άπειρες ευχαριστίες μας».

Επ' ευκαιρία της σεμνής τελετής με την παρουσία του Παναγιώτατου, να σημειώσουμε μερικές σκέψεις σχετικά με την τιμήση των εθελοντών Κωνσταντινουπολιτών, στη μνήμη των οποίων είναι αφιερωμένο το μνημείο.

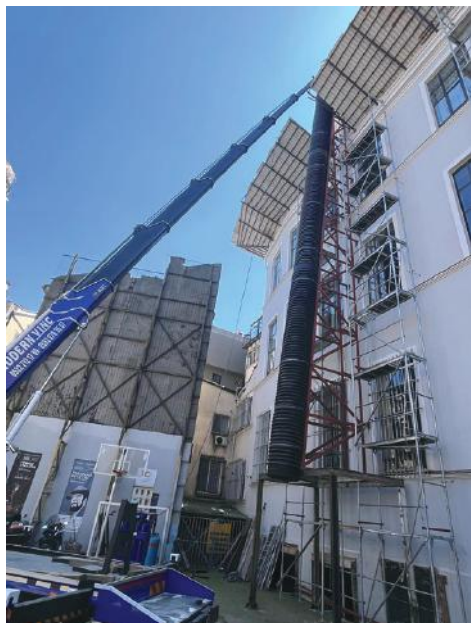
Κάθε χρόνο πριν την παρέλαση της 28^{ης} Οκτωβρίου στον τοπικό δήμο, ο Δήμαρχος, οι επίσημοι, και οι εκπρόσωποι τοπικών φορέων επισκέπτονται το Μνημείο των Ελληνικών υποβρυχίων, που βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το Μνημείο των Εφένδρων και Εθελοντών Κωνσταντινουπολιτών. Καταθέτουν στεφάνια και καθ' οδόν προς τον χώρο της παρέλασης κάνουν μια στάση δευτερολέπτων στο Μνημείο των Κωνσταντινουπολιτών.

Κατά την γνώμη του υποφαινόμενου, το τελετουργικό αυτό υποβαθμίζει την τιμήση της προσφοράς των Κωνσταντινουπολιτών, επειδή στο επίκεντρο βρίσκεται το μνημείο των υποβρυχίων.

Οι φορείς των Κωνσταντινουπολιτών που εδρεύουν στο Παλ. Φάληρο και τους γειτονικούς δήμους, θα μπορούσαν να συντονιστούν για οργάνωση μιας αυτοτελούς ετήσιας τελετής, που θα απέδιδε την δέουσα τιμή στο μνημείο των Κωνσταντινουπολιτών. Είναι το μόνο μνημείο στον κόσμο, αφιερωμένο σε Κωνσταντινουπολίτες, στη συλλογική δράση τους που εκφράζει ψυχικό μεγαλείο και πατριωτικό αίσθημα.

Γρηγόρης Κεϊσόγλου
Δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο anatolinet.gr
στις 10 Μαΐου 2025

Η ανακοίνωση της Κοινότητας Σταυροδρομίου για Ζωγράφειο

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΣΕΛ.1

Με ιδιαίτερη χαρά, το Ζωγράφειο ανακοινώνει την έναρξη των πολυαναμενόμενων έργων ανακαίνισης και αποκατάστασης του ιστορικού του κτιρίου. Η παρέμβαση αυτή κρίνεται απαραίτητη για την αναβάθμιση και προσαρμογή του κτιρίου στις σύγχρονες λειτουργικές ανάγκες του σχολείου, καθώς και για την τήρηση των αυστηρότερων κανόνων ασφαλείας που ισχύουν σήμερα, προς όφελος των μαθητών, καθηγητών και λοιπών εργαζομένων στη Σχολή. Τα έργα ξεκίνησαν αμέσως μετά τη λήξη του διδακτικού έτους, χάρη στην ευγενική και γενναιοδωρή δωρεά της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, του κ. Αθανασίου Μαρτίνου και του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη, τους οποίους ευχαριστούμε θερμά.

Επι πλέον, εκφράζουμε τις ειλικρινείς μας ευχαριστίες προς Τον Παναγιώτατο Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίο για τη πολύτιμη συμβολή και το διαρκές ενδιαφέρον του κατά τη διαδικασία λήψης της σχετικής απόφασης, η οποία ανοίγει έναν νέο κύκλο για τη Σχολή.

Η πρώτη φάση των εργασιών περιλαμβάνει την αφαίρεση των δύο τελευταίων ορόφων του κτιρίου. Αυτή η παρέμβαση βασίζεται σε πόρισμα επιτροπής καθηγητών του Πανεπιστημίου Κωνσταντινούπολης και ταυτίζεται με τα συμπεράσματα παρόμοιας έρευνας που διεξήγαγε το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο της Αθήνας, με μέριμνα της ΟΙ.ΟΜ.ΚΩ. Κρίνεται απολύτως απαραίτητη για την αντισεισμική θωράκιση του σχολικού συγκροτήματος. Με την ολοκλήρωση των παρεμβάσεων, το κτίριο όχι μόνο θα καταστεί ασφαλές και πλήρως ανακαινισμένο, αλλά θα αποκατασταθεί και στην αρχική του αρχιτεκτονική μορφή, όπως ήταν κατά τα εγκαίνιά του το 1893.

Σημειώνεται ότι οι δύο όροφοι που αφαιρούνται είχαν προστεθεί στο ιστορικό κτίριο το 1962 για να καλύψουν τις αυξημένες λειτουργικές ανάγκες του σχολείου, αλλά ουσιαστικά δεν χρησιμοποιήθηκαν για τον σκοπό αυτό, λόγω της δραματικής συρρίκνωσης του μαθητικού πληθυσμού εξαιτίας των απελάσεων του 1964.

Τα έργα στο Ζωγράφειο θα πραγματοποιηθούν σταδιακά. Βάσει του εγκεκριμένου προγραμματισμού και των μελετών, διαβεβαιώνουμε ότι το Ζωγράφειο θα λειτουργήσει κανονικά τον Σεπτέμβριο με την έναρξη του νέου σχολικού έτους 2025-2026.

Το Ζωγράφειο, πιστό στην ιστορία του αλλά με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον, συνεχίζει να ανανεώνεται και να εξελίσσεται, ανταποκρινόμενο στις απαιτήσεις της εκπαίδευσης και στις ανάγκες μιας νέας εποχής.

Ο προϋπολογισμός του έργου, καθώς και οι σχετικές τεχνικές λεπτομέρειες για τις φάσεις υλοποίησής του, είναι διαθέσιμες σε κάθε ενδιαφερόμενο που έχει δικαίωμα ψήφου και επιθυμεί να ενημερωθεί αυτοπροσώπως, μετά από σχετική συνεννόηση με την Κοινότητα Σταυροδρομίου.

Με σεβασμό και ευθύνη απέναντι στην παιδεία και την παράδοση της Ομογένειας,

Γιώργος Παπαλιάρης

Πρόεδρος Εφοροεπιτροπής της Μεγαλώνυμου Κοινότητας Σταυροδρομίου

Στράτος Δολτσινιάδης

Εκπρόσωπος του Ιδρυτή της Σχολής

Γιάννης Δεμριτζόγλου

Διευθυντής Ζωγραφείου Γυμνασίου - Λυκείου

Συνέντευξη: *Μαρία Ζαχαράκη*

Πώς είναι να συναντάς έναν άνθρωπο που έχει μελετήσει το Ανθρώπινο Ον, Εσένα, τον Νου Σου, τα Δικαιώματά Σου; Σίγουρα νοιώθεις μια αμηχανία και μαζί ένα δέος. Αυτό αισθάνθηκα με την Ιωάννα Κουτσουράδη, μία από τις μεγαλύτερες φιλοσόφους του 20^{ου} αιώνα, μία από τις φιλοσόφους που διδάσκει στην ανθρωπότητα για πρώτη φορά τα δικαιώματά της.

Την Ιωάννα Κουτσουράδη γεννήσε και γαλούχησε η Πόλη των Πόλεων. Ο αέρας, το αποτύπωμα των πολιτισμών και της διαχρονικής νόησης σε τούτο τον τόπο από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα αποτέλεσαν την πρώτη 'τροφή' διανόησης της Ιωάννας Κουτσουράδη, το έναυσμα της 'Επανάστασής' της, όπως λέει η ίδια.

Πάντα αυτά που λένε οι σκεπτόμενοι άνθρωποι είναι και πρέπει να είναι «τροφή για σκέψη» για τους άλλους. Οι απαντήσεις της Ιωάννας Κουτσουράδη, αυτό ακριβώς έκαναν. Οδήγησαν τη σκέψη σε πολλά μονοπάτια.

- Το αν και πόσο η διαφορετικότητα ενός ατόμου σε ένα σύνολο με διαφορετικά από αυτόν χαρακτηριστικά, οδηγεί το άτομο αυτό στο να φιλοσοφεί.

- Το αν η σχέση μεταξύ της πίστης και της φιλοσοφίας είναι σχέση ασύμβατων και αντιθετικών χώρων.

- Πώς βλέπει σήμερα η φιλοσοφία την πολιτική σε σχέση με την αρχαία πολιτική;

- Τι σημαίνει για εκείνη 'ρωμαϊκή ταυτότητα' και πώς ορίζει τις σχέσεις Ελλάδας και Τουρκίας;

- Πώς οριοθετούνται η Δύση και η Ανατολή με βάση την έννοια των ανθρωπινων δικαιωμάτων;

- Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αντικείμενο του Δικαίου ή της Φιλοσοφίας;

Η τελευταία ερώτηση δε είναι κι η βασική σύγκρουση στην ακαδημαϊκή συζήτηση που γίνεται εδώ και δεκαετίες γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα, με επικρατούσα -μέχρι στιγμής- τη νομική άποψη.

Χάρη, ωστόσο, στην Ιωάννα Κουτσουράδη η εξέταση των ανθρωπινων δικαιωμάτων σε ακαδημαϊκό επίπεδο δεν περιορίζεται -στην Τουρκία τουλάχιστον- μόνο στη νομική της διάσταση, αλλά επεκτείνεται και στη φιλοσοφική - ηθική διάσταση.

«Χρειαζόμαστε μια διαφορετική διδαχή των ανθρωπινων δικαιωμάτων, ως ηθικών αιτημάτων, όχι μόνο ως νομικών κανόνων», υποστηρίζει ένα από τα λαμπρότερα πνεύματα του 20^{ου} αιώνα στο χώρο της Φιλοσοφίας, που δηλώνει απύθμενο θαυμασμό για τον Πλάτωνα και που στη διδασκαλία της ακολουθούσε πάντα τη σωκρατική 'μεινυτική' μέθοδο.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Η μητέρα της Ιωάννας Κουτσουράδη κατάγεται από την Τυρολόη (Çorlu της Ανατ. Θράκης) κι η οικογένεια του πατέρα της από τη Χίο, αλλά εκείνη γεννήθηκε στην Πόλη. Δημοτικό και γυμνάσιο πήγε στο Κεντρικό Παρθεναγωγείο και λύκειο στο Ζάππειο. Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Κωνσταντινούπολη, στο τμήμα Φιλοσοφίας, όπου και άρχισε την ακαδημαϊκή της καριέρα ως βοηθός του καθηγητή Takiyettin Mengüşöglü. Συνέχισε στο Erzurum στην ανατολική Τουρκία, όπου δίδαξε εκτός από φιλοσοφία, σύγχρονη

Γερμανική ποίηση και Λατινικά. Από εκεί το 1968, πήγε στο Πανεπιστήμιο του Hacettepe στην Άγκυρα μέχρι το 2003, οπότε και συνταξιοδοτήθηκε, αλλά δεν σταμάτησε τη διδασκαλία. Σήμερα διδάσκει ακόμη στο πανεπιστήμιο του Μάλτεπε φιλοσοφία και ανθρώπινα δικαιώματα.

Είναι πρόεδρος της Φιλοσοφικής Εταιρείας της Τουρκίας και επίτιμος πρόεδρος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Φιλοσοφικών Εταιρειών. Από το 2010 είναι επίσης μέλος της Διεθνούς Επιτροπής Εναντίον της Θανατικής Ποινής.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

- *Γεννηθήκατε σε ένα περιβάλλον (Τουρκία), όπου εσείς ήσασταν η 'διαφορετική'. Η φιλοσοφία, ως τέχνη του βίου, ήταν ένας τρόπος διαχείρισης της διαφορετικότητας; Ή ένα μέσο αμφισβήτησης κατεστημένων αντιλήψεων, μια διαρκής επανάσταση απέναντι σε κάθε αυτονόητο;*

Ι.Κ.: Αφού τελείωσα τις σπουδές μου, μετά από χρόνια αναρωτήθηκα «γιατί σπούδασα φιλοσοφία». Κατάλαβα ότι ο λόγος που με οδήγησε σ' αυτές τις σπουδές είναι οι διαφορετικές - πολλές φορές αντίθετες, συγκρουόμενες - αξιολογήσεις του ίδιου ανθρώπου, της ίδιας πράξης ενός ανθρώπου, του ίδιου έργου, της ίδιας κατάστασης κ.τ.λ. που βλέπουμε στην καθημερινή μας ζωή. «Κατεστημένες αντιλήψεις» υπάρχουν παντού, μόνο που αυτές οι αντιλήψεις διαφέρουν από κοινωνία σε κοινωνία ή και αλλάζουν μέσα στην ίδια κοινωνία με τον καιρό. Δηλαδή η επανάστασή μου δεν προέρχεται από τη «διαφορετικότητα». Όμως αυτή η διαφορετικότητα διευκόλυνε να συνειδητοποιήσω αυτό το παγκόσμιο γεγονός. Ο τίτλος που μου προσέδωσε ένας φίλος σχετικά με τη ζωή μου, την οποία κινηματογράφησε ο κ. Oktay Yalın, είναι «Από την Ανταρσία στη Φιλοσοφία».

- *Ποια θεωρείτε ότι είναι η δική σας συμβολή στη φιλοσοφία; Τι νέο πιστεύετε ότι κομίσσατε στην έρευνα και τη διδασκαλία;*

Ι.Κ.: Μια σημαντική συμβολή μου στη φιλοσοφική έρευνα είναι η εξήγηση του γεγονότος ότι το ίδιο αντικείμενο έχει διαφορετικές/συγκρουόμενες αξιολογήσεις και ότι οι συνέπειές τους έχουν σχέση με διαφορετικούς τομείς της φιλοσοφίας. Στη διδασκαλία προσπάθησα να ξαναθυμίσω τη σωκρατική μέθοδο, που είναι ο τρόπος διδασκαλίας που βοηθά τον διδασκόμενο να δει ό,τι κοιτάζει.

- *Η φιλοσοφία, από την αρχαιότητα, ασκείται σε Σχολές. Σε ποια Σχολή θα εντάσσατε τον εαυτό σας;*

Ι.Κ.: Η διδασκαλία της φιλοσοφίας πραγματοποιείται σε Σχολές, όμως οι νέες διορατικότητες που θέτει ένας φιλόσοφος είναι υπεράνω Σχολών. Δεν ξέρω που θα με τοποθετήσουν μελλοντικά οι ιστορικοί της φιλοσοφίας. Εγώ το μόνο που μπορώ να πω, είναι αυτά που «έμαθα» από τους φιλοσόφους που διάβασα, αρχίζοντας από τους προσωκρατικούς και συνεχίζοντας με τον Σωκράτη/Πλάτωνα. Ήμουν στη Δευτέρα Γυμνασίου, όταν πρωτοδιάβασα Πλάτωνα. Αργότερα διάβασα Αριστοτέλη, Kant, Schopenhauer,

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΔΙΠΛΑΝΗ ΣΕΛ. 7

ΙΩΑΝΝΑ ΚΟΥΤΣΟΥΡΑΔΗ Η Φιλόσοφος Πολίτισσα του Κόσμου

Nietzsche, Nikolai Hartmann, τον δάσκαλο μου Takiyettin Mengüsoğlu και μερικούς άλλους μη φιλοσόφους.

- Ο Whitehead έχει υποστηρίξει ότι η φιλοσοφία είναι σχόλια στον Πλάτωνα. Συμφωνείτε; Υπάρχει καινοτομία στη φιλοσοφία;

Ι.Κ.: Ο Πλάτων είναι μια αστείρευτη πηγή. Όμως και στην ιστορία της φιλοσοφίας υπάρχουν και άλλες –όχι πολλές– αστείρευτες πηγές. Ο Whitehead με αυτή την παρατήρηση θέλησε πολύ πιθανό να εκφράσει το θαυμασμό του για τον Πλάτωνα, τον οποίο συμμερίζομαι κι εγώ.

Η συμβολή των φιλοσόφων στην πολιτική

- Ποια είναι η σχέση της φιλοσοφίας με την πολιτική; Ο φιλόσοφος πρέπει να πολιτεύεται, να ασχολείται με την πολιτική;

Ι.Κ.: Η φιλοσοφία είναι ένας τομέας γνώσης που συντελεί πιο πολύ από κάθε άλλο τομέα στην εξανθρώπιση των ανθρώπων. Όμως για να συντελεστεί αυτή η εξανθρώπιση, είναι απαραίτητο το φιλοσοφείν. Ένας σημαντικός «δρόμος» για το φιλοσοφείν είναι η πολιτική. «Πολιτική» σημαίνει διοίκηση της «πόλης», του κράτους, δεν σημαίνει συμβιβασμός σε συμφέροντα, δεν σημαίνει «παζαρλίκι», όπως κατάντησε σήμερα. Ρωτάτε, αν ο φιλόσοφος πρέπει να ασχολείται με την πολιτική. Αν αντέχει να πολιτεύεται εν μέσω συγκρουόμενων συμφερόντων – όπως έχει καταντήσει η πολιτική στα δημοκρατικά κράτη σήμερα, γιατί όχι; Και μόνο η συμβουλή του και η συμβολή του στις αποφάσεις καλοπροαίρετων, φωτισμένων πολιτικών θα μπορούσε να συντελέσει στη λύση προβλημάτων που αντιμετωπίζουμε ως ανθρωπότητα.

- Τα ανθρώπινα δικαιώματα απέκτησαν πολύ μεγάλη αξία στον 20ο αιώνα. Θεωρείτε ότι έχουν φιλοσοφική θεμελίωση ή είναι δημιουργήματα του ανθρώπινου πνεύματος και του δυτικού πολιτισμού;

Ι.Κ.: Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σήμερα το πιο σημαντικό θέμα, κυρίως του δημοσίου βίου. Δεν υπάρχει –για μένα– αμφιβολία ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι δημιουργήματα «του ανθρώπινου πνεύματος». Είναι **αιτήματα**, που αφορούν την πραγμάτωση των ανθρώπινων δυνατοτήτων στις συνθήκες της ιστορικής πραγματικότητας. Το γεγονός ότι αποτελούν ένα σημαντικό θέμα στη Δύση, δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως ένα θέμα που αφορά το δυτικό πολιτισμό – όπως γίνεται σήμερα εξαιτίας της πολιτικής εκμετάλλευσης του θέματος ή εξαιτίας της αντίδρασης αυτών που κατηγορούνται σε διεθνείς πολιτικούς κύκλους για παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Εάν τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αιτήματα που έχουν σχέση με τη συμπεριφορά των ανθρώπων προς τους συνανθρώπους τους, ο ισχυρισμός ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι προϊόντα του δυτικού πολιτισμού και επομένως δεν αφορούν άλλους πολιτισμούς, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι όσοι το ισχυρίζονται αυτό δεν θεωρούν τον εαυτό τους άνθρωπο!

Η φιλοσοφική θεμελίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παίρνει ως βάση τις ανθρωπίνες δυνατότητες. Η υλοποίηση των αιτημάτων περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σημαίνει την πραγμάτωση αυτών των δυνατοτήτων.

Η επιστημολογική σημασία της θεμελίωσης μιας αρχής –εν γένει– σημαίνει την αναγωγή τους στην κυρία πρόταση από την οποία ξεκίνησε η παραγωγή της. Αυτό ισχύει και για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Κάθε άλλη απόπειρα «θεμελίωσης» είναι καταδικασμένη να φθάσει σε αδιέξοδο.

Ανθρώπινα δικαιώματα σε Ελλάδα και Τουρκία

- Σε τι κατάσταση βρίσκονται τα ανθρώπινα δικαιώματα σε κοινωνίες, όπως η Ελλάδα κι η Τουρκία;

Ι.Κ.: Ως ανθρωπότητα ακόμα δεν έχουμε συνειδητοποιήσει την σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην καθημερινή μας ζωή. Επίσης η πλειοψηφία των συγχρόνων μας δεν έχει σαφή γνώση του «περιεχομένου» των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ελευθεριών. Τα παν καρτ εναντίον των απαγορεύσεων σχετικών με τον COVID-19 (λόγου χάρι: “this body belongs to me”), που κρατούσαν οι διαδηλωτές σ’ όλο τον κόσμο, μαρτυρεί αυτή την άγνοια.

Χρειαζόμαστε μια διαφορετική διδαχή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ως ηθικών αιτημάτων, όχι μόνο ως νομικών κανόνων. Αυτό ισχύει και για την Τουρκία και για την Ελλάδα.

- Ποια είναι η άποψή σας για τη θρησκεία; Φιλοσοφία και θρησκεία είναι ασύμβατες;

Ι.Κ.: Η φιλοσοφία είναι ένας τομέας **γνώσης**, μία επιστήμη, αν προτιμάτε. Οι θρησκείες βασίζονται στην **πίστη**, που αποτελείται από ψυχολογικά βιώματα. Μερικοί άνθρωποι τις βρίσκουν ασύμβατες, άλλοι τις συνενώνουν. Και για μερικούς άλλους δεν υπάρχει ένα τέτοιο πρόβλημα.

- Συζητήσατε ποτέ το ερώτημα αυτό με ιερωμένους, με ανθρώπους που έχουν φτάσει στο ύπατο -κι όχι μόνο- αξίωμα της εκκλησίας;

Ι.Κ.: Μια πίστη –θρησκευτική ή όχι– δεν είναι θέμα συζήτησης. Είναι ένα βίωμα. Γιατί να συζητήσω; Μια οποιαδήποτε πίστη στην καθημερινή μας ζωή γίνεται θέμα συζήτησης, σε περίπτωση που είναι “ψευδής πίστις” ή “ψευδής δόξα”, για να χρησιμοποιήσω τον πλατωνικό όρο.

- Γιατί κάποιοι φιλόσοφοι λένε ‘όχι’ στην ηθική που θέλει να επιβάλει η θρησκεία στους ανθρώπους; Ο άνθρωπος έχει ανάγκη τη θρησκεία για να θεωρείται καλός άνθρωπος;

Ι.Κ.: Η αξία μιας ηθικής γνώσης ή ηθικής αρχής δεν εξαρτάται από το ποιος την επιβάλλει, αλλά από το περιεχόμενό της. Η ερώτησή σας, καθώς και η συνέχεια της, προδίδουν μια προκατάληψη. Και άθρησκοι άνθρωποι είναι «καλοί άνθρωποι» -για να χρησιμοποιήσω τον δικό σας όρο-, καθώς και θρησκευόμενοι άνθρωποι, πολλές φορές καταπατούν τις ηθικές αξίες. Για να μπορέσουμε να ζήσουμε όπως ταιριάζει στο όν που ονομάζεται άνθρωπος, χρειαζόμαστε **γνώση** των ηθικών αξιών, **γνώση** του τι αποτελεί την αξία των πράξεων μας, καθώς και τη **θέληση** να ζούμε τούτες τις αξίες.

ΟΜΟΓΕΝΕΙΑ

- Το να είσαι Έλληνας σε μία άλλη χώρα, άλλης εθνικότητας πώς σας έκανε να αισθάνεστε; Σας δυσκόλεψε η διαφορετική εθνικότητα ή σας διευκόλυνε; Θα θέλατε να ζείτε σε μία χώρα με εθνική ομοιογένεια; Τι σκέφτεστε για τον τίτλο «Ρωμηός»; Τι είναι για εσάς ο Ρωμηός; Συμφωνείτε με τη διαφοροποίηση Έλληνας / Ελλαδίτης / Ρωμηός;

Ι.Κ.: Δεν διαλέγουμε τον χώρο που γεννιόμαστε, όπως και δεν διαλέγουμε τον πατέρα μας και την μητέρα μας. Πατρίδα είναι ο τόπος που γεννηθήκαμε και περάσαμε τα παιδικά χρόνια μας. «Ρωμηός» είναι μια λέξη που χρησιμοποιείται, αν δεν απατώμαι, μόνο στα ελληνικά και στα τουρκικά, για τους πολίτες ελληνικής καταγωγής, που ζουν εκτός της Ελλάδας. Πώς μπορείτε να μεταφράσετε τη λέξη ‘Ρωμηός’ στα αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά;

- Ποια είναι τα συστατικά στοιχεία της ρωμαϊκής ταυτότητας; Η γλώσσα αποτελεί το πρωταρχικό στοιχείο;

Ι.Κ.: Η λέξη ‘Ρωμηός’ χρησιμοποιείται για να δηλώσει πολίτες ενός κράτους, που είναι ελληνικής καταγωγής. Η «μητρική» γλώσσα είναι ένα σημαντικό στοιχείο που δείχνει τη καταγωγή “ως επί το πολύ” -για να χρησιμοποιήσω τη σχετική αριστοτελική έκφραση. Όμως ένας λόγος χάρι ελληνικής καταγωγής Αμερικανός πολίτης, αν δεν μιλά ελληνικά, δεν παύει να είναι ελληνικής καταγωγής. Ένα άλλο στοιχείο είναι τα ονόματα – έστω και αν αλλάζει λίγο πολύ η προφορά τους – π.χ. Γιώργος – George, Μιχαήλ – Mikael κτλ.

Μεταχειρίζονται τις μειονότητες ως πόνια

- Ποια είναι η άποψή σας για τις μειονότητες εν γένει; Και ποια για τις μειονότητες σε Ελλάδα και Τουρκία; Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα και οι αγκυλώσεις που αντιμετωπίζουν;

Ι.Κ.: Σήμερα η λέξη ‘μειονότητα’ χρησιμοποιείται μόνο για εθνικές, γλωσσικές και θρησκευτικές μειονότητες. Κατά καιρούς, όταν δημιουργούνται κάποια πολιτικά προβλήματα μεταξύ των δύο χωρών, και οι δύο πλευρές μεταχειρίζονται τις μειονότητές τους σαν πόνια, για να πιέσουν την άλλη πλευρά, παραβλέποντας το γεγονός ότι είναι πολίτες τους, που έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους πολίτες τους που αποτελούν την «πλειοψηφία». Όσο οι άνθρωποι θεωρούν την εθνική τους ταυτότητα ως κύρια, ως ‘πρώτη’ ταυτότητα, τέτοια προβλήματα είναι αναπόφευκτα.

- Οι δεσμοί και οι σχέσεις σας με την ομογένεια, γνωρίζω ότι είναι ελάχιστα. Ποιοι είναι οι λόγοι αυτής της επιλογής σας;

Ι.Κ.: Υποθέτω ότι σχηματίστηκε αυτή η εντύπωσή σας, επειδή δεν με βλέπετε σε κοινωνικές ‘εκδηλώσεις’ της ομογένειας και υποθέτετε ότι αυτό είναι μια επιλογή. Απατάστε. Έχει σχέση με τον τρόπο ζωής μου. Οι διάφορες δραστηριότητές μου δύσκολα χωρούν σε 24 ώρες. Σε κοινωνικές εκδηλώσεις, γενικά, παίρνω μέρος μόνο όταν το ‘απαιτεί’ το πρωτόκολλο, δηλ. ο σχετικός τίτλος μου. Πολύ λίγες είναι οι εξαιρέσεις. Λόγου χάρι, πάντοτε ανταποκρίθηκα στις προσκλήσεις του σχολείου μου, του Ζαπτείου.

ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΑ ΕΙΝΑΙ ΣΑΝ ΑΔΕΛΦΙΑ

- Ποια είναι η άποψή σας για τα ελληνο-τουρκικά; Υπάρχει πραγματικά διαφορά απόψεων κι αυτές οι απόψεις είναι μόνο πολιτικές ή και ιδεολογικές μεταξύ των λαών;

Ι.Κ.: Η Ελλάδα και η Τουρκία είναι σαν δύο αδελφια που κάποτε «τρώγονται» και κάποτε υποστηρίζουν η μία την άλλη. Κυριαρχούν πολλές προκαταλήψεις, που μεταλαμπαδεύονται από γενιά σε γενιά και στις δύο πλευρές. Πρέπει να ξεπεράσουμε αυτή την προκατάληψη. Για παράδειγμα, να σας πω για ένα περιστατικό που το έζησα προσωπικά: Πριν από μερικά χρόνια, σ’ ένα ταξίδι μου στην Αθήνα, πήρα ένα ταξί για να πάω από το Καλαμάκι στο Σύνταγμα για να πάρω μέρος σ’ ένα συνέδριο. Ο οδηγός, πολύ πιθανό από την προφορά μου- πρόφερα το ‘λ’ λίγο πιο ‘χοντρά’ από τους γεννημένους στην Ελλάδα- κατάλαβε ότι είμαι από το εξωτερικό και με ρώτησε από που έρχομαι. Όταν του απάντησα από την Τουρκία, μου έδειξε μια εφημερίδα, που στην πρώτη σελίδα της έγραφε με πελώρια γράμματα «Έρχονται οι Τούρκοι». Εγώ του απάντησα ότι «Οι Τούρκοι δεν έρχονται. Αν θέλετε, δώστε μου ένα χαρτί να σας το υπογράψω».

Το όνομά της ‘Ιωάννα’ παραπέμπει στα τουρκικά στο ‘İyi Ana’, που σημαίνει ‘Καλή Μάνα’. Πρώτη φορά το χρησιμοποίησε ένας μαθητής λυκείου στο Harran, μια πόλη της ανατολικής Τουρκίας, όπου πήγε όταν η Φιλοσοφική Εταιρεία της Τουρκίας οργάνωσε μια εκδήλωση για τους νέους στο Harran, με την ευκαιρία της ‘Ημέρας της Φιλοσοφίας’. Έτσι την αποκαλούσαν πολλές φορές αργότερα κι οι φοιτητές της, κάνοντας λογοπαίγνιο με το όνομά της.

Αυτήν την εικόνα πήρα κι εγώ μαζί μου φεύγοντας από τη συνέντευξη. Δεν θα ξεχάσω ποτέ το καθαρίο βλέμμα της, το τόσο καθαρό και λευκό, όπως τα χιονισμένα της μαλλιά. Και το μητρικό χαμόγελο, που ξεπηδούσε μέσα από τα τεράστια, τρυφερά της μάτια, και με το οποίο με κατευόδωσε μέχρι την εξώπορτα.

• Το βιβλίο της «Ηθική» που πρωτο-κυκλοφόρησε το 1988 έχει κάνει μέχρι σήμερα 7 εκδόσεις κι είναι αφιερωμένο στον Οικουμενικό Πατριάρχη Αθηναγόρα.

Προτομή της Ιωάννας Κουτσοουράδη στην Αλικαρνασός

Συνομιλία με τον Γρηγόρη Κεσίσογλου

Β' ΜΕΡΟΣ

Η αναφορά της κας Λουδάρου στη Σχολή Ταρσής Βαρίδου (στο Α' Μέρος), μάς δίνει την ευκαιρία να μάθουμε περισσότερα, γι' αυτό το σχολείο στο οποίο αν και σπούδασαν αρκετά παιδιά της ομογένειας, δεν είναι γνωστά πολλά στοιχεία. Ζητάμε από την κυρία Ρίτα να μας περιγράψει το κτίριο και όσα θυμάται από τα μαθητικά της χρόνια εκεί.

Το κυρίως κτίριο ήταν διώροφο, ξύλινο. Επάνω βρίσκονταν οι κοιτώνες όπου έμεναν οι αδελφές που είχαν το σχολείο, και οι πρώτες τρεις τάξεις του δημοτικού. Κάτω υπήρχε τραπεζαρία. Περνούσαμε μια μεγάλη καγκελόπορτα, κατεβαίναμε δύο σκαλάκια που έβγαζαν σε ένα πελώριο κήπο. Εκεί ήταν ένα μεγάλο μακρόστενο κτίριο, σαν στρατώνας, όπου στο ισόγειο βρίσκονταν οι τρεις μεγαλύτερες τάξεις.

Από δασκάλες θυμάμαι την κυρία Πασχαλίδου, που μας έκανε ελληνικά και την κυρία Ναρλίδου που έκανε αριθμητική. Θυμάμαι την Πασχαλίδου, γιατί είχε κόψει τα μαλλιά της. Τότε είχε βγει το τραγούδι με τη Βαλεντίνα που είχε αγοράσει μαλλιά. Της το τραγουδούσα και με έβγαζε από την τάξη.

Όπως φαίνεται η κυρία Ρίτα, ήταν αυτό που θα λέγαμε, το πειραχτήρι της τάξης. Την ρωτώ, πώς θυμάται τον εαυτό της ως παιδάκι.

Με αγαπούσαν όλοι γιατί ήμουν καλό παιδί, ήμουν πνευματώδης αλλά και φιλαλήθης. Στο Γαλλικό σχολείο μου έδωσαν κονκάρδα γιατί ήμουν φιλαλήθης. Επίσης εκεί με εκτιμούσαν επειδή προσέφερα εθελοντικά. Πήγαινα με τις καλόγριες στο γηροκομείο Des Petites Soeurs Des Pauvres και τάιζα τις γιαγιάδες, τις κρατούσα παρέα. Εκτός από αυτό, πηγαίναμε εθελόντριες και στο De La Paix, που ήταν για ψυχοπαθείς. Αλλά κάθε φορά γυρνούσα στο σπίτι πολύ στενοχωρημένη, με αυτά που έβλεπα. Όταν το έμαθαν οι γονείς μου με σταμάτησαν από εκεί και συνέχισα μόνο στο γηροκομείο. Τότε κατάλαβα πόσο αγαπώ τα παιδιά και τους γέρους.

Η κουβέντα μας έρχεται στους γονείς της. Η κυρία Ρίτα διατηρεί ολοζώντανη τη μνήμη τους. Όπως φαίνεται από τις εξιστορήσεις της, οι γονείς ήταν υπερπροστατευτικοί. Ειδικά η μητέρα της, από φόβο να μην πάθει κάποιο ατύχημα, όταν ήταν μικρή έβρισκε τον τρόπο να μην την στέλνει στις σχολικές εκδρομές. Μας λέει:

Στη σχολή του Γαλατά εκδρομή δεν πήγα ποτέ. Μόνο όταν μεγάλωσα, στη Ταρσής Βαρίδου, πήγα σχολικές εκδρομές. Η μαμά κάθε φορά που θα γινόταν εκδρομή, ετοίμαζε από βραδύς τι θα πάρω μαζί μου για φαγητό. Όμως το πρωί, πάντα τύχαινε και ξυπνούσα αργά, οπότε η μαμά έλεγε 'Ρίτα, άργησες να ξυπνήσεις και έφυγαν τα παιδιά'. Μόλις

Η ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΛΟΥΔΑΡΟΥ ΘΥΜΑΤΑΙ...

με έπαιρναν τα κλάματα, η μαμά έλεγε 'μην στενοχωριέσαι θα πάμε για βόλτα και για ψώνια' και ξεχνούσα την εκδρομή.

Νομίζω με τον τρόπο που με μεγάλωσαν, κάπως άργησα να μεγαλώσω. Η μαμά πάντα έλεγε 'η Ρίτα μεγάλη θα γίνει, αλλά παιδί δεν θα ξαναγίνει'.

Μετά από χρόνια, όπως σκέφτεται τα γεγονότα των παιδικών της χρόνων, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο 'φανατισμός' δεν είναι ωραίο πράγμα! Ο πατέρας της είχε έντονα συναισθήματα ελληνικού πατριωτισμού και αυτό έπαιξε ρόλο στις αποφά-

σεις του που επηρέασαν και την δική της ζωή.

Η συνομιλία μας ανακαλεί στην μνήμη της κυρίας Ρίτα, σκηνές από τα παιδικά και εφηβικά της χρόνια:

Έκανα αθλητισμό, πήγαινα σε πάρτι, χόρευα, αλλά μέχρι εκεί. Τα πάρτι γίνονταν σε σπίτια, με το κλασικό θερμούτ... Είχα πολλές παρέες. Στο Ζάππειο πάντα με φώναζαν όταν έκαναν γιορτές και πήγαινα, παρόλο που είχα κόμπλεξ επειδή ο μπαμπάς μου είχε γραφείο κηδεϊών. Δεν ήμουν κόρη γιατρού,, δικηγόρου ή εμπόρου!

Η μητέρα της, η οποία όπως αφηγείται ήταν κλασική Πολίτισσα 'παιδιάς κοπής', με γνώσεις κοσμικής ζωής και επιδεξιότητες αρχοντικής οικοδόσποινας, την μύησε στους τρόπους καλής συμπεριφοράς:

Η μαμά μου, επειδή ήμουν και λίγο αγοροκόριτσο, προσπαθούσε να με μάθει τους καλούς τρόπους, ακόμη και από βιβλία για το savoir vivre...

Απελαθέντες Έλληνες Πολίτες, μεταξύ αυτών και ο πατέρας της κας Λουδάρου

Όμως η ζωή των Ρωμηών στην Πόλη, δεν ήταν ένα ποταμάκι που έρρεε ήρεμα και αργά.

Το 1955, ήταν μια χρονιά που σφράγισε για πάντα την Ρωμηοσύνη της Πόλης. Η κυρία Ρίτα, κοπέλα τότε, θυμάται πως έζησε η ίδια τις δραματικές στιγμές των Σεπτεμβριανών.

Στα Σεπτεμβριανά παραθέρριζα στην Αντιγόνη, επειδή ήταν ακόμα καλοκαίρι. Την επόμενη των γεγονότων, ο μπαμπάς κατέβηκε από το νησί. Στο Karaköy είδε πεταμένα χαρτιά αγγελιών θανάτου, από αυτά που είχε στο κατάστημα. Δεν μπορούσε να εξηγήσει τι είχε συμβεί και βρέθηκαν τα χαρτιά τόσο μακριά από το κατάστημα! Την άλλη μέρα που πήγαμε, αντικρίσαμε όλο το δράμα της καταστροφής. Στο δρόμο που ήταν το σπίτι

Η κα Λουδάρου στη σχολή Ταρσής Βαρίδου, σε μια σπάνια φωτογραφία από την αυλή της ιδιωτικής σχολής.

μας, στην Kumbaraci, δεν έγιναν ζημιές. Όμως στο μαγαζί του μπαμπά, που ήταν στο Bekar sokak στο Πέρα, τα είχαν πετάξει όλα στο δρόμο. Ακόμη και μια μεγάλη κάσα (φέρετρο) με σατέν επένδυση, που είχε φέρει πρόσφατα από την Αμερική, ήταν πεταμένη έξω. Είχαν ξηλώσει τους σωλήνες του νερού και είχε πλημμυρίσει όλος ο τόπος. Μετά έμαθε ότι μεταξύ αυτών που τα έσπασαν ήταν και ο γιος του γειτονικού καφετζή, τον οποίο μάλιστα βοηθούσε οικονομικά όταν δυσκολευόταν.

Σε δύο - τρεις μέρες μέσα ο μπαμπάς μου τα ξαναέφτιαξε και άρχισε να δουλεύει. Από τότε θυμάμαι κουβαλούσε

μια μέρα ο μπαμπάς και λέει στην μαμά μου, πήγε αυτός ο χαμάλης, τον αγκάλιασε, τον φύλησε με κλάματα και του είπε στο αυτί 'Usta yolun acik olsun, ben Kürdüm, sizin kaninizi biz alacağız!' (Να πας στο καλό μάστορα, εγώ είμαι Κούρδος, εμείς θα εκδικηθούμε το αίμα σας!). Δεν ξεχνώ αυτά τα λόγια, πόσο εντύπωση είχαν κάνει στον πατέρα μου.

Η κυρία Ρίτα, για πρώτη φορά ταξίδεψε οικογενειακά στην Αθήνα, το 1959. Ο θείος της τους πήγε εκδρομή στην Βάρκιζα, όπου είχε αγοράσει ένα οικόπεδο. Είχε φτιάξει μάλιστα και μια ξύλινη παράγκα, για να μένει και να κάνει μπάνια τα καλοκαίρια.

Μου άρεσε η Αθήνα, μας πήγαν και στη Βάρκιζα όπου δεν υπήρχε ψυχή. Ο θείος λέει στο μπαμπά, πουλάνε το διπλανό οικόπεδο, θέλεις να το αγοράσεις;

Όταν επιστρέψαμε είπε ο μπαμπάς, δεν είμαι τρελός να αφήσω το ωραίο μου σπίτι στην Αντιγόνη, για να έρθω εδώ στα κατσάβραχα. Δεν φανταζόταν ποτέ ότι θα τον έδιωχναν από την Πόλη!

Ο μπαμπάς ήθελε να με πάρει σπίτι εκεί, αλλά εγώ δεν ήθελα. Προτιμούσα εδώ στην Αθήνα, γιατί είχα την ελευθερία μου. Στην Πόλη έβγαίνα πάντα με τους γονείς μου.

Τα Χριστούγεννα του 1963 παντρεύεται με τον Δημήτρη στην Αγία Τριάδα στο Σταυροδρόμι. Ο σύζυγος της ήταν από την Ελλάδα, και εγκαθίστανται στην Αθήνα.

Η προσωπική ζωή της κυρίας Ρίτας είχε πολλές ανατροπές, πάθη και πόνο. Λίγους μήνες μετά και ενώ διαλύεται ο γάμος της, ξεκινούν οι απελάσεις των Ελλήνων υπηκόων Κωνσταντινουπολιτών.

Το 1964 όταν άρχισαν οι απελάσεις ήμουν στην Αθήνα. Είχαν ξεκινήσει από τις κεφαλές της ομογένειας και έβλεπα ότι πλησιάζει ο καιρός να απελάσουν και τον μπαμπά. Σκέφτηκα να πάω στην Πόλη και να τους φέρω στην Ελλάδα. Τότε ήδη είχα πάρει ένα μικρό σπιτάκι στο Φάληρο. Έδωσα τα κλειδιά του σπιτιού μου σε κάποιους απελαθέντες που ήδη είχαν έρθει στην Αθήνα, 9-10 άτομα έμεναν σε 43 τ.μ., και έφυγα για την Πόλη. Μια εβδομάδα αφότου επέστρεψα, θυμάμαι ήμασταν στην Αντιγόνη, έρχεται ο μπα-

μαρμάρινες πλάκες στο σπίτι μας και τις ανέβαζε στην ταράτσα, επίσης και κάτι μπουκάλια μπίρας. Μετά από χρόνια με εκμυστηρεύτηκε ότι τα μπουκάλια είχαν μέσα καυστικό υγρό. Είπε αν τολμούσαν να σπάσουν την σιδερένια πόρτα εισόδου, θα τα πετούσε στα κεφάλια τους και όποιον έπαιρνε.

Αυτές οι δυσάρεστες αναμνήσεις, φέρνουν στην μνήμη της κυρίας Ρίτας και μια ξεχασμένη λεπτομέρεια από κάτι που έγινε εννέα χρόνια μετά.

Στη γειτονιά που ήταν το μαγαζί του μπαμπά υπήρχε ένας χαμάλης (αχθοφόρος) που τον εξυπηρετούσε στις μεταφορές υλικών. Τον θυμάμαι με τις μουστάκες του, ήταν ένας συμπαθητικός κύριος. Όταν ξεκίνησαν οι απελάσεις, έρχεται

Οι Πολίτες δοκιμάστηκαν, έκαναν νέα αρχή και άλλαξαν!

μπάς κουνώντας την εφημερίδα και μας λέει «καλή πατρίδα»! Το όνομά του ήταν δημοσιευμένο στον κατάλογο των Ελλήνων που πρόκειται να απελαθούν.

Πριν την απέλαση, επί μέρες πήγαιναν στο Dördüncü Şube, την περιβόητη 4^η Διεύθυνση Ασφάλειας, που είχε την αρμοδιότητα των πολιτικών υποθέσεων, όπως και οι απελάσεις. Από εκεί περνούσαν όλοι οι απελαθέντες για λόγους εκφοβισμού, δέθεν για να ολοκληρώσουν κάποιες τυπικές διαδικασίες εγγράφων. Όμως ο αστυνομικός έβγαζε δυσκολίες στον πατέρα της κυρίας Ρίτας, με διάφορα χαρτιά που ζητούσε.

Κάποια φορά φεύγοντας από την Ασφάλεια, λέει ο μπαμπάς 'την επόμενη φορά θα δεις που θα τελειώσουμε σύντομα'. Μπαίνει σε ένα αχτάρικο κι αγοράζει μια ροζέτα της Γαλατάσαραι. Απόρησα. Την επόμενη μέρα που πήγαμε, ο αστυνομικός που είδε την ροζέτα, ενθουσιάστηκε, του λέει 'είσαι κι εσύ Γαλατάσαραι'. Τον εξυπηρέτησε επιτόπου. Αλλά θυμάμαι όταν μπαίναμε στο Dördüncü Şube, από παντού ακούγονταν βογκητά, ενδεχομένως από ανθρώπους που ανέκριναν.

Την ρωτώ τι θυμάται πιο έντονα από την απέλαση του πατέρα της και τι είναι αυτό που την ενόχλησε περισσότερο.

Αυτό που με πόνεσε πολύ και δεν θα το ξεχάσω, ήταν η σκηνή που είχαν συγκεντρώσει, όσους προορίζονταν εκείνη την ημέρα για απέλαση, στις 9 το πρωί στο Tayyare Meydanı στο Yeşilköy.

Εκεί τους βάλανε έξω στην πίστα, 140 άτομα, όρθιους, κάτω από τον ήλιο, σαν να ήταν εγκληματίες, γύρω τους είχαν τζανταρμάδες (χωροφύλακες), με μια βαλίτσα στο χέρι, τους είχαν σε αναμονή επί ώρες.

Εγώ με την μαμά καθόμασταν πίσω από την τζαμαρία, στην αίθουσα αναμονής, που έβλεπε στην πίστα του αεροδρομίου. Ερχόταν ο καημένος ο μπαμπάς δίπλα στη τζαμαρία για να μας παρηγορήσει... ήταν πολύ λυπηρό. Τους άφησαν εκεί μέχρι τις 3.30 το μεσημέρι, χωρίς νερό, χωρίς τίποτε!

Λίγες μέρες μετά την απέλαση του πατέρα, η μητέρα της πληροφορείται ότι την αναζητούν από το Dördüncü Şube. Χωρίς δεύτερη σκέψη η κυρία Ρίτα σπεύδει στο ελληνικό Προξενείο και παίρνει το έγγραφο με το οποίο την επιβιβάζει στο αεροπλάνο για την Αθήνα.

Η μαμά με τα ρούχα που φορούσε, πήρε την τσάντα της και την έβαλα στο αεροπλάνο που διέθετε ο Ονάσης, το οποίο μόλις γέμιζε έφευγε...

Μένει πίσω μόνη η κυρία Ρίτα, να διαχειριστεί το σπιτικό που άφησε η οικογένεια και να διευθετήσει τις εκκρεμότητες.

Είναι σαν το σπίτι μου ο Σύνδεσμος' λέει η κα Λουδάρου. Στιγμιότυπο από την τελετή του Συνδέσμου Γαλατά, κατά την οποία η ίδια, μετά από απόφαση της Διοίκησης, απονέμει στον κ. Σωτήρη Ιγνατιάδη, τιμητική πλακέτα, για την πολυετή προσφορά του στον Σύνδεσμο. Μαζί της η πρόεδρος κα Ντόρα Μαυράκη και η Ταμίας κα Θεοδώρα Ντομπρίλα

Όταν έφυγε η μαμά έκλεισα το σπίτι στην Πόλη και πήγα στην Αντιγόνη, στο σπιτάκι που είχαμε εκεί. Ρωτώ και μου λένε 'ό, τι έχετε από κοσμήματα και πολύτιμα αντικείμενα, θα τα δώσετε στο Προξενείο για μεταφορά στην Ελλάδα'. Πήγα λοιπόν ό,τι κοσμήματα είχαμε και μία εικόνα του Αγίου Παντελεήμονα και τα έδωσα στο Προξενείο.

Μετά από κάποιες μέρες ετοιμάζεται η κυρία Ρίτα να φύγει από την Πόλη.

Όμως πριν φύγει ζει και άλλες αγωνίες. Την καλούν να παρουσιαστεί στο Dördüncü Şube. Εκεί την περιμένει μια έκπληξη.

Ο αστυνομικός μου λέει: «Εσύ αγόρασες ένα σπίτι στην Αθήνα!» και μου δείχνει φωτογραφίες του σπιτιού που αγοράσαμε από τα θεμέλια! Με ρωτούσε που βρήκα τα λεφτά και το πήρα. Φοβήθηκα πάρα πολύ κι έβαλα τα κλάματα. Σκέφτηκα τις φωνές που άκουγα από αυτούς που ανέκριναν!

Παρά το ξάφνιασμα της, η κυρία Ρίτα βρίσκει το κουράγιο και σκαρφίζετα επί τόπου μια ιστορία. Πρέπει να ήταν τόσο πειστική η ιστορία της, ώστε ο αστυνομικός της έδωσε και συμβουλές σαν ...πατέρας.

Για πολλά χρόνια είχε την απορία πως γνώριζαν οι τουρκικές αρχές για το σπίτι. Πλέον είναι πεπεισμένη ότι την είχε 'καρφώσει' ένας Πολίτης, το όνομα του οποίου είναι γνωστό μεταξύ των Πολιτών, ως ο καταδότης των αρχών μέσα στην ομογένεια.

Μετά από λίγες μέρες η κυρία Ρίτα έφευγε για Αθήνα. Μέσα στην σύγχυση των ημερών, παίρνει ένα καλάθι και το γεμίζει πρόχειρα με κάποια αντικείμενα, όπως το γυάλινο ποτήρι του πατέρα της, τον αγαπημένο μεταλλικό σταυρό που είχαν οι γονείς της από τον γάμο τους και άλλα. Αφήνει πίσω όλα τα καλά που είχαν στο σπίτι τους και παραδίδει τα κλειδιά σε μια ξαδέλφη της.

Μετά από καιρό και αφού ξόδεψαν ένα σωρό λεφτά, όπως λέει η ίδια, κάποια από τα έπιπλα και την οικοσκευή τους έρχονται στην Αθήνα. Κάπως έτσι τελειώνει η περιπέτεια της απέλασης και της φυγής από την Πόλη, της οικογένειας Λουδάρου. Όμως οι πληγές που άνοιξε στους Ρωμηούς ο απάνθρωπος ξεριζωμός, δεν έκλεισαν και συνέχισαν να ταλαιπωρούν για πολλά χρόνια τους απελαθέντες και τους συγγενείς τους. Οι Απελάσεις του 1964-65 ήταν το σημείο καμπής για την εκδίωξη της Πολιτικής ομογένειας από τον τόπο της.

οικοσκευή τους έρχονται στην Αθήνα.

Κάπως έτσι τελειώνει η περιπέτεια της απέλασης και της φυγής από την Πόλη, της οικογένειας Λουδάρου. Όμως οι πληγές που άνοιξε στους Ρωμηούς ο απάνθρωπος ξεριζωμός, δεν έκλεισαν και συνέχισαν να ταλαιπωρούν για πολλά χρόνια τους απελαθέντες και τους συγγενείς τους. Οι Απελάσεις του 1964-65 ήταν το σημείο καμπής για την εκδίωξη της Πολιτικής ομογένειας από τον τόπο της.

Ρωτήσαμε την κυρία Ρίτα, εάν ο πατέρας της βρήκε δουλειά στην Αθήνα και γενικότερα εάν μπόρεσε να προσαρμοστεί στο νέο περιβάλλον.

Ο Γιάννης Λουδάρος τον πρώτο καιρό έλεγε στην σύζυγο του Μάρθα: «Στην Πόλη, έβγαινα στο Πέρα και με χαιρετούσαν, εδώ δεν υπάρχει κανένας να με χαιρετήσει».

Παρά τις δυσκολίες προσπάθησε να κρατηθεί στη νέα ζωή. Όπως λέει η κυρία Ρίτα, έψαξε για δουλειά στα γραφεία κηδεών, αλλά απογοητεύτηκε.

Έλεγε στη μαμά, εγώ αυτή τη δουλειά εδώ δεν μπορώ να την κάνω. Η νοσοκόμα δίνει σήμα στο γραφείο τελετών πριν καν πεθάνει ο ασθενής στο νοσοκομείο, γιατί παίρνει μίζα. Έτσι αποφάσισε να δουλέψει μαραγκός μαζί με τα αδέρφια του.

Αλλά και ως μαραγκός δεν ήταν εύκολο να βρει αυτό που του ταίριαζε. Από μάστορας γίνεται βοηθός δίπλα σε ένα νεαρό μαραγκό. Από δήμαρχος κλητήρας, όπως έλεγε. Μέχρι που βρίσκει δουλειά σε έναν γνωστό του από την Πόλη.

Έπιασε δουλειά στον Κώτσο Πιστώφ, που είχε γραφείο τελετών και ήταν φίλοι από παλιά. Ο μπαμπάς έφτιαχνε τις κάσες. Έπαιρνε τσίτες για σταυρούς από την Ομόνοια και με τα πόδια τις κουβαλούσε τέρμα Πατησίων και δεν διαμαρτυρήθηκε ποτέ..

Όμως ο Γιάννης Λουδάρος έδειχνε χαρούμενος που ήταν στην Ελλάδα, που μπορούσε να μιλάει ελεύθερα, όπως έλεγε. Δεν φαινόταν να του λείπει η Πόλη, και ένας λόγος ήταν ότι ζούσε στο Φάληρο, δίπλα στη θάλασσα. Αλλά θυμάται η κυρία Ρίτα, στο σπίτι μέσα, όλο κάτι έψαχνε, τότε το μαχαίρι του ψωμιού, τότε κάτι άλλο. Στην πραγματικότητα έψαχνε τις μικρές καθημερινές συνήθειες που είχε στην Πόλη και τις έχασε για πάντα.

Η κυρία Ρίτα, σχεδόν άμεσα αφοτου ήρθε στην Αθήνα, και χάρη σε σει-

ρά συμπτώσεων βρήκε δουλειά σε μια φημισμένη μπουτίκ του Κολωνακίου, η οποία ήταν εκ των προμηθευτών της βασιλικής αυλής. Με τα προσόντα που έχει ως καλλιεργημένη Πολίτισσα και με τον αμέριστο χαρακτήρα της, σύντομα καταξιώνεται και φτάνει του σημείου να διευθύνει 6 υποκαταστήματα.

Σε μεγάλη ηλικία, κάποια μέρα ο πατέρας της κυρίας Ρίτας, με αφορμή μια κουβέντα που είχαν ως πατέρας και κόρη, της αποκάλυψε πως μόνο τυχαίο δεν ήταν που αναγκάστηκε στα μαθητικά της χρόνια, να αλλάξει διαρκώς σχολεία.

Η κυρία Ρίτα μέχρι τότε δεν είχε συνεισώσει τις διαφορετικές ιστορίες και δεν είχε καταλάβει ότι σχετιζονταν μεταξύ τους. Αν και δεν μπόρεσε να το επιβεβαιώσει με στοιχεία, φαίνεται ότι υπήρχε ένας μηχανισμός παρακολούθησης που κατέγραφε τους μειονοτικούς οι οποίοι κρίνονταν «εθνικά ύποπτοι». Η κυρία Ρίτα, ίσως και ο πατέρας της, είχε κατά κάποιο τρόπο 'φακελωθεί' από αυτό τον κρατικό μηχανισμό. Η ανάκριση της στην Διεύθυνση της Ασφάλειας, για το σπίτι στο Φάληρο, ενίσχυσε αυτή την πεποίθηση της.

Μεταξύ των σημαντικών κεφαλαίων της ζωής της κυρίας Ρίτας, είναι και η δραστηριότητα της με τους Γαλατιανούς. Από την δεκαετία του 1990, που ιδρύθηκε ο Σύνδεσμος Γαλατά Κωνσταντινουπόλεως, προσέφερε πολλά, και ως μέλος της Διοίκησης, και με τρόπους που γνωρίζουν η ίδια και ένας στενός κύκλος Γαλατιανών. Την ρωτήσαμε τι σημαίνει γι' αυτήν ο Σύνδεσμος Γαλατά.

Είναι σαν το σπίτι μου ο Σύνδεσμος. Ταυτίστηκα μαζί του γιατί με θύμιζε τα παιδικά μου χρόνια. Το γεγονός ότι αναγκάστηκα να εγκαταλείψω το σχολείο του Γαλατά και να αποχωριστώ το περιβάλλον των συμμαθητών μου, με κόστισε πολύ. Αυτό μου έλλειψε και αυτό αναζητήσα στον Σύνδεσμο. Όλοι οι άνθρωποι εκεί είναι είτε συμμαθητές μου, είτε γείτονες, όλοι με ξέρουν και με θεωρούν δικό τους άνθρωπο. Έδωσα πολύ αγάπη στον Σύνδεσμο, και πήρα αγάπη, πήρα εκτίμηση και αναγνώριση.

Επίσης μας είπε και σκέψεις της για να συνεχίσει την παρουσία του ο Σύνδεσμος, για τον οποίο νοιάζεται.

Η κουβέντα μας με την κυρία Ρίτα Λουδάρου ήταν εκτενής, και ο αφηγηματικός της λόγος μας συνεπήρε. Όμως δυστυχώς ο χώρος της εφημερίδας είναι περιορισμένος για να χωρέσουμε όλα όσα ενδιαφέροντα μας εξιστόρησε.

Τελειώνοντας την ρωτήσαμε πως βλέπει να πορεύονται σήμερα οι Πολίτες, μετά απ' όσα πέρασαν.

Μας λέει με μια πικρία ότι οι Πολίτες έχουν γίνει αδιάφοροι και ατομιστές. Αυτό που θα λέγαμε 'της καλοπέρασης'.

Στην Πόλη είχαμε ιδανικά, μπορεί να ήταν κρυφά, αλλά είχαμε ένα γλυκό, έναν ωραίο προορισμό. Ξέραμε τις γιορτές μας, τα έθιμα μας, τις σχέσεις μεταξύ μας, παρ' ό,τι λόγω περιβάλλοντος ήμασταν πιο συγκρατημένοι, δεν ήμασταν εκδηλωτικοί, ούτε κάναμε επίδειξη.

Με τα λόγια της η κυρία Ρίτα μάς περιγράφει μια πραγματικότητα, την οποία πολλοί την αισθανόμαστε αλλά σπάνια την εκφράζουμε.

Η ίδια θεωρεί ως απόσταγμα της ζωής της, το καλό όνομα που αφήνει στο περιβάλλον των Κωνσταντινουπολιτών. Για εμάς η παρουσία της και η προσφορά της στα κοινά των Κωνσταντινουπολιτών είναι ανεκτίμητη. Για πολλούς λόγους, αλλά κυρίως επειδή είναι από τους ανθρώπους που ενσαρκώνουν στην εποχή μας, την ταυτότητα της Πολίτισσας και του Πολίτη.

Δεν θα λησμονήσουμε όσα ζήσαμε στα Ταταύλα

Σε προηγούμενο άρθρο αναφερθήκαμε στο νέο βιβλίο του Hüseyin Irmak, με τίτλο «Πάμε στα Ταταύλα – Η συνοικία που δεν απώλεσε την μεγαλοπρέπεια της: Kurtuluş».

Να σημειώσουμε ότι τον πρόλογο του βιβλίου έγραψε ένας παλιός Ταταυλιανός, ο κ. Σταύρος Ανεστίδης, σήμερα Υποδιευθυντής του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών. Επίσης στην Τουρκία η έκδοση του βιβλίου προβλήθηκε μέσα από ένα ενδιαφέρον άρθρο του κ. Dursun Ege Göçmen.

Το άρθρο του τελευταίου έχει ορισμένα στοιχεία από το βιβλίο, αλλά και μια προσωπική ματιά, που θεωρήσαμε σωστό να την μεταφέρουμε στους αναγνώστες μας. Θα μας βοηθήσει να συνειδητοποιήσουμε καλύτερα την προσφορά του Πολιτικού Ελληνισμού στον πολιτισμό, κάτι που ξεχνάμε στο τρεχαλητό της καθημερινότητας.

Επίσης ο πρόλογος του κ. Ανεστίδη, μέσα σε λίγες γραμμές σκιαγραφεί την προσφορά του βιβλίου στην καταγραφή της ιστορίας των Ταταούλων.

Παρακάτω δημοσιεύουμε κάποια αποσπάσματα από το άρθρο του Göçmen, αλλά και τον πρόλογο μεταφρασμένο από τα τουρκικά. Πιστεύουμε διαβάζοντας αυτό το άρθρο, θα γίνει καλύτερα κατανοητή η αξία του βιβλίου που εξέδωσε ο Hüseyin Irmak. Είναι μια συμβολή στην αυτογνωσία των Κωνσταντινουπολιτών, μέσα από την ιστορία των Θρυλικών Ταταούλων.

Να πάμε στα Ταταύλα!

Διότι στη μνήμη είναι το μέλλον μας, όσο και το παρελθόν μας (Gidelim Tatavla'ya! Çünkü geçmiş kadar geleceğimiz de hafızada)

Στο εκτενές άρθρο του για το βιβλίο, ο Dursun Ege Göçmen, εισαγωγικά ορίζει την σημασία ενός χώρου που δομεί ο άνθρωπος:

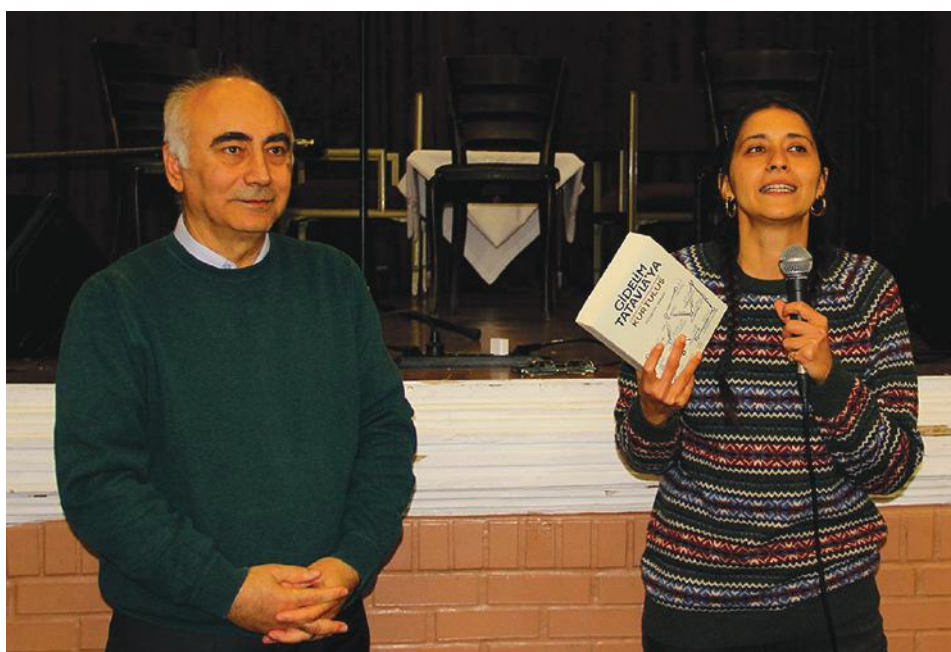
«Οι πόλεις, οι συνοικίες, τα κτίρια, εν συντομία οι χώροι, εκτός από γεωγραφικές και αρχιτεκτονικές, έχουν και σημαντικές πολιτιστικές, κοινωνιολογικές λειτουργίες.

Πρώτα οι κοινωνίες οικοδομούν τους χώρους που ζουν, μετά από ένα διάστημα αυτοί οι χώροι αρχίζουν να διαμορφώνουν την κουλτούρα και την ταυτότητα των ανθρώπων.

Είναι εκπληκτικό ότι κάποιοι χώροι που αντιλαμβανόμαστε με τα αισθητήρια όργανα μας, μεταβάλλονται σε ζωντανούς οργανισμούς που σχεδόν αναπνέουν, έχουν δικό τους χαρακτήρα, αγκαλιάζουν αυτόν που αγαπούν και κυνηγούν όποιον δεν αγαπούν. Μάλιστα ο βίος αυτών των οργανισμών δεν είναι σύντομος όπως ο κύκλος ζωής ενός ανθρώπου, αλλά μπορεί να μετρά εκατοντάδες και χιλιάδες χρόνια ζωής. Κάποιες φορές ακόμη και αν καταδαφιστούν συθέμελα μπορεί να συνεχίσουν την ύπαρξή τους. Διότι δεν παίρνουν την δύναμη τους μόνο από τα χειροπιαστά και ορατά, αλλά και από τα ήθη και έθιμα που διαμόρφωσαν όσοι έζησαν μέσα τους, από τα λαϊκά τραγούδια, τις αφηγήσεις, τις μνήμες, από την πραγματικότητα ότι κάποτε υπήρξαν.»

Αφού εκφραστεί με τον προσήκοντα σεβασμό στην διαχρονικότητα ενός τόπου, στη συνέχεια αναφέρει την ιστορία δημιουργίας της συνοικίας και σημειώνει με νόημα:

«Το Κουρτουλούς (Kurtuluş) είναι μια συνοικία του δήμου Şişli. Αυτό το όνομα χρησιμοποιείται από το 1929, όμως το πρώτο όνομα της ήταν Κερασχωρί, από τις πολλές κερασιές που υπήρχαν εκεί.

Όμως μετά το 1267, οπότε με απόφαση των Ανακτόρων δημιουργούνται στην περιοχή στάβλοι για τις ανάγκες της Γενοβέζικης παροικίας του Γαλατά, από την λέξη «τα τάβλα» άρχισε να αποκαλείται Ταταύλα. Κι εμείς στο άρθρο μας θα αναφερθούμε στη συνοικία με την ονομασία που έβαλε το ιδρυτικό στοιχείο της, οι Ρωμηοί. Διότι την ονομασία ενός τόπου πρέπει να την επιλέγουν αυτοί που ζουν εκεί και μόνο αυτοί να έχουν δικαίωμα να το αλλάξουν!»

Ο απροσκύνητος συνοικισμός

Οι παρατηρήσεις του αρθρογράφου για την 'ψυχή' των Ταταούλων, έτσι όπως την γνωρίζει μέσα από το βιβλίο του Hüseyin Irmak, είναι εντυπωσιακές. Κι εμείς μέσα από αυτές, θα δούμε με μια διαφορετική ματιά τα Ταταύλα:

«Από το βιβλίο μαθαίνουμε ότι μια μερίδα των πρώτων κατοίκων των Ταταούλων προέρχονταν από τους απελευθερωμένους δούλους – αιχμαλώτους πολέμου, που εργάζονταν στα ναυπηγεία. Άλλωστε τα Ταταύλα από την αρχή είναι γεμάτη με ιστορίες των «άλλων». Όμως σε αυτό το διαφορετικό δεν υπάρχει η αίσθηση της αδικίας που πηγάζει από την φύση της καταπίεσης. Μάλιστα υπάρχει μια στάση απροσκύνητη, μαγκιώρική, στάση υπερήφανη ό,τι κι αν του συμβεί. Με την έκφραση του Hüseyin Irmak, σαν να λέει «εάν δεν με υπολογίζετε εσείς κι εγώ δεν σας υπολογίζω». Από την άποψη αυτή έχουμε στα χέρια μας ένα βιβλίο γραμμένο χωρίς καβγάδες για μια συνοικία μαθημένη σε καβγάδες.

Τα Ταταύλα, η συνοικία αυτών που από πλειονότητα έγιναν μειονότητα και μετά εξορίστηκαν από την πατρίδα τους. Στην συνοικία όπου για μεγάλο διάστημα ζούσαν ομοιογενώς οι Ρωμηοί, αργότερα εγκαταστάθηκαν οι Αρμένιοι. Οι ιστορίες των Τούρκων και των Κούρδων, που ήρθαν από τις τέσσερις γωνιές της

Ανατολής και προσπάθησαν να κρατηθούν στη Πόλη, προστέθηκαν τα τελευταία εκατό χρόνια στα κατάστιχα της συνοικίας.»

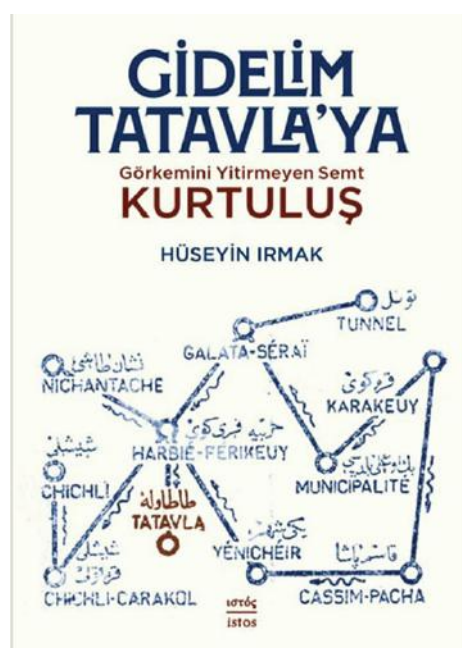
Η σάτιρα στους άρχοντες

Ο αρθρογράφος περιγράφει ως εξής, το υπερήφανο πνεύμα που ενσαρκώνουν οι Ταταυλιανοί Ρωμηοί με το Μπακλαχόρανι, το Ταταυλιανό καρναβάλι:

«Είπαμε ότι τα Ταταύλα ήταν συνοικία των 'άλλων και των μαγκιών', αλλά δεν επρόκειτο να κλάψει για τον αποκλεισμό και την φτώχεια της. Αντιθέτως, θα αντιδράσει με ένα καρναβάλι γεμάτο διασκέδαση, του οποίου η φήμη θα διαρκέσει αιώνες. Θα μάθουμε ενδιαφέρουσες πληροφορίες για το καρναβάλι στο βιβλίο.

“Στο καρναβάλι που επί αιώνες θα συνεχίσει να βασιλεύει στην περιοχή, ως η πιο μαζική εκδήλωση της πόλης, ο βασιλιάς ή ο σουλτάνος, ο παπας και ο ιμάμης με συνοδεία μουσικής γίνεται αντικείμενο σάτιρας. Είναι το μεγαλύτερο πεδίο έκφρασης των πολιτών, όπου μπορεί να επικριθεί κάθε είδους εξουσία. Το καρναβάλι των Ταταούλων, είναι μια δραστηριότητα όπου εκτονώνεται η πίεση όλης της χρονιάς, με ακρότητες, με μουσική, με χορό και ξεσηκωμό, είναι χωρίς διακρίσεις και αταξικό.” (σελ. 35)

Είναι ένα καρναβάλι όπου πίσω από τις μάσκες και στολές δεν ξεχωρίζει ο πλούσιος από τον φτωχό, ο ξένος με τον κάτοικο της συνοικίας, ο άσημος με τον φημισμένο, ακόμη και η διαφορά των φύλων ανδρών και γυναικών γίνεται πιο δυσδιάκριτη. Παρ' ό,τι για να 'εξημερωθεί' εντάσσεται μέσα σε ένα θρησκευτικό ημερολόγιο, όπως σημειώνει και ο συγγραφέας του βιβλίου, κατάφερε να αψηφήσει όλες τις εξουσίες. Όμως όταν στη μεγάλη φωτιά που κλόνισε την συνοικία προστέθηκε και το πολιτικό κλίμα της εποχής, στις αρχές της δεκαετίας του 1940, τερματίζεται η χαρά του καρναβα-

λιού που γέμιζε τα σοκάκια και τις λεωφόρους. Πλέον τα γλέντια γίνονται σε μικρούς εορτασμούς στους κόλπους της κοινότητας.»

Οι άθλοι των Ταταυλιανών

Στην λειτουργία της μνήμης στέκεται με έμφαση ο αρθρογράφος και κάνει μια εντυπωσιακή παραδοχή:

«Διαβάζοντας το βιβλίο μαζί με τον θαυμασμό για μια εντυπωσιακή συνοικία, ο άνθρωπος νιώθει και μια αίσθηση ένοχης ντροπής. Θυμάται ότι ακόμη μέχρι πριν εβδομήντα χρόνια εδώ ζούσαν κυρίως Ρωμηοί, οι οποίοι με φανερές ή συγκαλυμμένες μεθόδους εξαναγκάστηκαν να φύγουν από την πατρίδα τους. Άλλωστε και η μνήμη είναι ένας τόπος μέσα στο μυαλό μας, όπως η λήθη έτσι και η θύμηση, εκεί πραγματοποιούνται. Σαν να πρόκειται μια πράξη η λήθη που αφορά το παρελθόν και η μνήμη που αφορά το μέλλον.»

Και συνεχίζει ο Dursun Ege Göçmen με τα ξεχασμένα σήμερα, επιτεύγματα των Ταταυλιανών:

«Ο Hüseyin Irmak μας καλεί 'Πάμε στα Ταταύλα' και απαριθμεί μια προς μια τις επιτυχίες που προσέφεραν σε αυτή την χώρα οι πολίτες μας που αναγκάστηκαν να χάσουν την πατρίδα τους. Για παράδειγμα ο πρώτος γυμναστικός σύλλογος της Τουρκίας δεν ιδρύθηκε όπως θα νόμιζαν πολλοί από εμάς, από τους τρεις μεγάλους (Beşiktaş, Galatasaray, Fenerbahçe) αλλά από Ρωμηούς αθλητές που ζούσαν στα Ταταύλα: Γυμναστικός Σύλλογος Ηρακλής Ταταούλων.

“Τα εγκαίνια του συλλόγου πραγματοποιούνται το 1896, την ίδια ημέρα που γίνεται η τελετή έναρξης των Ολυμπιακών αγώνων δεκαπέντε αιώνες μετά, στην Αθήνα.

Ο Γυμναστικός Σύλλογος Ηρακλής Ταταούλων, θεωρείται ο πρώτος αθλητικός σύλλογος που λειτουργεί συστηματικά στην Τουρκία. Τα χρώματα του συλλόγου που παίρνει το όνομα του από το σύμβολο της δύναμης, τον Ηρακλή, αρχικά είναι άσπρο μαύρο αλλά σύντομα γίνεται κόκκινο μαύρο.” (σελ. 173)

(...) Ο σύλλογος συνεχίζει και σήμερα την δραστηριότητά του, στο κτίριο που κάποτε ήταν η έδρα του Φιλοπρόοδου και Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου. Και η παρουσίαση του βιβλίου του Hüseyin Irmak, πραγματοποιήθηκε σε αυτό το κτίριο. Ήταν ενδιαφέρον και πολύ ωραίο την ώρα που γινόταν η παρουσίαση στην κάτω αίθουσα, να ακούγονται οι φωνές

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΔΙΠΛΑΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΠΛΑΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

των παιδιών που προπονούσαν στον άνω όροφο.

Άλλη μια πληροφορία που οι περισσότεροι από εμάς θα την μάθουμε από το βιβλίο. Το πρώτο ολυμπιακό μετάλλιο στην χώρα μας το έφεραν δύο αθλητές αυτού του συλλόγου! Οι αδελφοί Αλιμπράντη, μαθητές της Σουλτανικής Σχολής Γαλατάσαραι, παίρνουν δύο χρυσά μετάλλια στους Ολυμπιακούς αγώνες της Αθήνας το 1906. Ο Γιώργος Αλιμπράντης στο αγώνισμα 'αναρρίχηση επί κάλω', το οποίο καταργήθηκε μετά από τους Ολυμπιακούς αγώνες και ο αδελφός του Νικόλαος Αλιμπράντης στο πένταθλο γίνονται πρώτοι. Ναι, αυτοί οι δύο αθλητές αδελφοί ήταν Ρωμηοί, γεννήθηκαν σε αυτά τα χώματα και πέθαναν εδώ. Παρ' ό,τι σβήστηκαν από την συλλογική μνήμη, το Ολυμπιακό στεφάνι το οποίο υπενθυμίζει την τιμή που προσέφεραν σε αυτή την χώρα είναι σκαλισμένο στη μαρμάρινη στήλη του τάφου τους στο κοιμητήριο του Αγίου Ελευθερίου Κουρτουλούς.»

Οι διακρίσεις που πληγώνουν

Ο αρθρογράφος συνεχίζει αναφέροντας 'ενοχλητικές' αλήθειες που καταγράφει στο βιβλίο του ο Hüseyin İrmak:

«Υπάρχουν και χειρότερα από την λησμονία μετά τον θάνατο. Να σε θεωρούν ανύπαρκτο όσο ζεις. Όπως ο εθνικός μας μπασκετμπολίστας Ιάκωβος Μπιλέκ... Αυτά που του συνέβησαν τα μαθαίνουμε από το βιβλίο του Hüseyin İrmak. Στον αγώνα μεταξύ Ελλάδας – Τουρκίας το 1946 στην Αθήνα, είναι ένας από τους δύο Ρωμηούς παίκτες που εξασφαλίζουν την νίκη στην ομάδα τους. Στον αγώνα ρεβάνς της Πόλης, παρ' ό,τι χάνει η Τουρκία, ο αθλητής που πετυχαίνει τους πιο πολλούς πόντους για την ομάδα του είναι πάλι ο Ιάκωβος Μπιλέκ. Το γεγονός ότι είναι Ρωμηός, δεν αποτελεί εμπόδιο να αγωνιστεί με όλες του τις δυνάμεις για την χώρα του Τουρκία κατά της Ελλάδας. Όμως αποτελεί εμπόδιο για να συμπεριληφθεί αργότερα στην ομάδα που θα πάει στην Αίγυπτο. Ο αποκλεισμός του από την ομάδα χωρίς λόγο και αιτιολογία, τον θλίβει και τον πληγώνει. Στο γράμμα που έγραψε προς τους φίλους του εκθέτει την διπροσώπια με έναν λεπτό τρόπο. 'Είμαι ως διάττων αστέρας, έχοντας δαπανήσει όλη την ενέργεια μου για την χώρα μου'.

Δεν γνωρίζουμε εάν ο Μπιλέκ όταν χρησιμοποίησε την παρομοίωση του διάττοντος αστέρα, διαισθανόταν την συμφορά που θα υποστεί η κοινότητα των Ρωμηών στην οποία ανήκε, στις 6/7 Σεπτεμβρίου 1955. Όμως ένα χρόνο μετά, μαθαίνουμε πάλι από ένα γράμμα που έγραψε προς τον πρωθυπουργό της εποχής Adnan Menderes, ότι του υπενθύμισε πως και αυτοί (σ.σ. οι Ρωμηοί) είναι πολίτες της χώρας.

Η μνήμη των αξιών τους

Ενδιαφέρον έχει και ο επίλογος του άρθρου, που μας δείχνει την προοπτική της μνήμης και της προβολής της προσφοράς των Ρωμηών Πολιτών, στην ιστορία αυτής της πόλης.

«Η καρδιά των ανθρώπων που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν εδώ, όμως ως αποτέλεσμα των συγκαλυμμένων και φανερών πιέσεων, είτε με την ελπίδα για ένα καλύτερο μέλλον, έφυγαν σε άλλες χώρες, ακόμη χτυπά εδώ. Η 'Ταταυλιανή διασπορά' που ζει στις τέσσερις γωνιές της γης και κυρίως στην Ελλάδα, θυμάται με νοσταλγία τις παλιές μέρες και σε κάθε ευκαιρία επισκέπτεται την συνοικία. Όμως τα παιδιά ή τα εγγόνια αυτών των ανθρώπων ακούν σαν παραμύθι τις μνήμες των μεγάλων τους.

Όσοι ζουν στην Τουρκία, ακόμη και σε αυτή την συνοικία, δεν γνωρίζουν επαρκώς τα Ταταύλα. Όμως δεν είναι αναγκαίο να παραμείνει έτσι επειδή έτσι έγινε! Είναι πολύ σημαντικό τα Ταταύλα να διατηρηθούν ως μια πολιτιστική κληρονομιά με όλα τα στοιχεία του. Από αυτή την άποψη είναι ελπιδοφόρα η εγκατάσταση στη συνοικία τα τελευταία χρόνια πληθυσμού νεαρών που είναι πιο ανοικτοί στον κόσμο. Η αναγνώριση της προσφοράς των ανθρώπων που κάποτε έζησαν εδώ, η υπόμνηση των αξιών που προσέθεσαν στην πατρίδα τους, αναμφίβολα μας οδηγεί σε ένα φωτεινό και ωραίο κόσμο.»

Το Άρθρο του Dursun Ege Göçmen
<https://t24.com.tr/haber/gidelim-tatavla-ya-cunku-gecmis-kadar-gelecegimiz-de-hafizada,1235252>

ΣΗΜ.: Οι φωτογραφίες είναι από το άρθρο του Dursun Ege Göçmen.

Δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο anatolinet.gr στις 25 Μαΐου 2025.

Όσο νοιαζόμαστε γι' αυτές δεν είναι χαμένες

Προβολή της ταινίας «Οι Μη Χαμένες Πατρίδες» στο Λονδίνο

Οι Κωνσταντινουπολίτες που εκπατρίστηκαν από τον τόπο τους, όπου και αν πήγαν μετέφεραν ένα κομμάτι από την Πόλη και την πολιτιστική κληρονομιά τους. Επίσης κρατάνε ζωντανή την γνώση και την μνήμη της ιστορίας τους.

Με αυτό το πνεύμα ιδρύθηκε και λειτουργεί ο Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών Ηνωμένου Βασιλείου, στον οποίο αναφερθήκαμε και σε προηγούμενα άρθρα μας.

Μια σημαντική φετινή πρωτοβουλία του Συλλόγου ήταν η διοργάνωση πριν από μερικές εβδομάδες, της προβολής της ταινίας «Οι Μη Χαμένες Πατρίδες» (The UnLost Homeland ο αγγλικός τίτλος), της Ευτυχίας Φράγκου. Στην προβολή που πραγματοποιήθηκε στο Ελληνικό Κέντρο του Λονδίνου, συμμετείχε πολύς κόσμος, ο οποίος παρακολούθησε με ενδιαφέρον την ταινία, ενώ όσοι από τους θεατές δεν ήξεραν ελληνικά μπορούσαν να διαβάσουν τους αγγλικούς υπότιτλους.

Πριν την προβολή, εκ μέρους του Συλλόγου μίλησε ο κ. Πάνος Αναγνωστόπουλος, ο οποίος μεταξύ άλλων αναφέρθηκε και στη σημασία της ταινίας, που απέσπασε πολλά βραβεία σε διεθνή κινηματογραφικά φεστιβάλ. Στην προβολή παρούσα ήταν και η κα Ευτυχία Φράγκου, παραγωγός και σκηνοθέτης της ταινίας, η οποία μίλησε για την διαδικασία της έρευνας που έκανε, για τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που αντιμετώπισε κατά την παραγωγή της ταινίας. Να σημειωθεί ότι δόθηκε η ευκαιρία στους θεατές να υποβάλουν ερωτήσεις και πραγματοποιήθηκε μια πολύ ζωντανή συζήτηση.

Η ταινία ακολουθεί την ιστορία 12 Ελλήνων από την Κωνσταντινούπολη που έζησαν το πογκρόμ της Κωνσταντινούπολης το 1955 στην Τουρκία, το οποίο οι Έλληνες της Πόλης αποκαλούν «Σεπτεμβριανά». Η αφήγηση των Κωνσταντινουπολιτών με επίκεντρο το πογκρόμ του 1955, εκτείνεται σε όλα εκείνα τα γεγονότα, μεταξύ των οποίων και οι καταλυτικές απελάσεις του 1964-65, που συρρίκνωσαν σε σημείο εξαφάνισης την Ελληνική κοινότητα της Πόλης.

Ο φακός της κάμερας με την καθοδήγηση της παρουσιάστριας Ευτυχίας Φράγκου, μας μεταφέρει στις ιστορίες και τα πικρά βιώματα των Κωνσταντινουπολιτών, οι οποίοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους. Μεταξύ αυτών που παρουσιάζονται στην ταινία είναι και ένας αυτοεξόριστος Τούρκος πανεπιστημιακός, ο Τζενκίζ Ακτάρ, που βάζει την δική του πινελιά στην κατανόηση των κρατικών μηχανισμών οι οποίοι οδήγησαν στο πογκρόμ του 1955 και ευθύνονται για τα αντιμειονοτικά μέτρα στην Τουρκία.

Επίσης με αφορμή την προβολή της ταινίας, μια παλιά Κωνσταντινουπολίτισσα που ζει στο Λονδίνο, η κυρία Νίκη (Beales), έγραψε ένα άρθρο με τίτλο: «**Παρ' όλα που τα αφήσαμε δεν θα τα λησμονήσουμε...**»

Δεν θα τα λησμονήσουμε...

Σε λίγους μήνες κλείνουν εβδομήντα χρόνια από τα Σεπτεμβριανά του 55 και πέρασαν εξήντα ένα χρόνια από τις Απελάσεις το 64.

Στις 29 Απριλίου, μια από τις αίθουσες του Ελληνικού Κέντρου στο Λονδίνο φιλοξένησε ένα κομμάτι Ρωμιόσύνης που ενώθηκε για να βιώσει τις προσπάθειες εξάλειψης του γένους μας από την Πόλη μέσα από την προβολή της ταινίας «**Οι μη χαμένες πατρίδες**» της Ευτυχίας Φράγκου που διοργάνωσε ο Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών Ηνωμένου Βασιλείου.

Οι πρωταγωνιστές της ταινίας, μάρτυρες και πάσχοντες άνθρωποι που έζησαν την βία, τον τρόπο και με κατάληξη τον απάνθρωπο ξεριζωμό από την γενέτειρά τους, αντιπροσώπευσαν τους πολλούς άλλους που υπέστησαν τα ίδια, καθήλωσαν όλους με το βλέμμα του καθενός προσηλωμένο στην οδόνη. Τα δάκρυα του ενός ήταν και τα δάκρυα εκα-

τονάδων άλλων που ένιωσαν την ίδια θλίψη, την ίδια απελπισία και την ίδια ανικανότητα να σταματήσουν την τραγωδία που κομμάτιαζε το βίος και κατακρεουργούσε την ψυχή και όλο τους το 'υπάρχειν'.

Με καταγωγή από εκείνα τα χώματα κάποιοι και κάποιοι γεννημένοι σε αυτά, άλλοι που έζησαν τον παφλασμό των κυμάτων στις παραλίες τους, που άκουσαν και έψαλλαν το Χριστός Ανέστη και το Χαίρε Νύμφη, που λειτούργησαν και λειτούργηθηκαν στις Εκκλησίες τους, μερικοί ενημερωμένοι από άρθρα σε εφημερίδες και την τηλεόραση σε κάθε επέτειο και λιγοστοί που έζησαν τα δράμα που ξετυλιζόταν μπροστά στα μάτια τους, οι θεατές με κομμένη την ανάσα παρακολουθούσαμε ρουφώντας την κάθε λεπτομέρεια αυτών που βλέπαμε και ακούγαμε.. Με την σημαντική παρουσία της Εκκλησίας, τρεις Κληρικοί ο καθένας γεννημένος μακριά από την Πόλη, αλλά μέλος του δικού μας «ανήκειν», σε απόσταση αναπνοής, στα πρόσωπά των δικών μας ανθρώπων, ζούσαμε και εμείς τα όσα πέρασαν.

Τα θλιβερά παθήματα, αυτά «Των Γεγονότων του πενήντα πέντε», κοινώς «Τα Σεπτεμβριανά» και κατ' άλλους «Τα Σπασίματα», ορδές αγριάνθρωπων, ξυλοκόπημα, φωνές καπνοί και φωτιές -βαθιές πληγές που ακόμα να κλείσουν-, και αυτά των Απελάσεων –«Οι διωγμοί»- του εξήντα τέσσερα. Γέροι, δυνατοί κι αδύνατοι, άρρωστοι και ανήμποροι, όλοι στο ίδιο τσουβάλι. Κοντά τους, και οι υπόλοιποι της φαμίλιας. Πως αλλιώτικα; Πως να διαλυθεί η οικογένεια; Όταν ο Ελληνικής υπηκοότητας σύζυγος απελαύνεται, τι θα κάνει η Τουρκικής υπηκοότητας γυναίκα του και τα παιδιά τους; Αναγκαστικά θα ακολουθήσουν. Και μετά οι υπόλοιποι, τα αδέρφια και τα εξαδέλφια. Αρον-άρων, να κλείσουν τα σπίτια, να κλειδώσουν οι πόρτες και τα παντζούρια... Να πουν αντίο στον Βόσπορο και στα νησιά, στην Μπαλουκλιώτισσα και στην Αγία Βλαχέρνα... Να αποχαιρετήσουν την Εκκλησία της Ενορίας τους, τους νεκρούς στα Κοιμητήρια και το Πατριαρχείο. Να αφήσουν σπουδές στην μέση. Γιατί;

[Σαν ένα θαλασσοπούλι που καθισμένο στην πλώρη μιάς μαούνας στην μέση ενός θαλασσινού περάσματος, προσπαθεί να κάνει τις επιλογές του. Στα δεξιά του η Δύση και στα ξερβά του η Ανατολή. Πίσω του ο τόπος και το βίος του αλλά και οι κυνηγοί με τα τουφέκια έτοιμα, «πέτα, πέτα, αερίσου...». Προς τα που να πετάξει; Ποιόν αέρα να πάρει; Άγνωστοι αέριδες. «Φύγε, φύγε, ξεκουμπίσου, δρόμο...». Άγνωστοι δρόμοι. Στα καλά καθούμενα. Και έχει γεια... Γεντικουλέ και Θαραπειά...]

Από τότε που γεννήθηκε η ιδέα και άρχισαν οι συνεντεύξεις για να ολοκληρωθεί το έργο -για έργο πρόκειται-, από αυτούς που εξιστορούσαν τις εμπειρίες τους πέρασε καιρός και πλέον δεν βρίσκονται όλοι σε αυτήν την ζωή. Το έτσι θέλω της μηχανής του χρόνου δεν αστειεύεται και όταν στερέψει το λάδι σβήνει και η φλόγα στο καντήλι.

Αλλά υπάρχει η μνήμη και μένουν τοτιμπλίδες στη στάχτη.

Λίγο φύσημα, μια ανάσα, μια πνοή, για να μην ξεχαστούν ποτέ.

Νίκη,
Μάιος 2025

Δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο anatolinet.gr στις 3 Ιουνίου 2025.

Ο Σχολάρχης και οι περιπέτειες της ιστορικής βιβλιοθήκης

Στις 3 Αυγούστου 2025 απεβίωσε ο πατέρας Γεννάδιος, κατά κόσμο Νικόλαος Μαυράκης, ο οποίος υπηρέτησε από την θέση του Σχολάρχη (Διευθυντή), την Πατριαρχική Μεγάλη του Γένους Σχολή. Εις μνήμην του δημοσιεύουμε το παρακάτω άρθρο, το οποίο μας είχε στείλει ο αείμνηστος προ μερικών ετών.

Ο π. Γεννάδιος Μαυράκης, μας είχε τιμήσει στέλνοντας κατά καιρούς συνεργασίες του, τις οποίες είχαμε δημοσιεύσει στην έντυπη «Ανατολή» και στην διαδικτυακή της μορφή. Όσα άρθρα του παρέμειναν αδημοσίευτα, θα τα δημοσιεύσουμε εν καιρώ από την διαδι-

κτυακή «Ανατολή», ως ελάχιστο φόρο τιμής στη μνήμη του Δασκάλου μας.

Το παρακάτω άρθρο είναι σημαντικό ως καταγραφή των γεγονότων της περιόδου που ήταν Σχολάρχης ο Νικόλαος Μαυράκης και αφορά την ιστορική βιβλιοθήκη της Σχολής.

Σχετικά με αυτή να προσθέσουμε την πληροφορία, ότι μετά την θητεία του αείμνηστου Νικόλαου Μαυράκη, συνέχισαν να υπάρχουν κάποια από τα προβλήματα που έζησε ο ίδιος. Γι' αυτό η Οικουμενική Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών (Οι.Ομ.Κω.), απέστειλε εθελον-

ντές και παρείχε τεχνική υποστήριξη για τον καθαρισμό των βιβλίων, την ταξινόμηση και την ψηφιακή καταλογογράφηση τους.

Και με την φροντίδα των διευθυντών της Σχολής, οι οποίοι ακολούθησαν στην θέση του αείμνηστου Μαυράκη, η βιβλιοθήκη της Σχολής, τουλάχιστον το τμήμα της που διασώθηκε από τις δοκιμασίες των συνθηκών, σήμερα είναι σε πολύ καλύτερη κατάσταση. Όμως αξίζει να μνημονεύσουμε, την συμβολή του μακαριστού π. Γεννάδιου, για να φτάσει η βιβλιοθήκη μέχρι τις μέρες μας.

ΔΩΡΟΘΕΟΣ Ο ΠΡΩΪΟΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΒΕΒΑΙΟ ΤΕΛΟΣ...

Και τα άψυχα έχουν την τύχη τους, μέσα στην πορεία του χρόνου. Ένα ζωντανό παράδειγμα είναι για μένα η περιήγηση και ξακουστή βιβλιοθήκη της ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΧΟΛΗΣ.

Όταν ήμουν μαθητής στη Μεγάλη Σχολή έβλεπα στην αριστερή πτέρυγα της σχολής και στον τρίτο όροφο μια κλειστή πόρτα. Ήταν βαμμένη με ένα γκριζό χρώμα και είχε επάνω της δύο μικρά παραθυράκια. Τα παραθυράκια αυτά είχαν βαφεί με μαύρη μπογιά προφανώς δια να μη φαίνεται από έξω τι έχει μέσα.

Μια μέρα από περιέργεια έβγαλα λίγο την μπογιά και είδα ότι περιείχε κάτι μεγάλη ξύλινα ντουλάπια σε καφέ χρώμα, γεμάτα με βιβλία, ξύλινα τραπέζια, σπασμένα κιβώτια και διακρινόταν συνάμα μια εμφανής ακαταστασία.

Έμαθα κατόπιν ότι ο χώρος εκείνος ήταν η ξακουστή βιβλιοθήκη της Μεγάλης Σχολής. Επειδή δε σύμφωνα με το Ελληνο-Τουρκικό μορφωτικό πρωτόκολλο, δεν έπρεπε να υπάρχουν στα σχολεία βιβλία που δεν έχουν εγκριθεί από τις Αρχές, τα είχαν 'ασφαλίσει' (!) με τον τρόπο αυτόν. Και φυσικά δεν μας επέτρεπαν να μπούμε μέσα στην αίθουσα αυτή.

Θυμήθηκα τότε τον Δωρόθεο Πρώιο, τον Σχολάρχη της Μεγάλης Σχολής. Ο οποίος ήταν Σχολάρχης κατά τα έτη 1804 – 1807.

Μετά από μερικά χρόνια επρόκειτο να πραγματοποιηθεί μια επίσκεψη και ένας έλεγχος από επιθεωρητές του Υπουργείου Παιδείας της Τουρκίας. Ο τότε Τούρκος υποδιευθυντής – ομογενής διευθυντής δεν υπήρχε – φώναξε τον γραμματέα και του είπε: «Γνωρίζω για κάτι βιβλία. Πάρτα, σήκωστα και κρύφτα όπου νομίζεις να μην έχουμε κανένα πρόβλημα με αυτούς!»

Ο φουκαράς ο γραμματέας τι να κάνει; Το αναφέρει, από ότι νομίζω, στον Σύμβουλο Εκπαίδευσης, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Το αναφέρει σε μένα. Τι να κάνουμε όμως εμείς οι δύο; Εκατοντάδες βιβλία που θα μεταφερθούν;

Παρ' όλα αυτά πήραμε όσα μπορούσαμε και τα πετάξαμε – το αναφέρω με μεγάλη μου λύπη – ανοίγοντας μια καταπακτή που υπήρχε, σε ένα μικρό δωμάτιο. Θυμήθηκα ξανά τον Πρώιο.

Στο έτος 1986, από τον καθηγητή της Ιεράς Θεολογικής Σχολής Χάλκης Βασίλη Σταυρίδη, πληροφορηθήκαμε ότι ανακάλυψε στην αγορά, βιβλία με την σφραγίδα της Μεγάλης Σχολής. Όταν είχα αναλάβει την διεύθυνση, το πρώτο που μπορούσα να κάμω ήταν να περάσω τα τζάμια και να βάλω στα παράθυρα πλέγμα με μικρά ανοίγματα για να προστατεύσω από τις πέτρες. Φανταστείτε τώρα την κατάσταση της αιθούσης. Η στέγη ετοιμόρροπη, υγρασία παντού. Τα βιβλία πεταμένα μέσα στη σκόνη και στα νιτρικά άλατα, από υπόλοιπα των κοπράνων των περιστερών που έμπαιναν από τα σπασμένα παράθυρα.

Παραθέτω παρακάτω την ίδρυση της βιβλιοθήκης και τους κόπους που κατέβαλε ο Σχολάρχης Δωρόθεος Πρώιος, όχι φυσικά για σύγκριση των ελαχίστων δικών μου, αλλά για να ησυχάσει η ψυχή του μεγάλου αυτού Έλληνα Διδασκάλου, που ήταν ασφαλώς ανήσυχη όταν έβλεπε τους κόπους του μέσα σε κιβώτια και σε πλήρη αδιαφορία.

Ο Σχολάρχης Δωρόθεος ο Πρώιος ήταν άνθρωπος των γραμμάτων και της επιστήμης. Από την πρώτη στιγμή της σχολαρχίας του κατάλαβε την μεγάλη σημασία που θα είχε για τη σχολή μια σημαντική βιβλιοθήκη.

Κατά πρώτον ορίζει έναν από τους μαθητές της σχολής, τον Παντολέοντα Φραγκιάδη από την Χίο, κατόπιν καθηγητή των μαθηματικών της Μεγάλης Σχολής, ως βιβλιοθηκάριο. Αποτείνεται στον Κοραή που ήταν στο Παρίσι για την προμήθεια βιβλίων, χρησίμων για την διδασκαλία και για την μόρφωση των διδασκάλων. Όταν δε άρχισε η ετοιμασία της Κιβωτού, αυξήθηκε και ο αριθμός των βιβλίων που έρχονταν στη Σχολή.

Μια άλλη ευκαιρία για τον εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης, παρουσιάσθηκε με την διαθήκη του Νικηφόρου Θεοτόκη. Αυτός άφησε την βιβλιοθήκη του στη Μονή Ιβήρων του Αγίου Όρους. Η Μονή Ιβήρων μαζί με την Μονή Βατοπεδίου, υπήρξε και χορηγός στην ανέγερση του σημερινού κτιρίου της Σχολής.

Από μια αναφορά όμως της Μεγάλης Σχολής, με χρονολογία του 1805, μαθαίνουμε ότι η βιβλιοθήκη Θεοτόκη βρισκετο πεταμένη σε κάποιο χώρο και παραμελημένη, ίδια περίπτωση με τα βιβλία που έφυγαν από τη Σχολή για την Εθνική Βιβλιοθήκη της Αθήνας.

Για τον λόγο αυτόν γίνονται διάφορες ενέργειες και παρακλήσεις για τη μεταφορά των βιβλίων αυτών στη Σχολή. Σε αυτό βοηθεί και ο Γρηγόριος ο Ε' που σχολάζε εκεί. Αυτός καταφέρνει τους μοναχούς και στην επιστολή που στέλνει με ημερομηνία 11 Απριλίου 1805, αναφέρει ότι οι μοναχοί υπακούουν στην προσταγή της εκκλησίας και δέχονται να γίνει η μεταφορά των βιβλίων.

Τα βιβλία ήσαν σε 9 σεντούκια. Ανοίχθηκαν, καταγράφηκαν και την ημερομηνία 15 Μαΐου 1805 μεταφέρθηκαν και παραδόθηκαν στη Σχολή.

Τότε η Σχολή βρισκόταν στην περιοχή της Ξηροκρήνης. Ο εκτελεστής όμως της διαθήκης του Θεοτόκη, άρχοντας Μωυσής Κρίτζος αντέδρασε (5 Ιουνίου 1805) στη μεταφορά. Κατ' αρχάς με παρακλήσεις και μετά με απειλές προσπάθησε να την αποτρέψει. Αλλά υπερίσχυσε ο λόγος της Εκκλησίας και η Μεγάλη Σχολή επωφελήθηκε από το μέγα αυτό απόκτημα.

Αλλά προσέξτε τώρα, τι γράφει ο Γριτσόπουλος στο σύγγραμμά του ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗ: «Η τύχη της βιβλιοθήκης κατά τας διαφόρους επιδρομές δεν υπήρξε ανε-

Ο Δωρόθεος Πρώιος

πηρεαστος από την καθόλου ζωήν της Σχολής».

Κακιά τύχη; Παλαιότερα ίσως. Αλλά δεν μπορώ να διανοηθώ την σημερινή της κατάσταση.

Στη συνέχεια το Υπουργείο Παιδείας ζήτησε, με την υποκίνηση του Τούρκου υποδιευθυντή, την καταγραφή των βιβλίων. Οπότε τοποθετήθηκαν σε κιβώτια. Για την καταγραφή ζητήθηκαν ειδικοί. Ζητήθηκε ένα ποσό 30.000 Δολαρίων, μεγάλο ποσό για την εποχή εκείνη. Απάντησα ότι αδυνατούμε να το καταβάλουμε. Και τα βιβλία έμειναν εκεί μέσα στα χαρτοκιβώτια, για αρκετά χρόνια.

Ο Θεός πάντως με αξίωσε να βρω έστω και μια απλή λύση, διότι δεν άξιζε στην ξακουσμένη βιβλιοθήκη της Μεγάλης Σχολής να βρίσκεται σε τέτοιο χάλι. Δεν μπορούσα να επιβαρύνω την Εφορεία για την οικονομική στήριξη. Παρακάλεσα την αδελφή Σχολή και βρήκα ανταπόκριση. Με την βοήθεια που έστειλαν, καθάρισα ένα χώρο στο υπόγειο του σχολείου, ο οποίος παλαιότερα ήταν χώρος τραπεζαρίας και είχε μετατραπεί σε σκουπιδότοπο. Πέταξα τρία φορτηγά σκουπίδια, έβαψα τους τοίχους και έστρωσα το δάπεδο με ξύλινα πλακάκια. Ήταν επίσης ο μήνας Φεβρουάριος και

περίοδος των παύσεων. Μεταφέρθηκαν, κατόπιν, όσα ξύλινα ντουλάπια ήταν σε καλή κατάσταση στον νέο αυτό χώρο. Τα ντουλάπια αυτά είχαν κατασκευαστεί το έτος 1880 από ξύλο και είχαν πολύ μεγάλο βάρος. Φανταστείτε με τη κόπο τα κατέβασαν τρία πατώματα κάτω. Τοποθετήθηκαν στις θέσεις που είχαν ετοιμαστεί. Στη συνέχεια μεταφέρθηκαν τα βιβλία, καθαρίστηκαν όπως - όπως και τοποθετήθηκαν στα ντουλάπια. Τα χώρισα σύμφωνα με το περιεχόμενό τους και τίποτε άλλο.

Πάντως αισθάνομαι ήσυχος που τα ελευθέρωσα από τα κουτιά και τη σκόνη. Θέλησα να τα καταγράψω στον υπολογιστή. Έστω και απλά. Δεν είχα χρόνο... Με σακουλάκια ναφθαλίνης και κόκκους από καμφορά για προφύλαξη από το σκόρο, περιμένουν τα κακόμοιρα βιβλία κάποιον που θα τα πονέσει και θα δώσει σε αυτά την πρέπουσα αξία και φροντίδα.

Επαναλαμβάνω υπογραμμίζοντας ότι, στο όνομα του Θεού δεν αναφέρω τις δικές μου ελάχιστες προσπάθειες με τους κόπους που κατέβαλε ο Σχολάρχης Δωρόθεος Πρώιος, αλλά για να ησυχάσει η ψυχή του μεγάλου αυτού Έλληνα Διδασκάλου, που ήταν ασφαλώς ανήσυχη όταν έβλεπε τους κόπους του μέσα σε κιβώτια και σε πλήρη αδιαφορία.

ΠΟΙΟΣ ΉΤΑΝ Ο ΔΩΡΟΘΕΟΣ ΠΡΩΪΟΣ

Ο Δωρόθεος ο Πρώιος, γεννήθηκε το 1765. Τα πρώτα γράμματα τα διδάχθηκε στην Χίο και μετά στην Πατριάδα Σχολή. Το 1785 χειροτονήθηκε διάκονος. Συνέχισε τις σπουδές του στην Ιταλία όπου άκουσε φιλοσοφικά μαθήματα στην Πίσσα της Ιταλίας και στην Φλωρεντία. Μετά ήλθε στη Γαλλία όπου γνώρισε τον Κοραή. Κατόπιν μετέβη εις Βρετανία, Βέλγιο, Γερμανία, Ουγγαρία, Δακία, Βουλγαρία, Θράκη και Μακεδονία.

Το 1796 προσελήφθη διδάσκαλος των τέκνων του διερμηνέα του στόλου Κωνσταντίνου Χατζερή. Όταν δε αυτός διορίσθηκε ηγεμών της Βλαχίας τον ακολούθησε στο Βουκουρέστι. Μετά από λίγο καιρό όμως γύρισε στην Κωνσταντινούπολη όπου προάγεται σε Αρχιμανδρίτη. Αναλαμβάνει την διεύθυνση της Σχολής το 1804. Το 1805 εξελέγη μητροπολίτης Φιλαδελφείας. Το 1813 προάγεται ως Μητροπολίτης Αδριανουπόλεως. Το 1820 καλείται στην Ιερά Σύνοδο. Εκραγείσης όμως της Ελληνικής επανάστασης φυλακίζεται και απαγχονίζεται στις 4 Ιουνίου του έτους 1821.

Δίδαξε μαθηματικά (του Νικηφόρου Θεοτόκη) και Λογική. Έδιδε μεγάλη σημασία μαζί με τα μαθηματικά στην Φυσική, στη Γεωμετρία, Τριγωνομετρία, Αστρονομικά. Εμπλούτισε συνάμα και την βιβλιοθήκη.

Πηγή: Πατριαρχική Μεγάλη του Γένους Σχολή. Τάσου Αθ. Γριτσοπούλου, Άρχοντας Μ. Ιερομνήμονος της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας. Τόμος Β 94, 95,.

Πατήρ Γεννάδιος ΜΑΥΡΑΚΗΣ

Κατασκήνωση και ‘ελληνομάθεια’ κάνουν παρέα διακοπές

Σε προηγούμενο άρθρο αναφερθήκαμε στο «στοίχημα που πρέπει να κερδηθεί» στα Ρωμαίικα σχολεία της Κωνσταντινούπολης, σε σχέση με την εκμάθηση και χρήση της ελληνικής γλώσσας, στα παιδιά της ομογένειας.

Για να μην ‘απλώσουμε’ εκείνο το άρθρο δεν επεκταθήκαμε στην άλλη διάσταση της ελληνομάθειας: Η προσπάθεια για την χρήση της ελληνικής γλώσσας από τα παιδιά και τους νέους, δεν πρέπει να περιοριστεί στα σχολεία μας. Απαιτεί μια συνολικότερη αντιμετώπιση που θα καλύπτει και τον εξωσχολικό χρόνο τους.

Παρακάτω θα αναφερθούμε σε αυτή την διάσταση, εστιάζοντας στις καλοκαιρινές διακοπές των μαθητών. Και πιο συγκεκριμένα στην συμβολή που μπορεί να έχουν οι παιδικές κατασκηνώσεις και άλλες καλοκαιρινές δραστηριότητες, στην βελτίωση των ελληνικών των μαθητών μας.

Θα μεταφέρουμε κάποια παραδείγματα, για να γίνει καλύτερα αντιληπτή η σημασία της καλοκαιρινής περιόδου στο θέμα της ελληνομάθειας.

Πρόσφατα παραβρεθήκαμε σε εκδήλωση που οργάνωσε η Ιωνική Πολιτιστική Στέγη Ηλιούπολης σε συνεργασία με τον Σύλλογο Φίλων Πατριαρχικής Μεγάλης Σχολής. Στην εκδήλωση η κα Μαρία Παπαγγελοπούλου, Αντιπρόεδρος του Συλλόγου Φίλων της ΠΜΓΣ, αναφέρθηκε εκτενώς στις δραστηριότητες τους για την υποστήριξη της Σχολής. Και ιδιαίτερα των μαθητών της, οι οποίοι προέρχονται κυρίως από την κοινότητα των Ρωμηών Αραβόφωνων Αντιοχειτών.

Ένα σημείο της ομιλίας που μας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση, ήταν το εξής. Ανέφερε ότι ο Σύλλογος με δαπάνες του φιλοξενεί ομάδα μαθητών της Μεγάλης Σχολής, σε κατασκήνωση στα περίχωρα της Αθήνας. Το διάστημα της διαμονής των παιδιών, εθελοντές του Συλλόγου ακολουθούν ένα πρόγραμμα για να γνωρίσουν οι κατασκηνωτές τον ελληνικό πολιτισμό, την ιστορία και κυρίως μέσα από παιχνίδια να βελτιώσουν τα ελληνικά τους.

Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς της Σχολής που συνομιλούν με την διοίκηση του Συλλόγου, η πρόσδος των μαθητών που συμμετέχουν στην κατασκήνωση, στην χρήση της ελληνικής γλώσσας, είναι θεαματική.

Ανάλογη εμπειρία είχαμε και το διάστημα που νέοι εθελοντές της Οικουμενικής Ομοσπονδίας Κωνσταντινουπολιτών (Οι.Ομ.Κω.), πήγαιναν ως ομαδάρχες στην ομογενειακή κατασκήνωση της Παιδόπολης στην Πρώτη. Βασική αποστολή τους ήταν η βελτίωση της ελληνομάθειας των παιδιών. Να σημειωθεί ότι η συντηρητική πλειοψηφία των κατασκηνωτών, ήταν από οικογένειες Αντιοχειτών, που η μητρική τους γλώσσα δεν είναι η ελληνική.

Οι νέοι εθελοντές της Οι.Ομ.Κω. πήγαιναν στην Πόλη, και κατά την διάρκεια της σχολικής περιόδου, κυρίως στις γιορτές, για την πραγματοποίηση εκδηλώσεων. Από τις επαφές που είχαν με τους εκπαιδευτικούς, το συμπέρασμα ήταν ότι τα παιδιά που είχαν πάει το καλοκαίρι στην Παιδόπολη, είχαν εντυπωσιακή βελτίωση στην χρήση της ελληνικής γλώσσας.

Παρ’ ό,τι συνέβαλαν σημαντικά στην ελληνομάθεια και στην αναβάθμιση του κατασκηνωτικού προγράμματος, οι αποστολές των νέων εθελοντών της Οι.Ομ.Κω. σταμάτησαν, όχι με υπαιτιότητα της Οι.Ομ.Κω.

Το τρίτο παράδειγμα που θα μεταφέρουμε, το διάβασαμε στην «Απογευματινή» (9/7/2025). Πρόκειται για μια ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου της Ι. Μητρο-

πόλεως Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως (Θεσσαλονίκη).

Η Μητρόπολη οργάνωσε «Εργαστήριο Ελληνομάθειας», το οποίο πραγματοποιήθηκε στην Πρίγκηπο, 1 έως 7 Ιουλίου 2025. Από την ανακοίνωση αντλούμε τις εξής πληροφορίες: Το πρόγραμμα «Ελληνομάθειας» ήταν διαμορφωμένο σε 3 επίπεδα. (Α) Για τα 2-3 παιδιά που ζουν στην Πρίγκηπο και φέτος θα πάνε στην πρώτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου του νησιού. (Β) Για ένα πολύ μικρό αριθμό μαθητών Γυμνασίου. (Γ) Για ενήλικες, κυρίως μητέρες των παιδιών.

Για τη λειτουργία και των 3 επιπέδων του «Εργαστηρίου» συντάχθηκαν ειδικά συνοπτικά εγχειρίδια, τα οποία περιείχαν εκπαιδευτικό υλικό προσαρμοσμένο στους γνωστικούς στόχους του προγράμματος. Την ομάδα εκπαιδευτικών της Μητρόπολης Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως αποτελούσαν οι κυρίες Χριστίνα Κεναμέα, φιλόλογος και Σαββούλα Φιρινίδου, δασκάλα.

Τα παιδιά που συμμετείχαν στο πρόγραμμα, με την βοήθεια κατάλληλου οπτικοακουστικού και απτικού υλικού ανέπτυξαν τις γραφοκινητικές και αναγνωστικές τους δεξιότητες. Επιπλέον, μέσα από παιχνίδια ρόλων εμπλούτισαν το λεξιλόγιό τους.

Οι κυρίες, με καταγωγή από την Αντιόχεια, αφού διδάχθηκαν τις βασικές έννοιες της Γραμματικής αναποκρίθηκαν με ευχέρεια στις ασκήσεις διαβαθμισμένης δυσκολίας.

Το πρόγραμμα παρακολούθησαν η Συντονίστρια Εκπαίδευσης κ. Δήμητρα Βουρδόγλου, η Διευθύντρια του Ζαπτείου Γυμνασίου - Λυκείου κ. Ρίκα Μπεκιάρη – Παντελάρα και φυσικά η Διευθύντρια του Δημοτικού της Πρίγκηπου κα Αγγή Νικολαΐδου.

Στην ανακοίνωση σημειώνεται ότι τα «Εργαστήρια Ελληνομάθειας» θα συνεχιστούν και κατά τη διάρκεια της ερχόμενης σχολικής χρονιάς.

Η πρωτοβουλία του Σεβ. Μητροπολίτη Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως κ. Βαρνάβα, είναι αξιέπαινη και μια ακόμη απόδειξη του αδιάπτωτου ενδιαφέροντος του για την Μητέρα Εκκλησία και την Πολιτική Ρωμιοσύνη.

Όμως πιστεύουμε προκαλείται ένας προβληματισμός σε κάθε Κωνσταντινουπολίτη, που αντιλαμβάνεται την σημασία της ελληνομάθειας για την ταυτότητα

του Ρωμικού Πολίτη: Οι Κωνσταντινουπολίτες είμαστε ανίκανοι να οργανώσουμε ανάλογα εργαστήρια ελληνομάθειας, με μεγαλύτερη συχνότητα και για μεγαλύτερο μαθητικό πληθυσμό, στον εξωσχολικό χρόνο και στις διακοπές τους;

Τουλάχιστον μπορούμε να πούμε σχεδόν με βεβαιότητα, ότι η πρωτοβουλία του Σεβ. Μητροπολίτη κ. Βαρνάβα, δεν θα έχει την τύχη ανάλογων πρωτοβουλιών της Οι.Ομ.Κω., που ακυρώθηκαν με υπαιτιότητα κάποιων συμπολιτών τους.

Τις ίδιες μέρες που πραγματοποιήθηκε το «Εργαστήριο Ελληνομάθειας», πληροφορηθήκαμε το κατασκηνωτικό πρόγραμμα της Παιδόπολης νήσου Πρώτης.

Με κατάπληξη διαβάσαμε ότι η φιλοξενία των παιδιών και νέων της Πόλης, περιορίζεται μόνο στην Γ’ Περίοδο, από 28 Ιουλίου έως 6 Αυγούστου. Παλαιότερα υπήρχαν κυρίως δύο περίοδοι φιλοξενίας των Ρωμιοπούλων της Πόλης. Πολλά παιδιά συμμετείχαν και στις δύο περιόδους, συνολικής διάρκειας περίπου ενός μήνα.

Η τάση που υπήρχε τα τελευταία χρόνια, να φιλοξενούνται παιδιά άλλων κοινοτήτων, φέτος ξεπέρασε κάθε προηγούμενο. Έτσι από τις 5 κατασκηνωτικές περιόδους στις 4 θα φιλοξενηθούν παιδιά από την ελληνική παροικία της Ρουμανίας, νέοι από την Ομογένεια της Γεωργίας, Αρμενόπουλα της Πόλης, λόγω μη λειτουργίας της κατασκήνωσής τους, νέοι από τη Μητρόπολη Διδυμοτείχου Ορεστιάδος και Σουφλίου.

Αντιλαμβανόμαστε ότι η Παιδόπολη είναι Πατριαρχική κατασκήνωση και λειτουργεί στους χώρους της Ι. Μονής Μεταμόρφωσης Σωτήρος. Δεν γνωρίζουμε εάν αυτές οι φιλοξενίες παιδιών διαφόρων κοινοτήτων, κατά κάποιο τρόπο εξυπηρετούν τις ανάγκες του Πατριαρχείου. Όμως αν μας ενδιαφέρει η βελτίωση της ελληνομάθειας των παιδιών της ομογένειας, πώς μπορεί να είναι αρκετές οι 8 ημέρες;

Γνωρίζουμε τις προσπάθειες που καταβάλλει ο Διευθυντής της Παιδόπολης, κ. Διαμαντής Κομβόπουλος, για την αντιμετώπιση των κτιριακών προβλημάτων και για την αναβάθμιση των υπηρεσιών προς τους κατασκηνωτές. Είναι κρίμα αυτές οι προσπάθειες να μην αποδίδουν το ανάλογο παιδαγωγικό και ψυχαγωγικό όφελος στα παιδιά της Ρωμαϊκής κοινότητας.

Αλλά για τις ανάγκες εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων και την λειτουργία της κατασκήνωσης, προσφέρουν τον οβολό τους επίσης οι κοινότητες της Πόλης, ευαγή ιδρύματα και φορείς της Πολιτικής Ρωμιοσύνης. Αναρωτιόμαστε, αυτοί οι παράγοντες δεν θα ήθελαν η Παιδόπολη να αποδίδει τα μέγιστα για το φλέγον πρόβλημα της ελληνομάθειας;

Το ιδανικό είναι τα παιδιά της Ρωμαϊκής κοινότητας που πηγαίνουν στην κατασκήνωση, να περνούν όσο το δυνατό περισσότερο χρόνο εκεί, σε αμιγώς ελληνικό γλωσσικό περιβάλλον. Και οι προσπάθειες για την βελτίωση των ελληνικών, πρέπει να είναι συνεχείς, επειδή όλοι γνωρίζουμε ότι γλώσσα που δεν ομιλείται λησμονείται.

Ευελπιστούμε όλη η Πολιτική ομογένεια, να σκύψει πάνω από την Παιδόπολη και την λειτουργία της προς όφελος των Ρωμιοπούλων της Πόλης.

Γρηγόρης Κεσίσογλου

Δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο anatolinet.gr στις 18 Ιουλίου 2025.

Αίθουσα Βιολογίας «Νικόλαος Μαυράκης»

Η Μεγάλη του Γένους Σχολή και η PeopleCert ανακαινίζουν την αίθουσα Βιολογίας στη μνήμη του Νικολάου Μαυράκη

Με βαθύ σεβασμό στη μνήμη του αείμνηστου Σχολάρχη π. Γενναδίου – κατά κόρον Νικόλαου – Μαυράκη, η PeopleCert, σε στενή συνεργασία με τη Διεύθυνση και την Εφοροεπιτροπή της Μεγάλης του Γένους Σχολής, αναλαμβάνει την πλήρη ανακαίνιση της αίθουσας Βιολογίας του ιστορικού εκπαιδευτικού ιδρύματος.

Η αίθουσα, στην οποία η Εφοροεπιτροπή αποφάσισε ομόφωνα να δοθεί το όνομα του Νικολάου Μαυράκη, αποτελεί έναν χώρο ξεχωριστής σημασίας για το σχολείο: έναν πυρήνα γνώσης, έρευ-

νας και καλλιέργειας της επιστημονικής σκέψης. Παράλληλα με την ανακαίνιση του χώρου, θα αποκατασταθούν και τα ιστορικά εκθέματα που φιλοξενούνται σε αυτόν, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση της εκπαιδευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της Σχολής.

Η πρωτοβουλία αυτή έρχεται να τιμήσει όχι μόνο την πολύτιμη εκπαιδευτική προσφορά του Νικολάου Μαυ-

ράκη, αλλά και τη βαθιά του αφοσίωση στους μαθητές και το έργο της Μεγάλης του Γένους Σχολής. Ένας παιδαγωγός με όραμα, ένας άνθρωπος με γενναίο ψυχής και πνεύματος, που υπηρέτησε το σχολείο ως δεύτερο σπίτι του, εμπνέοντας γενιές ολόκληρες.

Η PeopleCert στέκεται περήφανα δίπλα σε αυτή την πράξη μνήμης και ευγνωμοσύνης, προσφέροντας ένα σύγχρονο, λειτουργικό και εμπνευσμένο περιβάλλον μάθησης, αντάξιο της παρακαταθήκης που άφησε πίσω του ο Νικόλαος Μαυράκης.

Γράφει η
Έλενα Κοβάτση Ουιγκάν

Δημοσιεύουμε το τελευταίο μέρος του εξαιρετικού αφιερώματος της συνεργάτιδας μας Έλενας Κοβάτση Ουιγκάν, για το ΠΕΡΑ. Ήταν μια σειρά 25 άρθρων, που προσέφερε στους αναγνώστες μας, πολλά στοιχεία τα οποία είναι ελάχιστα γνωστά, γι' αυτή την κοσμοπολίτικη συνοικία της Κωνσταντινούπολης. Ευελπιστούμε να συγκεντρώσουμε όλα τα άρθρα σε μια ενιαία ψηφιακή έκδοση, που θα είναι διάθεσιμη στους αναγνώστες μας. Επ' αυτού θα σας ενημερώσουμε εν καιρώ, από τον ιστότοπο μας anatolinet.gr. Ευχαριστούμε την Έλενα Κοβάτση Ουιγκάν για την απολαυστική σειρά του ΠΕΡΑ και όλες τις άλλες πολύτιμες συνεργασίες της που φιλοξενήσαμε στην "Ανατολή".

Μέρος 25ο

Μέχρι το 1912, σχεδόν όλα από τα 10 αρχιτεκτονικά γραφεία της Πόλης ανήκαν σε Αρμένιους και Έλληνες αρχιτέκτονες. Ενώ τα μνημειώδη κτίρια, τα μέγαρα και τα ανάκτορα, ήταν μόνο προνόμιο του Σουλτάνου και των υψηλόβαθμων αξιωματούχων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, οι μνημειώδεις κατασκευές με δυτική επιρροή, όπως πύργοι ρολογιών, αστυνομικά τμήματα, εργοστάσια, κτίρια νοσοκομείων και σχολεία με δυτικά ίχνη, άρχισαν να διαδίδονται ευρέως. Πολλά μαγαζιά που πέρασαν στην αιωνιότητα με τα ονόματά τους, άρχισαν να ανοίγουν δεξιά και αριστερά, ξεκινώντας από το Σταυροδρόμι, δηλαδή από το σημείο που διασταυρώνονται το Asmalimecit με την ανηφόρα Humbaraci προς το Ταξίμ.

Θα τα περάσουμε εν συντομία, άλλοτε με σειρά, άλλοτε ανάκατα, διότι είναι τόσο ποικίλη και απίστευτη η ιστορία του Πέρα... μακάρι να είχαμε περισσότερο χώρο για να αναφέρουμε αν όχι όλα τουλάχιστον τα κυριότερα από τα γραμμένα στα βιβλία και στις αναμνήσεις μας.

Η πατισερί Markiz

ΒΗΜΑΤΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗ ΟΔΟ

Ζαχαροπλαστεία είχαν αρχίσει να ανοίγουν ένα ένα. Ο Edouard Lebon, σεφ της Γαλλικής πρεσβείας, άνοιξε ένα μαγαζί εστιατορίου – τσαγιού. Όταν οι δύο από τους τέσσερεις υπέροχους κεραμικούς τεράστιους πίνακες, με τις τέσσερεις εποχές, που είχε παραγγείλει στο Παρίσι, έσπασαν στον δρόμο, κάλυψε τους τοίχους μόνο με τον Φθινόπωρο και την Άνοιξη. Το motto του Lebon είχε γίνει ξακουστό στην Πόλη, δίνοντας έμφαση στην ποιότητα των προϊόντων και στις άψογες υπηρεσίες του: "Chez Lebon, tout est bon" (Στο Lebon, όλα είναι νόστιμα). Το μαγαζί αγοράστηκε αργότερα από τον Αρμένι Αvedis Ohanyan, το ίδιο σχολαστικός στην

ΤΟ ΠΕΡΑ (Beyoğlu)

Μια φορά κι έναν καιρό

δουλειά του και συνέχισε με το όνομα "Markiz", μέχρι τον θάνατο του. Όποιος έχει την ευκαιρία μια μέρα να βαδίσει στο Πέρα, μπορεί να ακουμπήσει το μέτωπο του στα λερωμένα τζάμια τις εγκαταλειμμένες πλέον πατισερί και να απολαύσει την ομορφιά των κεραμικών, που ακόμη στέκονται αβλαβή στους τοίχους του κάποτε πολυτελούς ζαχαροπλαστείου.

Είχε γίνει παραδοσιακό για τους Λεβαντίνοους να τρώνε στο εστιατόριο **Fisher**, ιδιοκτησία μιας Αυστριακής οικογένειας πίσω από την στοά του Τούνελ. Το **λουλουδοπωλείο του Φώτη** πριν το Γαλλικό βιβλιοπωλείο **Hachette**, το γουναράδικο **Mandel**, το τυπογραφείο της Ελληνικής εφημερίδας **Απογευματινή**, ήταν όλα δεξιά και αριστερά της Μεγάλης Οδού. Η κοινότητα είχε τότε 3 ακόμα εφημερίδες, **Το Βήμα**, **Εμπρός** και **Ηχώ**. Απέναντι από την καθεδρική Καθολική εκκλησία Santa Maria, ήταν το κατάστημα οικιακών ειδών **Ζαχαριάδη**, και το μαγαζί γραμματοσήμων του Ρώσου **Mr. Matuhin**. Η ελίτ του Πέρα δεν αγόραζε κοσμήματα από το Καρλιζαρσί (Κλειστή Αγορά).

Au Lion d'Or στο Πέρα

Υπήρχαν εδώ μαγαζιά καλού επιπέδου, όπως του Εβραίου **Diamantstein**, που συνεχίζει την ύπαρξη του ακόμη, του **Φραγκούλη (Fraggouli)**, στον αριθμό 205, που κρατάνε ακόμη οι κληρονόμοι του, του **Παγώνη**, του **Assante**... Στη θέση του υαλοπωλείου **Pasabahçe**, ήταν ο παπουτοστής **Πατοσηκάκης**, πιο πέρα το εστιατόριο **Garibaldi**, τα καταστήματα **Mayer** και **Amiraglia**, παιδικά είδη, ο **Κηφίδης** με τα ορθοπεδικά του που σήμερα έχει ανανεωθεί. Τα "bon marché" **Lazzaro Franco** και **Karlman**, ο **Αγγελίδης** (γραφείο τελετών), το **Rejans** στην οδό Ιστικλάλ και το **Ruskaya Izyoshka**, στο Τερεβασι, ήταν τα εστιατόρια που αντανakλούσαν την αλλαγή που δημιουργήσαν οι εκατό χιλιάδες πρόσφυγες Λευκορώσοι στην Πόλη.

Bon marché Karlman στο Πέρα

Συνεχίζουμε με τα καταστήματα υφασμάτων **Rekor**, **Dekor**, μέσα στην αγορά ψαριών, όπου ήταν και ο μοναδικός Λεβαντίνοος μανάβης **Casagrande**. Λίγο πιο πέρα, το ψιλικατζίδικο **Au Lion d'or**, τα καταστήματα **Au Camellia**, **Blumberg**, **Au Paon**, **Bazar du Levant**, **Au Rose de Bec**, η πολυκατοικία **Misir apt.** και το κατάστημα **Bonmarché** στο ισόγειο, τα ξενοδοχεία **Tokatliyan**, **Royal Hotel d'Angleterre** πίσω στο Τερεβασι, το ξενοδοχείο **Novotny**, το **Kroecker**, το **Pera Palace**, όπου η Agatha Christie ήταν τακτικός θαμώνας, το **Hotel Londres**, το κτίριο της ένωσης **Union Française**, που συγκέντρωνε την Λατινική κοινωνία σε δεξιώσεις, σε διάφορες εκδηλώσεις, όλα αυτά γύρω τριγύρω της κεντρικής οδού και όχι μόνο!

Το κτίριο της Ιταλικής ένωσης "**Societa Operaia**" που ιδρύθηκε από τον Ιταλό Ρεπουμπλικάνο **Garibaldi**, το ξακουστό κομμωτήριο **Vili**, λίγο πιο πέρα από το λουλουδοπωλείο **Σαπουντζάκη (Sabuncaki)**, ο κουρέας **Σταυρίδης**, ο κομμωτής **Αριστοκλής**, το ζαχαροπλαστείο **Tilla**, μαγαζί ενός Εβραίου κοντά στην οδό Μπάλο, από τον οποίο ο μπαμπάς μας αγόραζε τις τούρτες των γενεθλίων μας, το **Σισμανόγλειο Μέγαρο**, το οποίο ανήκε σε έναν πλούσιο Έλληνα από την Καππαδοκία, και τώρα λειτουργεί ως Ελληνικό Προξενείο, το ζαχαροπλαστείο **inci**, του Λουκά Ζυγούρη, από το 1944, διάσημο με το προφιτερόλ του, και οι σχεδόν αμέτρητοι κινηματογράφοι, που έκλεινε ο ένας κι άνοιγε άλλος, **Opera**, **İpek**, **Melek**, **Yeni Melek**, **Alkazar**, **Gloria**, **Luxury**, **Saray**, **Yildiz**, **Lale**, **Atlas**, του Τζαγκόπουλου το περίφημο παπουτσάδικο **Gutan**, το ζαχαροπλαστείο **Nisuzaz**, του Νίκου Κυρίτση, ο Νίκος Χουρμούζογλου και το μαγαζί του **Atlantic**, το fast food εκείνης της εποχής, διάσημο με το 'ντονέρ', τα σάντουιτς με 'χοτ ντογκ Φρανκφούρτης', την Ρώσικη του σαλάτα κτλ, το εστιατόριο του **Ιορδάνη**, και να μην παραλείψουμε το σημαντικότερο, τον **Αθλητικό Σύλλογο Πέρα**, που ιδρύθηκε από Κωνσταντινουπολίτες το 1877, αρχικά με το όνομα 'Ερμής'. Μετά την κήρυξη της Δημοκρατίας, το όνομα του συλλόγου έγινε '**Beyoğluspor**' και έχει κερδίσει πέντε διαδοχικά πρωταθλήματα Τουρκίας στο Βόλεϊ.

Προκειμένου να λυθούν οι αυξανόμενες ανάγκες σε νερό του Βόσπορου και των περιχώρων του, κατά την διάρκεια της βασιλείας του Μαχμούτ Α', η κατασκευή μιας εγκατάστασης ενός δικτύου διανομής νερού, το "**Maksemi**", ακριβώς στην είσοδο του κεντρικού δρόμου του Πέρα, έδωσε το όνομα της πλατείας **Taksim** (διανομή).

Ελπίζω να σας έδωσα μια ιδέα για τις διαστάσεις της αστικής ανάπλασης, με αυτή την συνοπτική περιγραφή σε περιορισμένη έκταση της δόμησης του Πέρα.

CASA GARIBALDI

Η Casa Garibaldi, αυτό το πανέμορφο κτίριο που κτίστηκε από τον Alexandre Vallaury το 1885, στο οικοπέδο τριών ξύλινων σπιτιών της οικογένειας του ζαχαροπλάστη Lebon, είναι πολύ σημαντικό για την ιστορία του Πέρα, γιατί χάριν στην ανακαίνιση του ανακαλύφθηκε ότι το Πέρα δεν ξεκίνησε να υπάρχει (θυμηθείτε) από εκεί που αρχίσαμε την ιστορία μας, δηλαδή από τους αμπελώνες στην κορυφή του λόφου, αλλά πολύ νωρίτερα, μεταξύ 4 – 6 μ.Χ.. Αυτό το κτίριο πήρε το όνομα του από τον Ιταλό εθνικό ήρωα, Giuseppe Garibaldi, χαρίστηκε στην “Societa Operaia Italiana di Mutuo Soccorso” (Ιταλική Εταιρεία Εργαζομένων Αλληλοβοήθειας).

Η αίθουσα τελετών της Casa Garibaldi

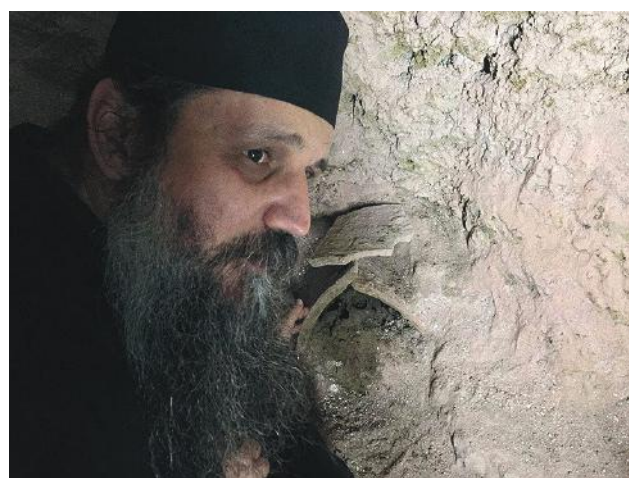
Τα χρόνια πέρασαν, οι συνθήκες άλλαξαν, δεν έμειναν πλέον Ιταλοί εργάτες στην Πόλη, και χρησιμοποιήθηκε για πολλά χρόνια, μετά, για χορούς, συναυλίες, συναντήσεις της Ιταλικής κοινότητας. Με το που άρχισαν και συνεχίζονταν οι εργασίες αποκατάστασης του κτιρίου από το 2012, στις ανασκαφές στο υπόγειο του, βρέθηκε πρώτα ένας τάφος και στη συνέχεια δέκα ακόμη σκελετοί, περίπου σε 8 μ. βάθος και σύμφωνα με τις αρχικές εκτιμήσεις, οι σκελετοί ήταν περίπου μεταξύ 1600 – 1800 ετών, ύστερης Ρωμαϊκής πρώιμης Βυζαντινής περιόδου. Άρα σε αυτό το νεκροταφείο γινόταν ταφές επί 200 χρόνια. Τα γεμάτα νερό πηγάδια στο δάπεδο του κτιρίου και τα υστεροβυζαντινά και οθωμανικά υλικά που βρέθηκαν, μάς έδειξαν ότι ο χώρος αυτός χρησιμοποιήθηκε όχι μόνο για νεκροταφείο αλλά και ως οικιστικός χώρος για μεγάλο χρονικό διάστημα. Μετά διαπιστώθηκε ένα παρόμοιο κανάλι με νερό που διέσχιζε την οδό Ιστικλάλ, και τότε έγινε κατανοητό γιατί οι πέτρες του οδοστρώματος δεν μπορούσαν με

τίποτα να σταθεροποιηθούν, και άρχισε η αποκατάσταση του. Επιπλέον ανακαλύφθηκε ότι υπήρχε ένας ακόμη ιστορικός διάδρομος στο υπόγειο της στοάς Ρωμυλίας.

Όπως καταλαβαίνετε, η Πόλη πέρα για πέρα καλύπτεται από υπόγειους διαδρόμους και τούνελ, που περιμένουν την ανακάλυψη τους.

Αυτοί οι τάφοι λοιπόν, ώθησαν την γνωστή ιστορία του Πέρα, εκατοντάδες χρόνια πίσω, διαπιστώνοντας ότι ο κεντρικός δρόμος του Πέρα στην πραγματικότητα δεν ήταν άλλο από ένας παλιός Ρωμαϊκός δρόμος.

Δημοσιεύματα της εποχής αναφέρονται σε Ρωμαϊκό νεκροταφείο και στοές κάτω από την Μεγάλη Οδό του Πέρα, όπως και στον μοναχό από το Άγιο Όρος, ο οποίος για άγνωστο λόγο, κλήθηκε ως κληρικός και τέλεσε τρισάγιο για τους νεκρούς των οποίων αποκαλύφθηκαν οι σκελετοί.

ΚΑΛΑ, ΤΙΝΟΣ ΤΕΛΙΚΑ ΗΤΑΝ ΑΥΤΟΙ ΟΙ ΤΑΦΟΙ;

Ο πρώτος τάφος που ανακαλύφθηκε, πιθανόν να ήταν κάποιου Χριστιανού μοναχού, μάρτυρα της τελειωμένης εκδοχής της Αγίας Σοφίας. Όταν πέθανε, οι Οθωμανοί που θα κατακτούσαν την Πόλη χίλια χρόνια αργότερα, ήταν ακόμα Σαμάνοι. Τον έθαψαν και τον σκέπασαν με ψημένα κεραμίδια.

Για να συνεχίσουν οι εργασίες, καλέστηκε ένας Ορθόδοξος ιερέας από το Άγιο Όρος, και όλοι οι σκελετοί ξαναγιάστηκαν σύμφωνα με την Ορθόδοξη ιεροτελεστία πριν να ξαναταφούν, ειδικά δεν πείραξαν τον τελευταίο σκελετό, διότι βρισκόταν ακριβώς κάτω από την θεμελιακή στήλη του κτιρίου, στην πλευρά του δρόμου, και καλύφθηκε με σκυρόδεμα για να διατηρηθεί η στατικότητα του κτιρίου.

ΚΑΙ ΟΣΟ ΤΑ ΓΥΡΕΥΩ ΤΟΥΣ ΦΟΒΟΥΣ ΜΟΥ ΠΑΛΕΥΩ ΚΑΙ ΠΑΩ ΓΙ' ΑΛΛΑ ΑΠ' ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΞΑΝΑ

Όπως το λέει και ο Αιγύπτιος οικονομολόγος Samir Amin, «Οι πόλεις είναι ζωντανό οργανισμοί και αναμφισβήτητα επηρεάζονται από τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες του τόπου». Έτσι λοιπόν με την ανακήρυξη της Δημοκρατίας και με την μετεγκατάσταση των πρεσβειών στη νέα πρωτεύουσα, την Άγκυρα, το 1929, το Πέρα άρχισε να απομονώνεται. Η κρίση που δημιούργησε, όχι μόνο σε εμάς αλλά σε όλο τον κόσμο, μετά τον Κριμαϊκό Πόλεμο, η βασισμένη στην κατανάλωση πολυτελών προϊόντων, στις εισαγωγές και στο δανεισμό οικονομία της ευημερίας (όπως έλεγε και η οπερέτα, αλίμονο σου αν δεν έχεις διαμέρισμα απαρτμάν στο Şişli), προκάλεσε στασιμότητα στην οικονομία και αυτή οδήγησε στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Σαν να μην έφταναν αυτά, λόγω της εθνικιστικής πολιτικής της κυβέρνησης το 1927, καθορίστηκε πρώτα η ημερομηνία απέλασης για τους πρόσφυγες Λευκορώσους, ακολούθησαν ο Φόρος Περιουσίας (Varlık Vergisi) για τις μειονότητες, η Επιστράτευση 20 Ηλικίων των Μη-μουσουλμάνων (1941-42) και αργότερα τα Γεγονότα των Σεπτεμβριανών, κι έτσι αφήστε τα προνόμια αλλά οι μειονότητες που είδαν ότι δεν έχουν ασφάλεια ζωής εγκατέλειψαν την πόλη, και το Μπείογλου μετατράπηκε σε έναν “πολυπληθή αλλά χωρίς ταυτότητα χώρο”. Και μάλιστα από ένα επίπεδο που πωλούνταν 10.000 πιάνο και ενώ η κάθε πέτρα του είχε χωριστή αξία.

ΤΕΛΕΙΩΣΕ ΛΟΙΠΟΝ ΤΟ ΠΕΡΑ;

Ο Turan Akinci, ερευνητής της αστικής κουλτούρας μάς απαντά: Φυσικά και τελείωσε! Όπως τελείωσε και ο παλιός Ρωμαϊκός δρόμος, ο οποίος εκτινόταν απ' άκρου εις άκρον κάτω από την σύγχρονη οδό Πέρα - Ιστικλάλ και η ζωή που υπήρχε πάνω σε αυτό τον δρόμο. Άλλωστε ακόμη και αν δεν είχε αλλάξει τίποτα, υπό τις σημερινές κοινωνικο-οικονομικές και κοινωνικο-πολιτιστικές συνθήκες, θα μπορούσε να παραμείνει όπως έχει το παλιό Πέρα;

Όταν αυξάνεις τον πληθυσμό μιας πόλης, αρχίζεις να καταστρέφεις την ιστορία της, λένε οι πολεοδόμοι. Η παλιά αρχοντιά, το μεγαλείο δεν υπάρχουν πλέον! Θυμηθείτε την τελετή Oscar του 2022, όπου ο Will Smith ανέβηκε στη σκηνή για να χαστουκίσει τον παρουσιαστή! Πού είναι εκείνη η παλιά αρχοντιά, η ευγένεια, η πολύτιμη κοινότητα που θαυμάζαμε;

Οι άνθρωποι έγιναν ευερέθιστοι, αγενείς. Ίσως επειδή αυξήθηκαν οι ασθένειες, οι ξαφνικοί θάνατοι, σεισμοί, πλημμύρες, τρομοκρατία, πόλεμοι, οικονομική ανεπάρκεια, εμφάνιση του τρίτου φύλου, η απώλεια της αξίας της θρησκείας... Χιλιάδες λόγοι για εδώ που κατανητήσαμε. Εγώ! Πρώτα εγώ, λέει ο κόσμος τώρα, και ενώ όλοι μας παλεύουμε γι' αυτό, από μακριά, σαν από ένα θολό όνειρο, τα λόγια μιας παλιάς, πολύ παλιάς μελωδίας στις τρεις κύριες γλώσσες του Πέρα, τα Ελληνικά, Αρμένικα, Ladino, σύνθεση του Μάρκου Μέλκον, αντηχεί στα αυτιά μας και μας πονάει την καρδιά:

Έλα δώ (Ela do)
 Ήnu bəqur (Hos yegur)
 Ven Aqu
 İcemuz raki!

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ακούσουν το τραγούδι πριν χαθεί, από τον σύνδεσμο: <https://ajammc.com/2017/04/28/kef-music-multicultural/>

ΤΕΛΟΣ

Θα κερδίσουν το στοίχημα τα ομογενειακά σχολεία στην Πόλη;

Το καθοριστικό θέμα για την ταυτότητα της σύγχρονης Ρωμαϊκής κοινότητας στην Πόλη, αναμφίβολα είναι αυτό της ελληνομάθειας και η χρήση της ελληνικής γλώσσας στα ομογενειακά σχολεία.

Το ζήτημα αυτό έρχεται διαρκώς στο προσκήνιο, όσο και αν κάποιοι παράγοντες στην Πόλη, προσπαθούν να ωραιοποιήσουν την πραγματικότητα, είτε να υποβαθμίσουν το πρόβλημα.

Αφορμή γι' αυτό το άρθρο υπήρξε ρεπορτάζ, που δημοσιεύτηκε στην Καθημερινή (8 Ιουνίου 2025). Το ρεπορτάζ, που υπογράφει ο δημοσιογράφος Μανώλης Κωστίδης, αποτελείται από σύντομες συνομιλίες με εκπαιδευτικούς. Και πραγματοποιήθηκε μετά την εκδήλωση τιμής των εκπαιδευτικών (φωτογραφία), που οργάνωσε ο Σύνδεσμος Υποστήριξης Ρωμαϊκών Κοινοτικών Ιδρυμάτων, στις 27 Μαΐου 2025. (βλ. <https://anatolinet.gr/timithikan-oi-omogeneis-ekpaideytikois-polis/>)

Στο ρεπορτάζ το κοινό σημείο των εκπαιδευτικών, είναι ότι αναφέρονται στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας στα σχολεία μας. Επίσης τονίζουν την συμβολή των ομογενειακών σχολείων στην διατήρηση της ελληνικής ταυτότητας.

Η εκπαιδευτικός κα Ντόρα Σενικόγλου Διακρούση, λέει: «Τα παιδιά έχουν τη συνείδηση της ελληνικής παιδείας, την έχουν από το σπίτι τους, αλλά κι εμείς την υποστηρίζουμε στο σχολείο. Είμαι αισιόδοξη για το μέλλον».

Τις δυσκολίες στην ελληνομάθεια έθεσε ο κ. Άρης Τσοκώνας, Καθηγητής Φυσικής, Χημείας, Μαθηματικών στο Ζωγράφειο Λύκειο, ο οποίος φέτος ολοκλήρωσε την θητεία του ως εκπαιδευτικός. Μεταξύ άλλων είπε: «Οι εκπαιδευτικοί έχουν παντού το ίδιο καθήκον (...). Η διαφορά για εμάς είναι ότι τα παιδιά μας δεν μιλούν με άνεση τη μητρική τους γλώσσα, τα ελληνικά. Αλλά εργαζόμαστε. Οι εκπαιδευτικοί συμβάλλουν περισσότερο από όλους στη διατήρηση της γλώσσας και της παράδοσης».

Επίσης ο Καθηγητής Φυσικής Αγωγής στη Μεγάλη του Γένους Σχολή κ. Σάββας Παναγιωτίδης, τονίζει την προσπάθεια διατήρησης των σχολείων: «Προσπαθούμε να κρατήσουμε ζωντανά όλα τα σχολεία μας. Άλλοι μιλούν για Θερμοπύλες, εμείς προσπαθούμε, με τον καλύτερο τρόπο, να κρατήσουμε αυτά τα σχολεία ζωντανά».

Παρομοίως η κα Ευρυδίκη Πίγκου, Καθηγήτρια Χημείας στο Ζωγράφειο και από τους νεότερους ομογενείς εκπαιδευτικούς των σχολείων μας στην Πόλη, σημειώνει: «Στο Πολυτεχνείο της Πόλης, κατάλαβα πως ζούμε σε μια ιδιαίτερα μικρή κοινωνία. Το βλέπω και στα παιδιά μας. Ζουν μέσα σε αυτή τη μικρή κοινωνία και αισθάνονται ελεύθερα. Μαθαίνουν ελληνικά, τον ελληνικό πολιτισμό».

Στο ίδιο μήκος κύματος η Διευθύντρια Νηπιαγωγείου και Δημοτικού Ζαπτείου, κα Ευαγγελία Κανάρη, είπε: «Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι να μεταφέρουμε την ταυτότητα μας, την ελληνορθόδοξη παράδοση, στα παιδιά μας».

Στο ρεπορτάζ ο κ. Κωστίδης συνομίλησε επίσης με μια μετακλητή εκπαιδευτικό από την Ελλάδα και με την Συντονίστρια Εκπαίδευσης που υπηρετεί στην Πόλη.

Έχουν ενδιαφέρον όσα λέει η μετακλητή κα Χριστίνα Γκοβέση, Καθηγήτρια Ελληνικής Φιλολογίας Ζαπτείου Λυκείου, επειδή αναδεικνύουν την σημασία που συνεχίζει να δίνει η Πολιτική Ρωμιοσύνης στην εκπαίδευση και στους εκπαιδευτικούς: «Η διαφορά με την Ελλάδα, είναι πως εδώ υπάρχει μεγαλύτερη οικειότητα και καλύτερος εννοούμενος σεβασμός. Νιώθεις πραγματικά πως είσαι στο επίκεντρο των ανθρωπών. Τα παιδιά σέβονται, η κοινότητα σε εκτιμά. Στην Ελλάδα μας έχουν απαξιώσει. Εδώ νιώθεις πως η εκπαίδευση είναι σημαντική».

Την σημασία της εκπαίδευσης για την ομογένεια της Πόλης, επιβεβαιώνει και η Συντονίστρια Εκπαίδευσης κα Δήμητρα Βουρδόγλου: «Έχω υπηρετήσει σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Η εκπαίδευση στην Κωνσταντινούπολη έχει μια ιδιαιτερότητα. Είναι ένα στοίχημα που πρέπει να το κερδίσουμε».

Το στοίχημα που πρέπει να κερδηθεί, είναι η ελληνομάθεια των μαθητών, η διατήρηση της ελληνορθόδοξης ταυτότητας των σχολείων και των ομογενών μαθητών και η συνέχιση του εκπαιδευτικού έργου των σχολείων μας.

Σύμφωνα με όσα δημοσιεύουμε παραπάνω, οι ομογενείς εκπαιδευτικοί φαίνεται ότι προσπαθούν να κερδηθεί το στοίχημα. Διαβάζοντας το ρεπορτάζ δημιουργείται μια αίσθηση αισιοδοξίας για το μέλλον, σχετικά με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ομογενειακή

εκπαιδευτική κοινότητα της Πόλης.

Όμως είναι αποτελεσματική η προσπάθεια αυτή; Σε ποιο σημείο βρίσκεται σήμερα το πρόβλημα της ελληνομάθειας και της διατήρησης της ταυτότητας των σχολείων μας;

Μια άλλη διάσταση σχετικά με αυτό το ζήτημα, διατυπώνει η κα Κορνηλία Τσεβίκ, φιλόλογος εκπαιδευτικός στο Ζάππειο Λύκειο. Να σημειωθεί ότι η κα Τσεβίκ, είναι από τους εκπαιδευτικούς που σε κάθε ευκαιρία εκφράζει δημόσια την επιστημονική της γνώμη, σχετικά με την ελληνομάθεια στα σχολεία μας.

Πολύ μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν όσα είπε η κα Τσεβίκ, σε συνέντευξη της που δημοσιεύτηκε στις 30/1/2025, στον ιστότοπο www.k24kitap.org. Η συνέντευξη είναι γενικού χαρακτήρα και κυρίως αφορά το συγγραφικό της έργο. Εδώ δημοσιεύουμε όσα είπε σχετικά με τα σχολεία μας. Όμως μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν αυτά που είπε και για την Ρωμαϊκή ταυτότητα στη σύγχρονη Κωνσταντινούπολη. Ευελπιστούμε αργότερα σε άλλο άρθρο, να δημοσιεύσουμε και αυτές τις επισημάνσεις της, με την προσδοκία να συμβάλουμε στον προβληματισμό για την ταυτότητα της σύγχρονης Ρωμιοσύνης στην Πόλη.

Να συμπληρώσουμε ότι την συνέντευξη πήρε η κα Nilüfer Kuşas.

Δημοσιεύουμε αυτούσιο το απόσπασμα που αναφέρεται στην ομογενειακή εκπαίδευση, χωρίς δικά μας ενδιάμεσα σχόλια:

Ερώτηση: Οι μαθητές σας, έστω αυτοί που πάνε στο λύκειο, μπορούν να παρακολουθήσουν την Ελληνική λογοτεχνία;

Απάντηση: Το επίπεδο των Ελληνικών στα σχολεία μας έπεσε πολύ. Είμαι 32 χρόνια εκπαιδευτικός, κάθε δεκαετία σε σχέση με την γλώσσα αντιμετωπίζω ένα διαφορετικό στάδιο, ένα διαφορετικό προφίλ. Στις μέρες μας είναι πολύ χαμηλό. Πλέον στις τάξεις μου δεν μπορώ να κάνω τα μαθήματα που έκανα πριν είκοσι χρόνια.

Ερ.: Οι νέοι δεν μπορούν να διαβάσουν ελληνική λογοτεχνία;

Απ.: Διαβάζουν, όμως στο μάθημα διαβάζουν αποσπάσματα, και επ' αυτών των αποσπασμάτων κάνουμε επεξηγηματικά μαθήματα λογοτεχνίας. Για παράδειγμα στη δική μου γενιά, οι μαθητές διαβάζαμε τα κλασικά κείμενα στην πρωτότυπη γλώσσα, τώρα γίνεται η μετάφραση της μετάφρασης. Στα σχολεία μας ομιλείται η Τουρκική. Και αυτό είναι ένα πρόβλημα. Δεν το λέω από την άποψη ενός φανατισμού. Όπως, για παράδειγμα, σε ένα Ροβέρτιο Κολλέγιο, είναι αναγκαιότητα η ομιλία στην Αγγλική...

Ερ.: Ασφαλώς! Εγώ για παράδειγμα όταν φοιτούσα στο Ροβέρτιο Κολέγιο, για να προοδεύουν τα Αγγλικά μας, μέσα στα όρια της σχολής, στο κάμπους, απαγορευόταν να μιλήσουμε Τουρκικά. Παίρναμε κακό βαθμό στο μάθημα της διαγωγής, εάν ακουγόταν ότι μιλήσαμε Τουρκικά. Τώρα νομίζω δεν υπάρχει κάτι τέτοιο.

Απ.: Ακριβώς αυτό εννοούσα. Αυτό το παρατηρώ και σε φίλους μου που ανήκουν σε κάποιες άλλες μειονοτικές ομάδες, όμως εμείς ως Ρωμιοί ήμασταν μια κοινότητα που δίνανε μεγάλη σημασία και μέριμνα στο θέμα της γλώσσας. Αυτή η κατάσταση έχει πια ανατραπεί, στα σχολεία πλέον ομιλούνται Τουρκικά. Κι αυτό βέβαια δείχνει σε τι επίπεδο μπορεί να είναι η μελέτη και ανάγνωση στη λογοτεχνία.

Ερ.: Είναι κάπως σαν μια υποχρέωση η ομιλία Τουρ-

κικών στο σχολείο ή συμβαίνει από μόνο του;

Απ.: Γίνεται από μόνο του. Είναι κάτι που συμβαίνει εξ αιτίας της λιγότερης χρήσης της μητρικής γλώσσας. Περίπου μετά το 2000, η Ρωμαϊκή κοινότητα άνοιξε εντελώς στην ευρύτερη κοινωνία. Διευρύνθηκαν η ένταξη στους επαγγελματικούς κλάδους, η κοινωνικοποίηση, τα δίκτυα φιλίας, και κατά συνέπεια ζούμε αυτή την απώλεια από την άποψη της γλώσσας.

Ερ.: Οι διευθύνσεις των σχολείων δεν μπόρεσαν να εμποδίσουν αυτή την εξέλιξη;

Απ.: Προσπάθησαν αλλά δεν μπόρεσαν να την εμποδίσουν, θα πρέπει να αφήσουμε την εξέλιξη στη ροή της, διότι ζούμε πολύ δυνατά, με τρόπο μη αντιστρέψιμο αυτή τη φύρα. Επειδή δεν θέλουμε να χάσουμε και μαθητές, αναγκαστικά την αποδεχτήκαμε. Υπάρχουν παιδιά που προέρχονται από μικτούς γάμους. Επίσης μεταξύ των μαθητών μας υπάρχουν παιδιά οικογενειών που μετανάστευσαν από την Αντιόχεια. Μεγάλη μερίδα αυτών ως μητρική γλώσσα έχουν την Τουρκική, ενώ ορισμένοι έχουν την Αραβική. Υπάρχουν οικογένειες με πολύ διαφορετικά προφίλ. Με αυτούς αν και αυξάνεται ο πληθυσμός μας, αυξάνονται και οι απώλειες στο θέμα της γλώσσας.

Ο τρόπος που περιγράφει η κα Τσεβίκ την κατάσταση στα σχολεία μας, είναι σαφής και δεν χρειάζεται ερμηνείες. Όμως θα σταθούμε σε μια φράση της, η οποία έχει σημασία για να κατανοήσουμε πως φθάσαμε στο σημερινό σημείο.

Πρόκειται για την φράση: «Επειδή δεν θέλουμε να χάσουμε και μαθητές, αναγκαστικά την αποδεχτήκαμε».

Πράγματι τα σχολεία μας παρασύρθηκαν στο ρεύμα των εξελίξεων. Όμως στην δημιουργία αυτού του ρεύματος, έπαιξαν ρόλο και οι διευθύνσεις (και άλλοι αρμόδιοι) των σχολείων μας.

Θυμόμαστε τον φανερό ανταγωνισμό μεταξύ σχολείων για την «μοιρασιά» των νεοεγγεγραφόμενων μαθητών. Είναι αυτό που λέει η κα Τσεβίκ «δεν θέλουμε να χάσουμε μαθητές». Ο ανταγωνισμός κατέστησε τις διευθύνσεις των σχολείων πιο «εύκαμπτες» στο θέμα της γλώσσας. Τα σχολεία μας δεν μπόρεσαν να διαμορφώσουν μια ενιαία εκπαιδευτική πολιτική, στο γλωσσικό. Παρ' ό,τι κατά καιρούς από διάφορους παράγοντες έχουν προταθεί μέτρα, για την εκμάθηση των ελληνικών στους μαθητές που η ελληνική δεν είναι μητρική τους γλώσσα.

Ακόμη και αν οι διευθύνσεις των σχολείων μας ήταν πιο αδιάλλακτες στην χρήση της ελληνικής γλώσσας, το πιθανότερο οι γονείς θα συνέχισαν να εγγράφουν τα παιδιά τους στα σχολεία μας, επειδή διαθέτουν συγκεκριμένα πλεονεκτήματα σε σχέση με τα δημόσια σχολεία. Όσοι γονείς έχουν την δυνατότητα να στείλουν τα παιδιά τους σε «καλά» ιδιωτικά σχολεία, το κάνουν ούτως ή άλλως.

Αναμφίβολα, όπως φαίνεται και από τις παρατηρήσεις της κας Τσεβίκ, οι εκπαιδευτικοί προσπαθούν υπό αντίξοες συνθήκες να κερδίσουν το στοίχημα, που αναφέρομε παραπάνω. Θα πρέπει όμως κάτι να κάνουν όλοι οι αρμόδιοι φορείς και οι παράγοντες της ομογενειακής εκπαίδευσης, για να αναχαιτίσουν την αρνητική εξέλιξη. Διότι σε λίγα χρόνια δεν θα μιλάμε για ομογενειακά σχολεία!

Γρηγόρης Κεσίσογλου

Δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο anatolinet.gr στις 14 Ιουλίου 2025.